

Themabegroting 2020

Verantwoord kiezen

Wat gaan we in 2020 doen?

Thema:
Samen met inwoners

"Wij zijn ervan overtuigd dat de beste ideeën samen tot stand komen"

- We vragen inwoners en ondernemers welke regels en procedures we af kunnen schaffen.
- We werken samen met onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan gezamenlijke opgaven, doelen en resultaten.
- We vragen onze inwoners en ondernemers regelmatig om feedback.

Thema:
Zorg en welzijn

"We helpen inwoners van alle leeftijden om gezond en met plezier te kunnen leven"

- We organiseren de jeugdhulp dichterbij met eigen, actief beleid.
- We helpen inwoners langer thuis te wonen en gaan actief eenzaamheid tegen.
- We zetten ons in om roken, overgewicht en (overmatig) alcoholgebruik van jong tot oud te voorkomen.
- We dalen tot 1140 bijstands-uitkeringen door mensen actief aan het werk te helpen.
- We blijven ons inzetten voor Heerenveen, stad van sport. We investeren in vernieuwing van de turnhal.

Thema:
Wonen en leven

"Inwoners staan centraal bij de ontwikkeling van leefbare wijken en dorpen"

- We doen de laatste voorbereidingen zodat het project 'Heerenveen beter bereikbaar' in 2021 van start kan gaan.
- We zetten ons in voor snel internet in de dorpen en wijken.
- We stimuleren fietsgebruik door onze fietsroutes te verbeteren.
- We betrekken onze inwoners en ondernemers actief bij de totstandkoming van de omgevingsvisie.

Thema:
Werken en ondernemen

"We willen middelen en kansen benutten voor een constante economische groei"

- De economische ontwikkeling staat in het teken van de welzijn en welvaart van onze inwoners.
- We starten met KnOOppunt, waar vraagstukken vanuit onderwijs en ondernemers gezamenlijk worden opgepakt.
- We verbeteren onze dienstverlening aan ondernemers.
- We behouden de titel 'Fair trade-gemeente'.
- We geven samen met 'n Gouden Plak een impuls aan regiomarketing.

Thema:
Toekomstbestendig en duurzaam

"Samen beschermen we onze natuurlijke rijkdommen en zorgen we voor een gezonde leefomgeving"

- We gaan aan de slag met de energietransitie, klimaatadaptatie en biodiversiteit door verschillende pilots op te starten.
- We gaan de vernietiging van grondstoffen tegen door circulair in te kopen.
- We verduurzamen onze gemeentelijke gebouwen.

Thema:
Financiën en organisatie

"Er is financiële ruimte om samen invulling te geven aan dat wat wij belangrijk vinden"

- We verlagen de Onroerende zaakbelastingen (OZB) met 2% voor woningen en 4% voor niet-woningen.
- We schaffen de hondenbelasting af.
- We werken vanuit de bedoeling, dus we doen wat nodig is en laten los waar het kan.

Inhoudsopgave

Themabegroting 2020	1
Inhoudsopgave	3
Algemeen	4
Inleiding	5
Uitkomsten begroting 2020	10
Totaal mutaties Begroting 2020	11
Thema's	14
Leeswijzer	15
Thema Samen met Inwoners	16
Thema Zorg en Welzijn	22
Thema Wonen en Leven	36
Thema Werken en Ondernemen	52
Thema Toekomstbestendig en Duurzaam	58
Thema Financiën en organisatie	70
Paragrafen	86
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	87
Onderhoud kapitaalgoederen	93
Financiering	98
Bedrijfsvoering	102
Samenwerking	106
Grondbeleid	152
Lokale Heffingen	157
Financiën	162
Taakvelden begroting en Beleidsindicatoren	164
Totaal begroting op taakvelden	165
Overzicht reserves en voorzieningen	170
Overzicht van te verstrekken subsidies	171
Investeringsplan 2020 - 2023	174
Berekening EMU-saldo	175
Uitgangspunten Themabegroting 2020-2023	176
Overzicht incidentele lasten en baten	180

Algemeen

Inleiding

Een blik op de begroting; belangrijkste ontwikkelingen

Graag presenteren we de tweede begroting van deze raadsperiode. In de loop van 2020 zijn we op de helft van deze raadsperiode. Een raadsperiode waarin de transformatie van het fysiek domein centraal staat met forse ambities op gebied van de omgevingsvisie, duurzaamheid, energietransitie en de vitale ontwikkeling van dorpen en kernen. Naast deze ambities lopen in het fysiek domein ook andere langdurige opgaven binnen bestaande ambities. Zoals mobiliteit en bereikbaarheid, Heerenveen als sportstad, economie en werkgelegenheid en betaalbaar wonen, leven en recreëren in Heerenveen. Ook de transformatie van het sociaal domein vraagt verdere doorontwikkeling. Uitgangspunt is dat wij passende ondersteuning kunnen blijven bieden aan inwoners passend bij hun behoefte. Om dit ook op lange termijn te realiseren zullen wij scherp moeten sturen op de beheersbaarheid van de kosten in het sociaal domein. Voor het totaaloverzicht kunt u doorlinken naar het [thematisch raadsakkoord](#) en het [hoofdpijnenakkoord 2018-2022](#).

Nieuwe eisen aan de lokale overheid: bestuur en organisatie

Deze onderwerpen willen wij gezamenlijk vanuit het nieuwe besturen vorm geven. De verwachtingen en behoeftes van de samenleving veranderen snel. Wij vinden het van belang om te kunnen inspelen op deze verwachtingen en behoeftes en de samenleving faciliteren bij initiatieven. Door een open dialoog met de omgeving weten wij wat er leeft en waar wij als lokale overheid waarde kunnen toevoegen. Dit stelt andere eisen aan de organisatie. Via de organisatieontwikkeling zetten wij samenhangend in op de noodzakelijke veranderingen, het slimmer organiseren en beter samenwerken,

Met deze begroting geven wij de hoofdlijnen van beleid weer en de budgetten die benodigd zijn om dit beleid te realiseren. Ook geven we aan op welke manier wij doelen willen bereiken. Met als uitgangspunt de representatieve democratie waarin uw raad uw functie behoudt en versterkt.

Uitkomsten begroting 2020 en meerjarenperspectief 2021-2023

De begroting en het meerjarenperspectief 2021-2023 laat structureel positieve uitkomsten zien. De uitkomst is echter minder positief dan bij de Perspectiefnota 2019. Dit wordt veroorzaakt door kostenverhogingen enerzijds en door een lagere algemene uitkering anderzijds. Met als belangrijkste kostenverhoging de CAO-ontwikkeling. Maar ook de uitbreiding van formatie om wettelijke taken en ambities waar te maken. Hier wordt de gemeente gedeeltelijk voor gecompenseerd. De hoogte van de algemene uitkering is nog onzeker. Er is een lichte stijging in 2020 en 2021 en in 2022 een forse daling. Incidentele uitgaven dekken wij voornamelijk uit de algemene reserve gezien de beperkte structurele ruimte.

Uitkomsten begroting 2020-2023	Bedrag x € 1.000			
	2020	2021	2022	2023
Structureel				
Beginstand begroting 2020-2023	2.455	4.181	4.617	4.654
Mutaties perspectiefnota 2019	-2.820	-2.430	-1.977	-2.621
Structurele uitkomsten begroting 2020-2023	-365	1.751	2.640	2.033
Mutaties begroting 2020-2023 (na perspectiefnota)	448	-580	-1.730	-1.219
Structurele uitkomsten begroting 2020-2023	83	1.171	910	814
Incidenteel				
Beginstand begroting 2020-2023	0	0	0	0
Mutaties perspectiefnota 2019	-310	-1.178	-493	0
Incidentele uitkomsten begroting 2020-2023	-310	-1.178	-493	0
Mutaties begroting 2020-2023 (na perspectiefnota)	-1.310	-649	-247	-20
Incidentele uitkomsten begroting 2020-2023	-1.620	-1.827	-740	-20
Dekking algemene reserve	1.537	656	-170	-794
Totaal dekking algemene reserve	1.537	656	-170	-794
Saldo begroting 2020-2023	0	0	0	0

Kernboodschap: solide basis maar ruimte voor ambitie is beperkt

Kernboodschap van deze begroting is dat de basis solide is maar dat de structurele financiële ruimte voor ambities € 1,5 miljoen lager is dan bij de Perspectiefnota. Er is sprake van een aantal risico's met name in het sociaal domein, waaronder jeugd, en de hoogte van de algemene uitkering is onzeker gezien de koppeling aan de rijksuitgaven. De financiële ruimte voor ambities in de begroting binnen nieuwe en bestaande opgaven zit in het Fonds vitale kernen (oplopend tot € 1 miljoen per jaar), goed voor ± € 20 miljoen aan investeringsruimte. En er zit ruimte in de € 800.000 per jaar als structurele exploitatieruimte (SER). Over de inzet hiervan heeft u in de financiële verordening afspraken gemaakt. De SER kan worden ingezet wanneer er door het rijk bezuinigingen worden doorgevoerd.

Integrale afweging beleid en budgetten in Perspectiefnota 2020

Wij hebben nieuwe ambities vastgesteld en staan voor opgaven binnen bestaande ambities. De structurele financiële ruimte is beperkt en onzeker. Wij willen hiertoe voorstellen voorbereiden. Om middelen vrij te maken voor nieuwe ambities en opgaven binnen bestaande ambities. Dit kan betekenen dat bestaande ambities en budgetten zullen moeten worden bijgesteld. Wij zijn voornemens om hierover met u een passend proces af te spreken om bij de Perspectiefnota 2020 een verantwoorde afweging te kunnen maken. Een afweging tussen nieuwe en bestaande ambities en opgaven en de hiervoor benodigde middelen. Dit kan vragen om heldere keuzes; dit is niet makkelijk

maar wel noodzakelijk. Hierbij moeten we ook de risico's scherp in beeld houden. Deze zijn onderstaand beschreven. In de begroting 2020 wordt op verschillende onderdelen de voorgenomen planvorming toegelicht. Voor de uitvoering van plannen of voor benodigde investeringen zijn in veel gevallen nog geen middelen in de (meerjaren)begroting opgenomen.

Risico's

Weerstandsvermogen

In de begroting zijn ook de risico's opgenomen om het benodigde weerstandsvermogen te kunnen bepalen.

De omvang van het benodigde weerstandsvermogen voor grondexploitaties neemt toe. De reden hiervan is dat de rente niet over netto boekwaarden dient te worden berekend maar over bruto boekwaarden op grond van wijziging BBV. Aangezien de kosten van de grondexploitaties hierdoor stijgen, stijgt het weerstandsvermogen mee met € 1,2 miljoen. Het totale weerstandsvermogen (inclusief stijging grondexploitaties) daalt ten opzichte van de jaarrekening als gevolg van de daling van het totaal aan risico's mede door besluiten in de begroting 2019.

Eigen vermogen

De groei van het eigen vermogen neemt af. Er vindt vanaf 2022 geen storting meer plaats vanuit de precario op ondergrondse kabels en leidingen. Wel worden er een aantal incidentele uitzettingen gedekt uit de algemene reserve. In 2019 vindt er daarnaast nog een storting plaats uit de reserve weerstandsvermogen, omdat het risicoprofiel van de gemeente naar beneden is bijgesteld. Om de terugloop van de algemene reserve te voorkomen, zijn bij de mutaties ook de structurele saldi meegenomen. In onderstaande tabel is het verloop van de algemene reserve opgenomen (x € 1 miljoen):

Algemene reserve	2020	2021	2022	2023
Stand 1-1	10,2	10,7	12,0	12,5
<u>Mutaties</u>				
Onttrekkingen begroting 2019	-1,1	0,0	0,0	0,0
Stortingen begroting 2019	0,3	0,2	0,2	0,0
- Precario op kabels en leidingen	1,9	1,9	0,0	0,0
Mutatie weerstandsvermogen	0,9	0,0	0,0	0,0
Mutaties grondexploitaties	0,0	0,0	0,0	-0,3
Mutaties saldi begroting 2020	-1,5	-0,8	0,0	0,6
Totaal mutaties algemene reserve	0,5	1,4	0,4	0,5
Saldo 31-12	10,7	12,0	12,5	13,0

Ontoereikend budget op jeugd en hoog risicoprofiel sociaal domein

In de jaarrekening 2018 was er sprake van een tekort van bijna € 4 miljoen. In de perspectiefnota heeft u gekozen voor een hoog risicoprofiel jeugd. In de perspectiefnota zijn vanaf 2020 de geraamde uitgaven verhoogd met € 1,1 miljoen. Dit is het bedrag van de werkelijke uitgaven jeugdzorg 2017 (voor het nieuwe inkoopmodel) verhoogd met de afgesproken kostenstijgingen (o.a. CAO).

Hierbij is geen rekening gehouden met het kostenverhogende effect van het nieuwe inkoopmodel van € 2,9 miljoen. Ook is geen rekening gehouden met toename van het aantal cliënten en met kostenverhogende effecten in de tarieven van de aanbieders. We zijn actief om de kosten te beheersen in provinciaal en lokaal verband. Ook zijn we in afwachting van de mogelijke compensatie van het rijk. Deze beperkt zich eerst tot € 850.000 per jaar in 2019 en 2020. Het risico van € 2,9 miljoen is opgenomen in NARIS. Voor 2019 en 2020 kan de dekking van het tekort gevonden worden in het weerstandsvermogen. Vanaf 2021 zal dit structureel opgevangen moeten worden in de begroting. Wij verwachten dat deze structurele verhoging minimaal € 400.000 en maximaal € 2,9 miljoen bedraagt. Daarnaast is in de Perspectiefnota ook uitgegaan van een hoog risicoprofiel op de overige onderdelen in het sociaal domein; bijvoorbeeld de bijdrage (BUIG) die we ontvangen voor de uitkeringen is onzeker. Wij zullen deze risico's en de druk op de uitgaven in het sociaal domein actief blijven monitoren en bijsturen waar mogelijk.

Stikstofuitspraak

In Nederland is sprake van een te hoge 'depositie' van Stikstof. Dat is onwenselijk en leidt tot problemen in de natuur en de volksgezondheid. Daarom is er een Programma Aanpak Stikstof (PAS), met maatregelen om de uitstoot van stikstof te verminderen. Onlangs heeft de Raad van State een uitspraak gedaan in een rechtszaak waarbij de uitstoot van stikstof (en belasting) de inzet was. Door deze uitspraak kunnen o.a. projecten, maar ook evenementen niet door gaan zoals deze aanvankelijk gepland/voorzien zijn.

Hierdoor is op regeeringsniveau, door de Commissie Remkes, gewerkt aan een advies waarin aanbevelingen worden gedaan om het stikstofprobleem te beteugelen. Het advies geeft aan dat door maatregelen in de Landbouw en het Verkeer de grootste 'winst' te behalen is. De commissie geeft ook aan dat er niet ingeboet mag worden op de grootte en de omvang van de natuurgebieden. Verder wordt aangegeven dat de maatregelen/aanpak een samenspel moet zijn van het kabinet en de provincies. De provincie Fryslân heeft overigens nog geen beleid(suitwerking) t.a.v. de stikstofproblematiek.

De uitspraak van de Raad van State, de stellingname van het kabinet ten aanzien van het advies van de commissie Remkes, maar ook het, naar verwachting te ontwikkelen beleid van de provincie, kan van invloed zijn op onze gemeentelijke projecten en ontwikkelingen. Wij denken daarbij aan projecten, waar we nu in voorbereiding mee zijn. En dit gaat ook gelden voor projecten die we in de toekomst anders moeten gaan organiseren. Ook bestaat de kans dat ontwikkelingen op het gebied van bijvoorbeeld woningbouw of uitbreiding op industrieterreinen ten gevolge van de recente ontwikkelingen uitgesteld/vertraagd worden of wellicht niet meer mogelijk zijn.

Brexit

Het is nog onduidelijk of het Verenigd Koninkrijk (VK) zonder akkoord of met een akkoord de Europese Unie (EU) verlaat. De kans op een 'No deal Brexit' blijft aanwezig, daarom blijven wij ons voorbereiden op alle scenario's.

Zowel de 'No deal Brexit' als de 'Deal Brexit' heeft gevolgen voor onze organisatie en voor onze inwoners en bedrijven. Aangenomen wordt dat een 'No deal Brexit' de grootste impact heeft op de organisatie en inwoners. In deze situatie wordt het VK een derde land zonder overgangsregeling, dit heeft gevolgen voor onder andere de informatie verschaffing naar onze inwoners, de aanbestedingswet of inkoopprocedure bij aankopen of inhuren bij een Britsbedrijf. Ook kan de (No) deal Brexit impact hebben op

de algemene uitkering i.h.k.v. samen "trap op, trap af." Enerzijds kunnen minder baten en minder lasten, leiden tot een lagere inkomst. Bij extra inzet van douanepersoneel voor bijvoorbeeld grenscontrole zal dit ten gunste komen van de algemene uitkering.

Uitkering gemeentefonds

In de systematiek 'Samen de trap op, samen de trap af', leiden lagere rijksuitgaven tot een lagere algemene uitkering. Hogere rijksuitgaven laten de algemene uitkering stijgen. Zowel de problematiek met betrekking tot de stikstofuitspraak, als de (No deal) Brexit kan gevolgen hebben voor de algemene uitkering gemeentefonds. Wanneer de uitgaven van het Rijk lager zijn door de stikstofuitspraak en/of de Brexit, wordt ook de algemene uitkering naar beneden bijgesteld. Hogere rijksuitgaven bij de Brexit is overigens ook niet helemaal uit te sluiten. De algemene uitkering kan in dat geval ook in volume toenemen. In feite staat de systematiek los van wat gemeenten nodig hebben om hun taken te kunnen uitvoeren. Deze systematiek leidt tot een merkwaardige paradox. Het rijk houdt geld over terwijl veel gemeenten moeten bezuinigen.

Dekking binnen bestaande budgetten

In de perspectiefnota is opgenomen dat er voor € 1,2 miljoen aan onontkoombare mutaties wordt gedekt binnen de bestaande budgetten. In de thema's Zorg en Welzijn, Wonen en Leven en Financiën en Organisatie, zijn deze budgetten opgenomen. Van de mutaties van € 50.000 en hoger, is toegelicht hoe de dekking plaats vindt.

Uitkomsten begroting 2020

Meerjaren begroting structureel	2020	2021	2022	2023
Begroting	-365	1.751	2.640	2.033
Totale structurele mutaties	448	-580	-1.730	-1.219
Meerjarenbegroting structureel	83	1.171	910	814

Meerjaren begroting incidenteel	2020	2021	2022	2023
Begroting	-310	-1.178	-493	
Totale incidentele mutaties	-1.310	-649	-247	-20
Meerjarenbegroting incidenteel	-1.620	-1.827	-740	-20

Dekking algemene reserve	1.537	656	-170	-794
--------------------------	-------	-----	------	------

Uitkomsten begroting	0	0	0	0
-----------------------------	----------	----------	----------	----------

Totaal mutaties Begroting 2020

De mutaties in de onderstaande tabel die zijn opgenomen met een min (-) zijn extra lasten of minder inkomsten. De positieve bedragen bestaan uit lagere lasten of hogere inkomsten. Per thema zijn de structurele en incidentele mutaties doorgenummerd. In enkele gevallen heeft een structurele en incidentele mutatie hetzelfde nummer.

Structureel

Samen met Inwoners	2020	2021	2022	2023
Totaal				

Zorg en Welzijn	2020	2021	2022	2023
1. Beschermd Wonen	-80	-80	-80	-80
2. WvGGZ (verplichte taak)	-53	-53	-53	-53
Totaal	-133	-133	-133	-133

Wonen en Leven	2020	2021	2022	2023
1. Bijdrage FUMO	-112	-125	-137	-154
2. Leges verhardingen	22	22	22	22
3. Calamiteitenontsluiting Kanaal-West	-27	-30	-30	-30
Totaal	-117	-133	-145	-162

Werken en Ondernemen	2020	2021	2022	2023
Totaal				

Toekomstbestendig en duurzaam	2020	2021	2022	2023
1. Formatie duurzaamheid		-373	-373	-373
Totaal		-373	-373	-373

Financiën	2020	2021	2022	2023
1. Personeelslasten CAO 2019	-10	-160	-485	-1.610
2. Aanpassen afschrijftermijnen ICT middelen	-49	-49	-49	-49
3. Duurzame inzetbaarheid	-2	-2	-2	-2
4. Stelpost personeelskosten vm. AZC	171	171	171	171
5. AVG	-48	-48	-48	-48
6. Algemene uitkering gemeentefonds	589	66	-744	1.092
7. Kapitaallasten	113	147	144	-39

8. Dienstverlening burgerzaken	-79	-79	-79	-79
9. Formatie webteam	-16	-16	-16	-16
10. Hogere OZB opbrengsten	159	159	159	159
11. Reis- en opleidingskosten raad en commissies	-50	-50	-50	-50
12. Inkomstenderving rijbewijzen/reisdocumenten	-80	-80	-80	-80
Totaal	698	59	-1.079	-551

Totale structurele mutaties	448	-580	-1.730	-1.219
------------------------------------	------------	-------------	---------------	---------------

Incidenteel

Samen met Inwoners	2020	2021	2022	2023
Totaal				

Zorg en Welzijn	2020	2021	2022	2023
3. Jeugd (extra inkomsten algemene uitkering)	-850	-850		
4. Turnhal	-1.200			
Totaal	-2.050	-850		

Wonen en Leven	2020	2021	2022	2023
4. Ruimtelijke initiatieven van derden	-75	-75	-75	
Totaal	-75	-75	-75	

Werken en Ondernemen	2020	2021	2022	2023
Totaal				

Toekomstbestendig en duurzaam	2020	2021	2022	2023
2. Correctie voorziening onderhoud gebouwen	350	-350		
Totaal	350	-350		

Financiën	2020	2021	2022	2023
3. Duurzame inzetbaarheid	-20			-20
6. Algemene uitkering gemeentefonds	850	850		
13. Ontwikkeling inkoop	-130	-104	-52	

14. Vervanging verpakkingsmateriaal	-15			
15. Externe opslagruimte archiefmateriaal	-10	-10	-10	
16. Verwerken particuliere archieven	-35			
17. Duurzame archivering	-110	-110	-110	
18. Dienstverlening klantcontactcentrum	-65			
Totaal	465	626	-172	-20

Totale incidentele mutaties	-1.310	-649	-247	-20
------------------------------------	---------------	-------------	-------------	------------

Thema's

Leeswijzer

In de documenten voor de planning en control en dus ook in deze begroting sluiten wij aan op de thematische indeling van het hoofdlijnenakkoord.

De thema's van deze begroting zijn

- [Samen met Inwoners](#)
- [Zorg en Welzijn](#)
- [Wonen en Leven](#)
- [Werken en Ondernemen](#)
- [Toekomstbestendig en Duurzaam](#)
- [Financiën en Organisatie](#)

De opbouw

- Structurele mutaties hoger dan € 50.000 en incidentele mutaties hoger dan € 100.000 zijn toegelicht met een Advies, Argument en Kanttekening.
- Mutaties structureel lager dan € 50.000 en incidenteel lager dan € 100.000 zijn voorzien van een toelichting.
- Elk thema begint met de kernboodschap en speerpunten uit het hoofdlijnenakkoord. Ook wordt verbinding gelegd met het Thematisch raadsakkoord.
- De kernboodschap en de speerpunten zijn per thema vertaald naar beleidsdoelen en speerpunten.
- De speerpunten zijn breder dan alleen het hoofdlijnenakkoord. Ook bestaande ambities en nieuwe ontwikkelingen staan hierin verwoord.
- In de begroting zijn per thema, naast beleidsdoelen en speerpunten, ook de resultaten voor het specifieke begrotingsjaar worden opgenomen.

Thema Samen met Inwoners

"Wij zijn ervan overtuigd dat de beste ideeën samen tot stand komen"

In Heerenveen luisteren we naar onze inwoners en we zijn ervan overtuigd dat de beste ideeën samen tot stand komen. Inwoners en ondernemers hebben de ruimte om zelf met plannen en voorstellen te komen. Daar helpen we bij. We zoeken naar mogelijkheden om regels te versoepelen of te verminderen.

We gaan aan de slag met:

- Nieuwe lokale democratie en Maak Het!
- De Omgevingsvisie
- Het thematisch raadsakkoord

In deze raadsperiode gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Samen met inwoners
* Samen met inwoners de in het Hoofdlijnenakkoord genoemde doelen uitvoeren. Communicatieve ondersteuning van de initiatieven.
Onderzoeken en toepassen van versoepeling of verminderen van regels.
* Organiseren van participatietrajecten bij (grote maatschappelijke) projecten.
* Voortzetten van experimenten om te leren van verschillende vormen (Zoals Maak Het! en Buitengewoon De Greiden).
Realiseren en uitvoeren van de Omgevingsvisie en Omgevingswet.

De onderwerpen die zijn aangeduid met een * hebben een relatie met het thematisch raadsakkoord.

Beleidsdoelen en speerpunten

We willen meer ruimte geven aan initiatieven van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Dat is onze missie. Dat kan op het gebied van voorbereiding plannen, realisatie van plannen en/of de uitvoering van taken. We doen ervaring op en leren wat dit betekent voor onze rol. We zetten in op passende participatieprocessen, opgavesturing, betrouwbaar partnerschap en verbetering van de dienstverlening. Met als doel met ons beleid en onze dienstverlening beter aan te sluiten bij de behoefte en verwachtingen van de omgeving. Regels en procedures moeten daarbij helpend zijn en anders geschrapt worden. We vragen de omgeving regelmatig feed back op ons functioneren. Deze manier van werken stelt andere eisen aan de organisatie, aan leiderschap, aan medewerkers en aan de bedrijfsvoering; dit beschrijven we onder organisatieontwikkeling in het Thema Financiën en Organisatie.

Onderwerpen

- Participatie
- Samenwerking
- Dienstverlening
- Lastenverlichting

Participatie

We zorgen voor doorontwikkeling van onze werkwijze

Wat willen we bereiken?

Als vervolg op het Programma Maak 't willen we het omgevingsgericht werken doorontwikkelen. Ons uitgangspunt is de vernieuwing van de lokale democratie. We willen de omgeving betrekken bij maatschappelijke opgaven die impact op de omgeving hebben. Ook willen we inspelen op initiatieven vanuit de omgeving. We willen ons werk organiseren rondom maatschappelijke opgaven en deze integraal oppakken. Het doel is om oog te houden voor de omgeving waaraan we als gemeente ons bestaansrecht ontleen.

Wat gaan we daarvoor doen?

We ontwikkelen een aanpak voor de doorontwikkeling van omgevingsgericht werken met de volgende ontwikkellijnen:

- Het investeren in nieuw samenspel tussen inwoners, raad, college en organisatie om de vernieuwing van de lokale democratie vorm te geven. Daarvoor gaan we een quick scan lokale democratie uitvoeren en een conferentie organiseren.
- Het organiseren van ons werk rondom integrale opgaven.
- Het investeren in nieuwe vormen van participatie.
- Het ontwikkelen van een vorm van continu leren en verbeteren.
- Overzicht en afstemming van de opgaven en participatietrajecten bieden aan de omgeving.
- Specifieke aandacht voor de opgaven en vernieuwde participatieprocessen die zijn afgesproken in het raadsakkoord. Voorbeelden daarvan zijn de omgevingsvisie, de energietransitie en de vitale ontwikkeling van de centrumfunctie. In 2020 krijgen deze een passend vervolg.

Samenwerking

Werken samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties

Wat willen we bereiken?

We willen een betrouwbare samenwerkingspartner zijn voor de omgeving. We werken daarom samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan gezamenlijke opgaven, doelen en resultaten. Onze rol hangt af van de opgave en de kracht van de omgeving. Om continu te verbeteren vragen we onze stakeholders regelmatig om feedback.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onze inzet bij de realisatie van plannen wordt bepaald door de opgave, de kracht van de samenleving en onze rol als gemeente. Om betrouwbaar partnerschap te ontwikkelen kiezen wij voor deze aanpak:

- Ontwikkeling van werkwijzen en een leerstrategie die passen bij de optimale invulling van onze rol.
- Ontwikkeling van nieuwe vormen van samenwerking die passen bij de gezamenlijke opgave.
- Combineren van zakelijke relaties met samenwerkingspartners met gezamenlijk partnerschap in ontwikkeling.
- Integreren van onze ambities in onze samenwerkingsvormen, zoals bij circulaire inkoop.

Dienstverlening

We passen continu de dienstverlening aan de inwoners

Wat willen we bereiken?

We passen onze dienstverlening continu aan de behoefte en verwachtingen van de inwoners aan. De behoefte van de inwoners is leidend voor hoe we ons werk organiseren. Hun behoefte is ook leidend voor de oplossing die we bieden. Regels en procedures moeten ondersteunend zijn. We willen belemmerende regels aanpassen of schrappen als deze een adequate dienstverlening in de weg staan.

Wat gaan we daarvoor doen?

We werken aan een continue verbetering van de dienstverlening, zowel bij de organisatie van ons werk als de oplossing van de vraag. Dit betekent:

- We vragen inwoners en bedrijven regelmatig om feedback. Zo komen we erachter of onze dienstverlening nog aansluit bij de behoefte van inwoners en bedrijven.
- We standaardiseren onze dienstverlening waar dit kan.
- We zorgen voor een integrale dienstverlening waar dit nodig is.
- We bieden dienstverlening persoonlijk en/of digitaal aan, afhankelijk van de behoefte en de doelgroep.

Lastenverlichting

We zorgen voor vereenvoudiging regels en minder lastendruk

Wat willen we bereiken?

We werken voor de omgeving en spelen in op behoeften en verwachtingen van onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. We zoeken oplossingen binnen kaders. Regels en procedures moeten daarbij ondersteunend zijn en niet belemmerend. Waar nodig passen we onze regels aan. Ook in onze inkoop- en subsidieafspraken kijken we kritisch naar de administratieve lasten voor onze samenwerkingspartners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij starten in 2019 met een reputatieonderzoek waarbij we de omgeving vragen hoe zij onze dienstverlening ervaren. We vragen hen of er regels en procedures zijn die zij als belemmerend ervaren. De resultaten verwachten wij begin 2020. Op basis hiervan pakken wij deze regels en procedures als eerste aan.

Financiële mutaties

In dit thema zijn geen financiële mutaties opgenomen.

Financiën thema

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Totaal Lasten	-6.964	-6.840	-6.897	-6.892
Totaal Baten	0	0	0	0
Saldo	-6.964	-6.840	-6.897	-6.892

Thema Zorg en Welzijn

"We helpen inwoners van alle leeftijden om gezond en met plezier te kunnen leven"

Iedereen doet mee in onze gemeente. We bouwen veerkracht op voor inwoners in kwetsbare situaties en we helpen inwoners van alle leeftijden om gezond en met plezier te kunnen leven. Om dit te realiseren werken we aan doorontwikkeling van het sociaal domein en zoeken we verbinding met partners.

We gaan aan de slag met:

- Jeugdzorg
- Armoede
- Lezen en schrijven
- Zorg en ondersteuning
- Preventieve gezondheid
- Welzijn
- Sport

In deze raadsperiode gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Zorg en welzijn
Doorontwikkeling van het sociaal domein.
Ontwikkelen en uitvoeren van gebiedsgerichte aanpak.
Inwoners helpen om langer thuis te blijven wonen.
Ondersteuning bieden aan mantelzorgers en vrijwilligers.
Aanpakken van de problematiek bij de grootste risicogroepen (verwarde personen, verslaafden, inwoners met psychische problemen).
Terugbrengen van het aantal laaggeletterden.
Bereiken en ondersteunen van inwoners met een risico op gezondheidsproblemen.
Aandacht voor roken, alcohol- en drugsmisbruik en overgewicht.
Verminderen van problematische eenzaamheid.
Vergroten van sport- en beweegactiviteiten, waaronder wandelpaden en buiten fitness.
Bereikbare, duurzame en toegankelijke sport- en cultuurvoorzieningen.
Uitvoeren van sportbeleid 2017

Doelen en speerpunten

Onderwerpen

- Opvoeden & opgroeien
- Leefbaarheid, meedoen en gezondheid
- Participatie en bestaanszekerheid

Opvoeden & opgroeien

Opvoeden en opgroeien met samenhangende preventie

Wat willen we bereiken?

De opvoed- en opgroei-problematiek is in onze gemeente kleiner dan in veel andere Friese gemeenten. Preventie kent binnen de gemeente Heerenveen een goede basisstructuur en een goed basisaanbod. Opgroeien en opvoeden gaat ook hier niet vanzelf. Ons doel is dat kinderen, jongeren en gezinnen er niet op achteruit gaan op het gebied van gezondheid, opvoeding en ouderschap, overgewicht en leefstijl. Daarnaast willen wij een rijk aanbod houden voor het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We blijven het jongerenwerk, jeugdgezondheidszorg, preventieteams en andere inzet continueren.
- Voor specifieke risico's, zoals kindermishandeling, stellen we actie- of uitvoeringsplannen op.

Sterke pedagogische basisvoorzieningen en kansengelijkheid

Wat willen we bereiken?

Kinderen en jongeren groeien op in verschillende situaties. Ze krijgen niet allemaal dezelfde kansen om zich optimaal te ontwikkelen. Dit kan leiden tot ongelijke startposities - en daarmee tot ongelijke kansen. Wij streven naar gelijke ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren. Daarom zetten we in op integrale samenwerking rondom kinderen en ouders en op de versterking van pedagogische basisvoorzieningen. Met onder andere peuteropvang en scholen voor basis- en voortgezet onderwijs werken we toe naar meer samenhang en een rijk programma. Denk daarbij aan de ontwikkeling van integrale kindcentra en samenhang tussen jeugdhulp en (passend) onderwijs. Ons ideaal is dat alle kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Daarnaast is het ons ideaal dat professionals als pedagogisch medewerkers, leerkrachten, jeugdverpleegkundigen, gezinswerkers en jeugdhulpverleners vanuit één pedagogische visie in teams samenwerken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Samen met schoolbesturen de Lokale Educatieve Jeugd Agenda uitvoeren.
- Samen met peuteropvangaanbieders en schoolbesturen 'Jong geleerd, wordt vroeg gedaan', het Beleidsplan Voorschoolse Voorzieningen en Voor- en Vroegschoolse Educatie gemeente Heerenveen 2020 - 2023 uitvoeren.

Getransformeerde en beheersbare jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Op basis van de Jeugdwet zijn gemeenten inhoudelijk en financieel verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp. Tegelijkertijd werken gemeenten verplicht samen met andere betrokken partijen. De gemeente is slechts een van de toegangen tot jeugdhulp, naast bijvoorbeeld huisartsen en (gezins)voogden. Ondanks deze beperkende factoren hebben we in de afgelopen jaren een begin gemaakt met de zorginhoudelijke transformatie. De uitgaven waren de eerste jaren beheersbaar. De komende jaren moeten we de échte omslag naar een getransformeerde (sneller, dichterbij en meer op maat) en beheersbare jeugdhulp maken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We willen jeugdhulp dichterbij organiseren. Bijvoorbeeld doordat gezinswerkers van het Team Jeugd en Gezin (aanvullend op de meitinkers en preventieteams) dicht bij het onderwijs, de huisarts en de kinderopvang beschikbaar en aanwezig zijn.
- We voeren met partners Doorbraak! uit.
- Om de betaalbaarheid van de uitvoering van de Jeugdwet te herstellen en in aansluiting op de adviezen die uitgebracht zijn door de taskforce Kostenbeheersing jeugdhulp, voeren we de adviezen lokaal en regionaal door.
- We werken met partners aan het actieplan 'Foar Fryske Bern'.

Leefbaarheid, meedoen en gezondheid

Inwoners wonen langer thuis

Wat willen we bereiken?

Wij willen er nu en in de toekomst voor zorgen dat onze inwoners zo lang mogelijk in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. We richten ons hierbij op het versterken van de zelfredzaamheid, het verstevigen van de sociale omgeving en het vergroten van de bewustwording van de eigen levensloop. We garanderen ondersteuning aan onze kwetsbare (ofwel aantoonbaar minder-valide) inwoners als de eigen kracht en het sociaal netwerk hen niet meer voldoende hulp kunnen bieden. Als langer thuis wonen niet meer verantwoord is, zetten wij ons in om de overgang naar een intramuraal verblijf te versoepelen. De lokale woonopgave voor onze ouderen maakt structureel onderdeel uit van de prestatieafspraken met de corporaties. We voeren de maatregelen uit het plan 'Soarch for Thûs' uit.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We versterken de zelfredzaamheid, participatie en sociale omgeving van onze ouderen. Dit doen wij samen met onze maatschappelijke partners via gebiedsgerichte preventieteams.
- Jaarlijks gaan we in gesprek met de corporaties om de woonopgave voor de hulpbehoevende ouderen te bepalen.
- Wij voeren de maatregelen uit het plan Soarch for Thûs uit (<https://api1.ibabs.eu/publicdownload.aspx?site=heerenveen&id=100096989>).
- We houden de bestaande maatschappelijke accommodaties.

De betaalbaarheid en daarmee de kwaliteit van onze Wmo-ondersteuning staat onder druk

Wat willen we bereiken?

Onze bevolking is geleidelijk aan het vergrijzen. Daardoor neemt de vraag naar zorg en ondersteuning toe, voornamelijk onder de doelgroep 75 jaar en ouder. Vooral de vraag naar hulp bij het huishouden en het Wmo-vervoer neemt toe. Naast deze ontwikkeling legt de Rijksoverheid de beleidsvrijheid steeds meer aan banden. Een voorbeeld is het abonnementstarief (iedereen dezelfde eigen bijdrage, ongeacht verschil in inkomen, gezinssamenstelling, leeftijd of het gebruik). Ook heeft de Rijksoverheid bepaald dat gemeenten een reëel tarief moeten betalen voor de ondersteuning. Daarnaast stijgen de CAO's en stijgen onze tarieven en uitgaven aanzienlijk, terwijl de rijksbijdrage niet toeneemt. Daarom moeten we kritisch kijken naar de lokale sturingsmogelijkheden. Het beleid dat iedereen langer zelfstandig moet blijven wonen zorgt voor een toenemende en langer durend beroep op onze voorzieningen. We willen dat onze maatwerkvoorzieningen financieel en kwalitatief toegankelijk zijn, nu en in de toekomst.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De Rijksoverheid heeft verschillende maatregelen genomen om de beleidsvrijheid van gemeenten in te perken. Wij brengen in kaart waar wij nog wel (wettelijk) op mogen sturen binnen de wet, het beleid, de inkoop, de toegang en de administratie. Waar dat van belang is, zullen wij uw raad voorstellen voorleggen.
- Op basis daarvan herijken wij onze maatwerkvoorzieningen om die financieel en kwalitatief toekomstbestendig te maken.
- Wij monitoren actief de gevolgen van het abonnementstarief en nemen deel aan het landelijke VNG onderzoek 'invoering abonnementstarief'.

Voorkomen roken, overgewicht en problematische alcoholgebruik

Wat willen we bereiken?

Wij willen nadrukkelijk aandacht hebben en houden voor de onderwerpen roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik. Het Nationaal Preventieakkoord richt zich op deze thema's. We gaan deze onderwerpen lokaal verder uitwerken. We willen minder rokers, minder inwoners met overgewicht en minder problematisch alcoholgebruik ten opzichte van de meest recente GGD-rapportage 'gezondheidsonderzoek'.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Aan de hand van het Nationaal Preventieakkoord gaan wij ons via een lokaal uitvoeringsprogramma meer inzetten om roken, overgewicht en (overmatig) alcoholgebruik te voorkomen. Van jong tot oud.
- We continueren onze lokale aanpak Jongeren Op Gezond Gewicht.

Meer mantelzorgers en vrijwilligers ondersteunen

Wat willen we bereiken?

In 2019 was 12 procent van de mantelzorgers overbelast. We willen deze overbelasting verminderen en mantelzorgers en vrijwilligers ondersteunen. We zetten ons in om het aantal vrijwilligers te laten groeien. Mantelzorgers en vrijwilligers moeten weten dat ze er niet alleen voor staan.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We continueren onze bestaande ondersteuning voor mantelzorgers en vrijwilligers.
- Aan de hand van een uitvoeringsprogramma willen wij minder overbelasting van mantelzorgers en meer vrijwilligers.

Zorgen voor een lager risico op psychische problemen

Wat willen we bereiken?

We willen het aantal inwoners dat risico loopt op psychische problemen verlagen. We willen voorkomen dat inwoners angststoornissen, depressies of andere vormen van psychische en of psychosociale problemen ontwikkelen. Door preventie zal het aantal overlastgevende situaties door verwarde personen ook verder verminderen. Ook zullen inwoners minder beroep doen op onze Wmo-voorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We continueren de inzet van de preventieteams.
- We zorgen voor goede begeleiding van inwoners die uitstromen uit beschermd wonen of maatschappelijke opvang. Dat doen we onder meer met het plan van aanpak 'De Opstapper'.
- We zorgen voor een integrale aanpak.
- Ook blijven we ons inzetten om overlastgevende situaties te voorkomen en te verminderen.
- We bieden onze inwoners via het maatschappelijk werk en/of ons Zorg- en Veiligheidsteam voldoende ondersteuning. Zo hoeven zij niet langer - of minder snel - een beroep te doen op maatwerkvoorzieningen.

Meer uitstroom beschermd wonen

Wat willen we bereiken?

We zien dat de uitstroom beschermd wonen nog niet slaagt. De vraag naar dergelijke ondersteuning neemt nog niet af. Daardoor lopen de tekorten op het provinciaal budget elk jaar verder op. We willen bereiken dat minder mensen intramuraal worden opgevangen. Ook is ons doel dat meer mensen via de Thuisplus-variant (zelfstandig wonen met forse ondersteuning) doorstromen naar de reguliere thuisondersteuning (lichtere ondersteuning thuis). Hiermee willen wij grip krijgen op de uitgaven en voorkomen dat de tekorten nog verder oplopen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zetten bij de toegang het Regionaal Expertise Team in om scherp aan de wind te indiceren.
- Provinciaal zetten wij ons in om het toezicht en het contractmanagement richting de zorgaanbieders te versterken.
- We continueren onze lokale inzet van de specialistische thuisondersteuning 'De Opstapper' om onze inwoners zoveel mogelijk thuis te laten wonen.

Participatie en bestaanszekerheid

Samen op weg naar duurzaam passend werk

Wat willen we bereiken?

Onze gemeente heeft veel werk te bieden voor de regio. De groei van werkgelegenheid staat vaak voorop, maar het moet ook gaan over het behouden van werk. Een groeiende groep mensen is voor hun inkomen afhankelijk van een kleiner wordende groep werkenden. We moeten alle mensen inzetten en een kans geven op de arbeidsmarkt. De inrichting en de samenhang tussen de uitvoering van de Participatiewet en de Wet Sociale Werkvoorziening (Caparis) is daarom heel belangrijk. Financieel is de specifieke rijksbijdrage ook van belang. De huidige bijdrage van 18,9 miljoen dekt onze bijstandsuitgaven. Gezien de landelijke daling van uitkeringen gaat deze bijdrage in 2020 fors omlaag. Tijdens het schrijven van deze begroting weten we nog niet met welk bedrag (het ministerie maakt eind oktober het budget bekend).

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeringsprogramma Werk:

- In 2020 dalen we verder naar 1.140 uitkeringen, dat is 300 minder dan in 2017.
- We zetten maatregelen in op het gebied van instroom, uitstroom en handhaving.
- We starten de werkgeverscampagne 'Meer dan werkgever'.

Financieel gezonder worden

Wat willen we bereiken?

Zo'n 15 procent van onze huishoudens leeft op of onder de zogenaamde armoedegrens. We hebben het dan in brede zin ook over de groep 'werkende armen'. Hoe zorgen we ervoor dat ook zij kunnen blijven meedoen? We willen dat ook deze groep een fatsoenlijk en verrijkt bestaan heeft.

Wat gaan we daarvoor doen?

Met de uitvoeringsprogramma's 'Eerder herkennen van schulden' en 'De aanpak van armoede'

zetten we in op:

- Eerder signaleren van betalingsachterstanden en potentiële schulden.
- Meer mensen in preventief beheer.
- Het kunnen inzetten van kleine saneringskredieten.
- Sport en cultuur voor ieder huishouden.
- Meer bekendheid geven aan regelingen uit de budgetgids.
- Meer mensen aan het werk.

We helpen meer mensen die moeite hebben met lezen en schrijven

Wat willen we bereiken?

Veel maatschappelijke problemen zijn te herleiden naar het niet goed begrijpen van (digitale) tekst. Wij willen onze inwoners helpen die moeite hebben met lezen en schrijven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeringsprogramma 'De aanpak van laaggeletterdheid':

- Meer mensen helpen die moeite hebben met lezen, schrijven en digitale vaardigheden.
- Bewustwordingscampagne.
- Eenvoudiger communiceren (zoals in brieven van de gemeente).

Caparis

Wat willen we bereiken?

Caparis is onze uitvoerder van de Sociale werkvoorziening. In 2020 zijn er 4 aandeelhouders die in ieder geval de komende vijf jaar een sterke sociale onderneming willen neerzetten die uitvoering geeft aan de sociale werkvoorziening en onderdelen van de Participatiewet. We hebben bij Caparis 275 fte aan het werk.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Volgens het raadsbesluit van 16 september 2019 wijzigen we Gemeenschappelijke regeling Sociale werkvoorziening Fryslân in een bedrijfsvoeringsregeling. Deze regeling is dan in werking.
- We nemen een aanwijzingsbesluit voor de uitvoering van de Sociale Werkvoorziening en een verordening alleenrecht om diensten af te nemen bij Caparis.
- We sluiten dienstverleningsovereenkomsten af voor de Wsw en de Participatiewet.
- De statuten van de Caparis NV worden gewijzigd.

Financiële mutaties

1. Beschermd wonen

Advies

1. Een bedrag beschikbaar te stellen van € 80.000 structureel om de toenemende provinciale uitgaven beschermd wonen af te dekken.

Argumenten

1.1 Tekorten op de provinciale uitgaven beschermd wonen worden door alle Friese gemeenten naar rato van het totaal aantal inwoners afgedekt.

1.2 Als gevolg van de stagnerende uitstroom beschermd wonen en de daling van de (provinciale) rijksbijdrage nemen de provinciale uitgaven toe en lopen de tekorten op.

1.3 Jaarlijks ontvangen wij uit het budget beschermd wonen een bijdrage vanuit de centrumgemeente. Die bijdrage is voor de inzet van onze lokale voorzieningen bij inwoners die eigenlijk beschermd wonen nodig hebben maar dankzij onze lokale voorzieningen (verantwoord) thuis kunnen blijven wonen. Aangezien de tekorten provinciaal oplopen, nemen onze inkomsten op lokaal niveau af.

Kanttekeningen

1.1 Er is geen garantie dat onze bijdrage aan de centrumgemeente voor de tekorten op beschermd wonen hiermee volledig zijn afgedekt. Vanaf september 2019 werken we met een Regionaal Expertise Team in de toegang (indicatie). Ook wordt de bestaande provinciale doelgroep door SDF opnieuw doorlopen. Dat biedt geen zekerheid dat de tekorten en daarmee onze bijdrage snel gaan afnemen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Beschermd Wonen	-80	-80	-80	-80

2. WvGGZ (verplichte taak)

Advies

1. Een bedrag van € 53.000 structureel beschikbaar te stellen om de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) te kunnen uitvoeren per 2020.

Argumenten

1.1 Per 1 januari 2020 wordt de Wvggz ingevoerd. De Wvggz gaat de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Bopz) vervangen. De nieuwe wet biedt handvatten om meer ambulant en preventief hulp te bieden aan mensen met geestelijke problemen die niet vrijwillig in zorg gaan. De wet biedt meer instrumenten voor zorg op maat: verplichte zorg zo kort als mogelijk en zo lang als noodzakelijk. Uitgangspunt blijft dat iemand alleen na het oordeel van een rechter tegen zijn wil opgenomen kan worden.

1.2 Via het gemeentefonds krijgen wij hiervoor compensatie.

Kanttekeningen

1.1 De wijze waarop de uitvoering van de Wvggz geregeld wordt (deels provinciaal en deels lokaal) is op dit moment nog onderwerp van gesprek. Op een later moment zou

kunnen blijken dat de rijksbijdrage van € 53.000 niet voldoende is. Wel is die bijdrage ons uitgangspunt, zowel richting de provinciale samenwerking als lokaal.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
WvGGZ (verplichte taak)	-53	-53	-53	-53

3. Jeugd (extra inkomsten algemene uitkering)

Advies

1. De incidentele inkomsten van de Rijksoverheid voor de uitvoering van de Jeugdwet van € 850.000 voor 2020 en 2021 beschikbaar te stellen.

Argumenten

1.1 De gemeente Heerenveen heeft een tekort bij de uitvoering van de Jeugdwet.

1.2 De incidentele inkomsten van de Rijksoverheid zijn beschikbaar gesteld in de algemene uitkering (thema Financiën en Organisatie). Dit is vanwege de tekorten van gemeenten bij de uitvoering van de Jeugdwet.

Kanttekeningen

1.1 Met de incidentele inkomsten is het tekort in Heerenveen niet afgedekt.

1.2 Het resterende tekort is opgenomen in het weerstandsvermogen en bedraagt tussen de € 0,4 en € 2,9 miljoen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Jeugd (extra inkomsten algemene uitkering)	-850	-850		

4. Turnhal

Heerenveen is één van de vier CTO's (Centrum voor Topsport en Onderwijs) van Nederland: CTO-Noord. Het CTO-Noord organiseert de topsportprogramma's in het noorden, in het bijzonder in Heerenveen. Het CTO-Noord wordt primair gefinancierd via NOC-NSF, de sportbonden en stakeholders uit het noorden (zoals overheden). Belangrijke pijlers van het CTO-Noord zijn de schaatssporten, turnen en judo.

Voor het behoud van de CTO-status voor Heerenveen is het nodig dat de topsportbonden zich aan Heerenveen blijven binden. Voor de topsport turnen staat die binding op de tocht. De turnbond (KNGU) wil zich blijven binden als we de voorziening verbeteren, in de vorm van een exclusieve topsport-turnhal. NOC-NSF volgt voor de inzet van programma's de KNGU.

Sportstad Heerenveen B.V. heeft een businesscase opgesteld met een semi-permanente losstaande extra hal. Deze businesscase draait positief als de investering in de hal zelf (grotendeels) wordt weggefinancierd. Sportstad Heerenveen BV vraagt de gemeente

daarvoor een bijdrage van € 1,2 miljoen. Zowel de KNGU als NOC-NSF willen zich voor langere tijd aan Heerenveen binden als de gewenste voorziening er komt.

Advies

1. Een bedrag van € 1,2 miljoen op te nemen als bijdrage in een door Sportstad Heerenveen B.V. te realiseren topsport-turnhal.

Argumenten

1.1 De investering is nodig zodat Sportstad Heerenveen B.V. een topsport-turnhal kan realiseren en exploiteren. Zonder deze investering verdwijnt het topsport turnen in Heerenveen. Daardoor komt de status van CTO-Noord voor Heerenveen in het geding. Daarmee verschaalt het profiel van Heerenveen als Stad van Sport, inclusief de economische en culturele impact daarvan op de Heerenveense samenleving (evenementen, bestedingen, uitstraling richting breedtesport).

Kanttekeningen

1.1 De KNGU en de turnwereld moeten zich daadwerkelijk aan Heerenveen committeren.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Turnhal	-1.200			

Dekking binnen bestaande budgetten

Een deel van de noodzakelijke financiële uitzettingen vangen wij op binnen bestaande budgetten. Onderstaande bedragen komen uit de budgetten voor accommodaties onderwijs en sport en bedrijfsvoering. Als dit in de toekomst leidt tot overschrijdingen, leggen wij een verzoek voor benodigde financiële middelen mogelijk alsnog aan u voor. Onder de tabel hebben wij een toelichting opgenomen voor de bedragen vanaf € 50.000. De monitoring van de hieronder genoemde budgetten vindt plaats in Naris.

Omschrijving	Bedrag (x € 1.000)			
	2020	2021	2022	2023
Extra klokuren gymnastieklokalen	-16	-16	-16	-16
Uitbreiding G4 net	-8	-3	-3	-3
Huur gebouwen en grond onderwijshuisvesting	-65	-65	-65	-65
Toegang gemeentelijke sportaccommodaties	-19	-19	-19	-19
Zweminstructeur Us Swimbad	-8	-8	-8	-8
Jeugd & Gezin	-150	-150	-150	-150
Centrum Jeugd & Gezin	-475	-475	-475	-475
Herijken toekomstperspectief De Greiden	-50	0	0	0
Herijken toekomstperspectief Oude-/Nieuwehorne	0	0	0	-50
Dekking binnen bestaande budgetten	-791	-736	-736	-786

Toelichting 'Huur gebouwen en grond onderwijshuisvesting'

De gemeentelijke huurkosten van onderwijsaccommodaties die niet ons eigendom zijn, zoals bijvoorbeeld MFA De Spil en De Kompenije, vallen jaarlijks hoger uit. Binnen het totaalbudget 'onderwijs' kan deze stijging naar verwachting afgedekt worden.

Toelichting 'Jeugd & Gezin' en 'Centrum Jeugd & Gezin'

In de perspectiefnota 2019 hebt u besloten om extra middelen (€ 577.000) beschikbaar te stellen voor het Team Jeugd en Gezin. Daarnaast is het budget 'Centrum Jeugd & Gezin' (€ 475.000) hier structureel aan toegevoegd. Tot nu toe werd dit budget structureel ingezet ter dekking van de externe inhuur van het Team Jeugd en Gezin. Binnen de 'bestaande budgetten' is binnen het bedrijfsvoeringsbudget van de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling de aanvullende dekking (€ 150.000) gevonden.

Toelichting 'Herijken toekomstperspectief De Greiden en Oude/Nieuwehorne'

De bekostiging van de haalbaarheidsonderzoeken naar de huisvesting van de betreffende scholen (primair onderwijs) kan naar verwachting bekostigd worden binnen het totaalbudget 'onderwijs'.

Financiën thema

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Totaal Lasten	-88.453	-87.362	-86.694	-87.154
Totaal Baten	22.492	21.294	21.296	21.299
Saldo	-65.962	-66.068	-65.398	-65.855

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Verwijzingen HALT	per 10.000 inwoners 12-17 jaar	2018	36	119	Bureau HALT
Harde kern jongeren	per 10.000 inwoners	2014	0,8	1,3	Korps Landelijke Politiedienst (KLPD)
Jongeren met delict voor rechter	%	2015	1,17	1,45	CBC Verwey-Jonker Instituut Kinderen in Tel
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+ MBO)	%	2018	1,8	1,9	Dienst Uitvoering Onderwijs
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	0,71	1,83	Dienst Uitvoering Onderwijs
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	15,06	23,28	Dienst Uitvoering Onderwijs
Niet-sporters	%	2016	49,0	48,7	RIVM/ Zorgatlas
Netto arbeidsparticipatie	%	2018	67,6	67,8	CBS-arbeidsdeelname
Achterstands-leerlingen	% 4-12 jarigen	2012	6,43	11,61	Verwey-Jonker Instituut Kinderen in Tel
Wmo-cliënten met een maatwerk-arrangement	per 1.000 inwoners	2018	62	65	CBS-monitor sociaal domein WMO
Kinderen in armoede	%	2015	5,6	6,58	Verwey Jonker instituut- Kinderen in Tel

Bijstands-uitkeringen	per 1.000 inwoners	2018,	42,6	38,4	Participatiewet
Werkloze jongeren	%	2015	2,58	1,52	Verwey-Jonker instituut Kinderen in Tel
Jongeren met jeugdhulp	% inwoners tot 18 jaar	2018	10,4	11,7	Beleids-informatie jeugd
Jongeren met jeugdreclassering	% inwoners 12-22 jr	2018	0,4	0,4	Beleids-informatie jeugd
Jongeren met jeugdbescherming	% inwoners tot 18 jaar	2018,	1,3	1,2	Beleids-informatie jeugd

Indicatoren	Omschrijving
Verwijzingen HALT	Het aantal verwijzingen naar HALT, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
Harde kern jongeren	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
Jongeren met delict voor rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 – 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen van 5 tot 18 jaar dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen van 5 tot 18 jaar dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.
Niet sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
Achterstandsl leerlingen	Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.
WMO- cliënten met een maatwerkarrangement	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
Kinderen in armoede	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
Werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

Nadere toelichting indicatoren

Indicator bijstandsuitkeringen

Dit zijn cijfers uit 2018. In dat jaar heeft onze gemeente een enorme daling meegemaakt. Inmiddels zitten we op het Nederlandse gemiddelde.

Indicator werkloze jongeren

Dit zijn cijfers uit 2015. De hoge werkloosheid onder jongeren is inmiddels voorbij. In augustus 2019 heeft in Nederland 4% van de mensen van 15-25 jaar een werkloosheidsuitkering. In onze gemeente zijn er in deze periode 37 mensen van 15-25 jaar werkloos. Dat is omgerekend 4,3%

Indicator niet-sporters

De gepresenteerde percentages komen uit een GGD-onderzoek. De GGD zet dit provinciaal uit en splitst dit tot op gemeentelijk niveau. Het aantal deelnemers aan de enquête per gemeente is beperkt. Als voorbeeld, in 2016 hebben maar 40 kinderen uit Heerenveen tussen de 12 en 8 jaar meegedaan. In Nederland doet gemiddeld 51,3% van de bevolking van 19 jaar en ouder minstens een keer per week aan sport. In onze gemeente is dat 51%. Hiermee scoort Heerenveen een positie in landelijke subtop. Verder is bekend dat In Nederland in 2018 gemiddeld 79% van de bevolking van 8 tot en met 12 jaar lid is van een sportvereniging. In onze gemeente is dat 85,2%.

Thema Wonen en Leven

"Inwoners staan centraal bij de ontwikkeling van leefbare wijken en dorpen"

We willen graag dat iedereen in onze gemeente toegang heeft tot adequate, veilige en betaalbare huisvesting en basisvoorzieningen. Bereikbaarheid, veiligheid en duurzame ontwikkelingen in wijken en dorpen staan centraal. We spannen ons in voor het stimuleren van cultuur en een aantrekkelijke groene omgeving.

We gaan aan de slag met:

- Leefbare wijken en dorpen
- Vitale kernen
- Mobiliteit en bereikbaarheid
- Sport
- Cultuur
- Recreatie en toerisme

In deze raadsperiode gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Wonen en leven
* Samen met inwoners de leefbaarheid in dorpen en wijken verbeteren.
Wijken en dorpen zijn schoon, heel en veilig.
Er is een goede balans in de beschikbaarheid van verschillende soorten woningen.
* Stimuleren en faciliteren van wijk- en dorpsvoorzieningen.
Uitvoering geven aan integraal veiligheidsplan 'Samen leven, samen doen' 2017-2021.
Heerenveen wordt fietsgemeente.
Uitvoering geven aan project Beter Bereikbaar (A32).
Uitvoering Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan 2017.
Maken van een mobiliteitsanalyse en proactief acteren op OV concessie van de provincie.
Uitvoering van cultuurbeleid 2017.
Budget voor aansprekende (inter)nationale evenementen op het gebied van sport en cultuur.
* Onderzoek, voorbereiding en start uitvoering van aanpassingen in centra van Heerenveen, Akkrum, Aldeboarn en Jubbega.
Verkenning en besluit Cultuurhuis Heerenveen.
Beschikbaarheid van snel internet in de dorpen en in het buitengebied.

De onderwerpen die zijn aangeduid met een * hebben een relatie met het thematisch raadsakkoord.

Doelen en speerpunten

Samen met de inwoners en bedrijven in de gemeente Heerenveen richten we ons op prettig wonen, werken, verblijven en gebruik van onze omgeving en faciliteiten. We betrekken hen bij veel aspecten die hen aangaan. Van beleidsontwikkeling tot operationele inrichting. Voor enkele zaken zijn we afhankelijk van of moeten we samenwerken met andere overheden zoals buurgemeenten, de provincie en het waterschap.

Onderwerpen

- Implementatie Omgevingswet
- Wet kwaliteitsborging bouwen; preventieve bouwtoets
- Verbeteren mobiliteit en bereikbaarheid
- Leefbare, vitale wijken en dorpen
- Versterken van recreatie en toerisme
- Mogelijk maken van aansprekende sport- en cultuurevenementen
- Geschikte, veilige en betaalbare huisvesting voor iedereen

Implementatie Omgevingswet

Programma implementatie omgevingswet

Wat willen we bereiken?

We bereiden ons tijdig voor op de nieuwe Omgevingswet, die op 1 januari 2021 ingaat. De Omgevingswet vraagt forse veranderingen. De wet verplicht de gemeente om een integrale, gemeentebrede Omgevingsvisie (beleid op hoofdlijnen) en een gemeentedekkend Omgevingsplan (regels) op te stellen. Daarnaast moet de gemeente op 1 januari 2021 de (digitale) dienstverlening op orde hebben en aangesloten zijn op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). In het DSO zijn alle digitale stromen samengebracht. In dit digitale omgevingsloket kunnen initiatiefnemers, overheden en belanghebbenden snel zien wat is toegestaan in de fysieke leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

We doen dit door uitvoering te geven aan het Programma invoering Omgevingswet. Zie de vastgestelde startnota implementatie Omgevingswet Heerenveen.

Omgevingsvisie

Wat willen we bereiken?

We willen een Omgevingsvisie die voor de raad dient als nieuw 'beleidskompas' voor de fysieke leefomgeving, voor de middellange en lange termijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

We stellen een Nota van uitgangspunten op met de beleidsbasis voor de Omgevingsvisie. Deze werken we uit tot een digitaal opgezet en ontsloten visie. Met een participatietraject betrekken we inwoners en beleidspartners er actief van begin tot einde bij.

Programma

Wat willen we bereiken?

In het Omgevingsplan leggen we de thema's en/of gebieden vast die nader worden uitgewerkt in programma's. Het programma is één van de instrumenten onder de Omgevingswet. Het geeft uitvoering aan de doelen uit de Omgevingsvisie. Afhankelijk van de opgaven en ambities starten we meerdere programma's op. Deze kunnen een lange of kortere doorlooptijd hebben.

Wat gaan we daarvoor doen?

We maken zichtbaar hoe we ons geldende beleid in de vorm van programma's onder de nieuwe Omgevingswet opnemen.

Omgevingsplan

Wat willen we bereiken?

We ontwikkelen stapsgewijs een (samengesteld) Omgevingsplan voor de hele gemeente. Per 1 januari 2021 moeten alle nieuwe ruimtelijke plannen zijn vastgesteld als omgevingsplan. De nieuwe deel- omgevingsplannen vervangen uiteindelijk alle bestemmingsplannen. Daarvoor hebben we tot 2029 de tijd.

Wat gaan we daarvoor doen?

We werken twee Omgevingsplannen uit als pilot om de gewenste plansystematiek onder de Omgevingswet te ontwikkelen. Het 'ja, mits'-beleid en een goede afstemming met Omgevingsvisie, programma's en vergunningverlening staan centraal. We schrijven de systematiek uit in een handboek Omgevingsplan. Dit vormt de basis voor alle nieuwe plannen.

Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)

Wat willen we bereiken?

Uiterlijk 1 januari 2021 moeten we de gemeentelijke applicaties, informatiesystemen en processen koppelen aan het landelijke DSO. De Omgevingswet vereist namelijk dat alle digitale informatie op één centrale plek te vinden is: in het Omgevingsloket. Het DSO vervangt niet alleen de bestaande toepassingen Omgevingsloket Online (OLO), maar ook Ruimtelijkeplannen.nl en de Activiteitenbesluit Internet Module (AIM). Er worden ook informatieproducten (informatiehuizen zoals bodem, geluid e.d.) en een samenwerkingsvoorziening toegevoegd.

Wat gaan we daarvoor doen?

We starten het project DSO in 2019 met een nulmeting om te zien waar we nu staan ten opzichte van de verplichte en wenselijke ontwikkelingen. We maken de opgaven zichtbaar en bepalen de ambitie. We werken en voeren het projectplan in 2020 verder uit, zodat we op tijd zijn aangesloten op het DSO. Ook de gewenste 'klantreis' wordt meegenomen. Hierin werken we de aanpassing van onze werkprocessen op de Omgevingswet uit.

Wet kwaliteitsborging bouwen; preventieve bouwtoets

Doel en inhoud van de wet

Wat willen we bereiken?

Op 14 mei 2019 nam de Eerste Kamer de 'Wet kwaliteitsborging voor het bouwen' aan. De wet kwaliteitsborging moet de kwaliteit van bouwwerken verbeteren en de positie van de opdrachtgever versterken. De aansprakelijkheid van aannemers ten opzichte van opdrachtgevers wordt uitgebreid. Invoering van de wet is gepland op 1 januari 2021. Als organisatie willen wij hier ons adequaat op voorbereiden.

Waar gemeenten nu de preventieve bouwtechnische toets uitvoeren voor alle aanvragen omgevingsvergunningen 'bouw', geldt dit straks alleen nog maar voor complexe bouwwerken. Voor de minder complexe bouwwerken gaat de gemeente geen preventieve toets meer doen, maar geldt het nieuwe stelsel. De bouwtechnische toets wordt dan uitgevoerd door een 'kwaliteitsborger'. Met de introductie van de kwaliteitsborger (private partij) ontstaat een nieuwe taak en rol in het bouwproces.

Wat gaan we daarvoor doen?

Tot de invoering van de wet in 2021 doen we met ongeveer 10% van de eenvoudigere bouwprojecten pilotprojecten. Op dit moment loopt er binnen de gemeente Heerenveen één project waar we ervaring met de nieuwe manier van werken opdoen. Vanwege dit project zijn wij als gemeente benaderd om mee te doen aan de '10%-pilot'. Omdat deze pilot ons de mogelijkheden biedt om ons voor te bereiden op de toekomst hebben we hier positief op gereageerd. Wij kunnen ermee inspelen op de benodigde aanpassing van de bedrijfsvoering. Een andere reden om mee te doen is dat het ook de private partijen die actief zijn in de 'bouwkolom' in Heerenveen de mogelijkheid biedt ervaring op te doen. Daarmee hopen we dat de overgang van het oude naar het nieuwe regime voor de opdrachtgever zo soepel mogelijk verloopt.

De wet zal ook invloed hebben op de financiële bedrijfsvoering. Voor aanvragen die vallen onder het nieuwe regime verzorgt de gemeente niet meer de bouwtechnische toetsing en controle. De gemeente brengt dan ook minder uren en daarmee leges in rekening. Voor 2020 geldt dit voor de pilotprojecten. Voor 2021 en daarna voor alle aanvragen die onder de nieuwe wet vallen. We passen de legesverordening 2020 en volgende hierop aan.

Verbeteren mobiliteit en bereikbaarheid

Fietsplan

Wat willen we bereiken?

Onderdeel van het fietsplan is de regionale 'Fietsagenda Zuidoost-Fryslân 2019-2023'. Met deze fietsagenda geven we in de regio extra prioriteit aan het stimuleren van het fietsgebruik. Dit doen we door het comfortabeler, sneller en aantrekkelijker maken van het regionaal fietsnetwerk. De onderlinge afstanden tussen de voorzieningen en dorpen zijn relatief kort. Ook zorgt de opkomst van de e-bike ervoor dat de fiets een meer en meer aantrekkelijk alternatief voor de auto wordt.

We werken op dit gebied samen met de gemeenten Ooststellingwerf, Opsterland, Smallerland en Weststellingwerf. Ook de provincie Fryslân is aangehaakt.

In 2019 waren onze prioriteiten:

- Het uitvoeren van een tracéstudie voor een snelfietsroute tussen Heerenveen en Drachten.
- Het uitvoeren van een quickscan naar de kwaliteitsverbetering van de hoofdfietsroutes in Zuidoost-Fryslân.

De resultaten van bovengenoemde punten en overleggen en afstemmingen leiden tot een fietsplan, inclusief de financiële consequenties.

Dit wordt in januari 2020 aan u voorgelegd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderdelen van het fietsplan zijn op dit moment in onderzoek. Dit betreft een quickscan naar de gewenste voorrangssituatie voor fietsers op rotondes binnen de bebouwde kom. Daarnaast voert een adviesbureau in opdracht van de gezamenlijke gemeenten een tracéstudie uit naar een snelfietsroute tussen Heerenveen en Drachten. Ditzelfde bureau voert ook een quickscan uit naar de kwaliteitsverbetering van de hoofdfietsroutes in Zuidoost-Fryslân.

Bereikbaarheid A32

Wat willen we bereiken?

We voeren de werkzaamheden aan de A32 uit in diverse deelprojecten.

Daarna pakken we de kruising tussen de Burgemeester Falkenaweg en de Oranje Nassaulaan op.

Dit alles moet leiden tot een betere bereikbaarheid van de A32 en een betere verbinding tussen Heerenveen en de Rijksweg. Een ander doel is om de verkeerssituatie op de A32 veiliger te maken en de doorstroming te bevorderen.

Het autoverkeer tussen de kruisingen Burgemeester Falkenaweg en de Oranje Nassaulaan/A32 loopt op termijn vast. Dit leidt tot overlast op het gemeentelijk wegennet en verstoort de leefbaarheid. Ook veroorzaakt het terugslag van files richting de aansluiting op de A32.

Uit een quickscan naar mogelijke oplossingen voor betere doorstroming blijkt dat er een investering nodig is voor een turbo-rotonde en voor een veilige fietsoversteek. De belangrijkste stromen moeten we ongelijkvloers afwikkelen. Dit vraagt om forse éénmalige investeringen tussen € 6 miljoen en € 8 miljoen. Deze investering en de bijbehorende kapitaallasten zijn niet opgenomen in de begroting. De incidentele middelen voor 2020 en 2021 zijn nodig om de planvoorbereiding te starten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aansluiting A32 - K.R. Poststraat

De planning is dat in 2021 de aansluiting van de K.R. Poststraat op de A32 volledig is aangepast. In 2020 starten de werkzaamheden.

Aansluiting A32 - Oranje Nassaulaan

Het doel is om de K.R. Poststraat en Oranje Nassaulaan niet gelijktijdig met elkaar "op de schop te nemen".

In 2020 start de voorbereiding (contractvorming) om de werkzaamheden op de markt te zetten. De uitvoeringsaanvaang vindt daarna (niet in 2020) plaats.

Burgemeester Falkenaweg en de Oranje Nassaulaan/A32

In 2020 starten voorbereidende werkzaamheden. De voorbereiding bestaat onder andere uit nader onderzoek, een participatietraject, de ontwikkeling van verschillende scenario's en het beoordelen van deze scenario's op effectiviteit.

Leefbare, vitale wijken en dorpen

Actualisatie onderhoud kapitaalgoederen en beheer openbare ruimte

Wat willen we bereiken?

In 2016 stelde u het 'Kwaliteitsplan kapitaalgoederen en beheer openbare ruimte' vast. Elke vier jaar is een actualisatie nodig. We stellen het onderhoudsgebied, de onderhoudstoestand en de maatregelen opnieuw vast. Het gaat bijvoorbeeld om onderhoud van wegen, voet- en fietspaden, oevers en kaden, groen en civieltechnische kunstwerken zoals bruggen en tunnels. Hieruit volgt een nieuw en geactualiseerd kwaliteitsplan.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om inzicht te krijgen in de actuele onderhoudstoestand van de genoemde vakgebieden in het 'Kwaliteitsplan kapitaalgoederen en beheer openbare ruimte' hebben we in 2019 per vakdiscipline inspecties uitgevoerd. Specifiek voor groen is dit vertaald in een schouw die we diverse malen per jaar uitvoeren.

Uiteindelijk leggen de resultaten van de schouw van groen/de buitenruimte en de stand van het uitgevoerde beheer van onder andere de wegen, de (civieltechnische) kunstwerken, enz. langs de lat.

Vervolgens beoordelen we of dit nog het gewenste niveau is. Het biedt u de mogelijkheid om, indien gewenst, keuzes te maken, om bijvoorbeeld de intensiteit van onderhoud en/of het onderhoudsniveau aan te passen.

Oeverbescherming Compagnonsvaart

Wat willen we bereiken?

In 2019 zijn we gestart met het opstellen van een integraal plan van aanpak voor de kademuur langs een deel van de Schoterlandse Compagnonsvaart. Het betreft hier het deel van De Knipe tot Bontebok. We willen een structurele oplossing voor een goede grondkering, waarbij we ook de afstroming van water borgen. Volgens de bestuurlijke afspraak betaalt de gemeente 80% van de kosten en het Wetterskip Fryslân 20%.

Wat gaan we daarvoor doen?

We schrijven het plan van aanpak uit in een uitvoeringsplan. De onderzoeken worden in 2019 afgerond. De uitvoering staat gepland voor 2020. De voorgenomen aanpak is het plaatsen van een stalen damwand met een voorhang van hout of steen. In het vastgestelde 'Kwaliteitsplan kapitaalgoederen' is hiervoor dekking in de vorm van een (vervangings)investeringskrediet.

Ligplaatsenbeleid en baggerdiepte

Wat willen we bereiken?

Ligplaatsen zijn kostendekkend en beheerbaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij onderhoud of renovatie van de ligplaats of herziening van overeenkomsten voor ligplaatsen (natuurlijke momenten) bekijken we in overleg of en hoe we de ligplaats kostendekkend en beheersbaar kunnen maken. Situaties kunnen verschillen en dat vraagt om maatwerk. We betrekken hierbij de kosten voor beheer en onderhoud van de ligplaatsen (baggeren/op diepte houden en onderhoud kade/oever) die in 2019 inzichtelijk zijn gemaakt.

Daarnaast leggen we u nog een beleidskeuze voor rond het bereikbaar houden van ligplaatsen achter woningen.

Onderhoudsplan stedelijk water

Wat willen we bereiken?

We hebben het onderhoud van de watergangen in het stedelijk gebied overgenomen van het Wetterskip Fryslân. Hiervoor ontvangen wij een vergoeding. We nemen die vergoeding in 2020 op basis van de overeenkomst onder de loep.

Wat gaan we daarvoor doen?

Naast de vergoeding voor het uitmaaïen van de watergangen leggen we een vergoeding voor het baggeren vast. Daarnaast maken we afspraken met het waterschap over het wegwerken van achterstallig baggeronderhoud. De financiële consequenties hiervan leggen we u ter vaststelling voor.

Bestaande bouw

Wat willen we bereiken?

Incidenten in het (recente) verleden geven aanleiding om met name de brand- en constructieve veiligheid van bestaande bouwwerken tegen het licht te houden. We hebben de ambitie en de behoefte om hier meer aandacht aan te besteden.

Wat gaan we daarvoor doen?

We doen steekproeven bij risicovolle gebouwen. Zo krijgen we inzicht in de bouwkundige kwaliteit van deze gebouwen. Op basis van de uitkomsten adviseren wij u over passende vervolgacties.

Fonds vitale kernen

Wat willen we bereiken?

In 2017 heeft u het Fonds vitale kernen ingesteld voor toekomstige aanpassingen en investeringen in de centra van Heerenveen, Jubbega en Akkrum. De opbouw van het fonds liep op van € 100.000 in 2018 naar € 250.000 in 2019, € 500.000 in 2020 en € 1.000.000 in 2021. Op dit moment lopen verschillende processen voor (her)inrichtingsplannen van centra. Bijvoorbeeld G1000-Heerenveen, participatietraject Jubbega en herstructurering in Akkrum. Wij verwachten niet dat de centrumplannen leiden tot kapitaallasten in 2020. Dit betekent dat de jaarschijf 2020 kan vervallen. We zullen de investeringen in de betreffende centra betrekken bij de investeringsagenda die we in het kader van de perspectiefnota 2020 opzetten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het laten vervallen van de jaarschijf 2020 geeft een eenmalige besparing van € 100.000. In het meerjarenperspectief blijven onderstaande financiële middelen over om kapitaallasten te dekken:

- 2021: € 250.000
- 2022: € 500.000
- 2023: € 1.000.000

Versterken van recreatie en toerisme

Brugbediening op afstand en overname Hooivaartbrug

Wat willen we bereiken?

Rijkswaterstaat wil de Hooivaartsbrug overdragen aan de gemeente Heerenveen. De brug ligt op gemeentelijk grondgebied en in een gemeentelijke weg. De gemeente Heerenveen staat daarom niet onwelwillend tegenover overdracht. We zijn in overleg met Rijkswaterstaat en onderzoeken samen de mogelijkheid van overdracht. We vinden het belangrijk dat de brug in goede staat is en het toekomstig onderhoud is geborgd.

De Provincie Fryslân is initiatiefnemer van het op afstand bedienen van de Warrebrug, in de vaarroute 'Hooivaart'. In dezelfde vaarroute liggen de Poolsbrug (gemeente) en de Hooivaartsbrug (Rijkswaterstaat). De gemeente Heerenveen en Rijkswaterstaat kunnen meeliften met het initiatief van de provincie en ook deze bruggen op afstand laten bedienen vanuit de centrale bedienpost in Leeuwarden (Swettehûs).

Aanpassing van de brugbediening is noodzakelijk. Brugbediening met 'scanners' is vanuit het oogpunt van veiligheid niet meer toegestaan. Brugbediening zonder brugwachters bij de bruggen is efficiënter dan de bruggen weer permanent te bemensen met brugwachters. Rijkswaterstaat betaalt de aanpassing van de brugbediening van de Hooivaartsbrug. De inkoop bij de provincie van brugbediening op afstand kost op dit moment structureel € 30.000. Om de bruggen op afstand te kunnen bedienen, is de aanleg van een glasvezelnetwerk noodzakelijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Gezamenlijk met Rijkswaterstaat een plan van aanpak en een overdrachtsdocument opstellen.
- Samen met de provincie een overeenkomst sluiten voor de realisatie van het glasvezelnetwerk.

Mogelijk maken van aansprekende sport- en cultuurevenementen

Sportieve en culturele evenementen in Heerenveen

Wat willen we bereiken?

We willen Heerenveen op de kaart zetten met (internationale) sportieve en culturele evenementen. Dat doen we samen met onze sportieve en culturele partners, samenwerkingsverband Heerenveen 'n Gouden Plak en ons netwerk. In het hoofdlijnenakkoord is budget beschikbaar gesteld voor het binnenhalen van dergelijke evenementen. Om toch de gestelde ambitie waar te kunnen maken, moeten we de uitvoering professionaliseren.

Wat gaan we daarvoor doen?

We onderzoeken hoe we een projectorganisatie kunnen bouwen met onze partners. Ons doel is om Heerenveen als sportieve en vitale gemeente op de kaart te zetten. Hierbij zetten we in op zowel het binnenhalen van (grootschalige en sportieve) evenementen als het professionaliseren en structureren van de uitvoering.

Geschikte, veilige en betaalbare huisvesting voor iedereen

Huisvestingsbeleid, afspraken en monitoring

Wat willen we bereiken?

Samen met partners zoals woningbouwverenigingen stellen we ons huisvestingsbeleid op. Op die manier kunnen we goed inspelen op wat nodig is. We proberen dit goed te beheersen door het maken van afspraken met corporaties en provincie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Jaarlijks maken we afspraken met de corporaties over betaalbaarheid en beschikbaarheid van (sociale huur)woningen en zorg (prestatieafspraken en woningbouwprogrammering).
- We maken contingentafspraken met de provincie over (het aantal) te bouwen woningen.

Financiële mutaties

1. Bijdrage FUMO

Advies

1. De bijdrage aan de FUMO te verhogen.

Argumenten

- 1.1. Door de invoering van het besluit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) vindt er een verschuiving van taken plaats van deelnemers naar de FUMO.
- 1.2. De verhoging is mede noodzakelijk door hogere toezichtsnormen, een lagere productiviteitsnorm (ca. 10% lager) en een hoger uurtarief (ca. 25% hoger). De overdracht van personeelsbudget naar het FUMO-budget is daardoor niet volledig dekkend. De verhoging loop dus niet budgettair neutraal.

Kanttekeningen

- 1.1. De financiële consequenties zijn meegenomen in de begroting 2020 van Heerenveen. De zienswijzeprocedure loopt nog. Als de ingediende zienswijzen aanleiding geven tot aanpassing van het effect, dan corrigeren we dit via een verzamelbesluit of de perspectiefnota.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Bijdrage FUMO	-112	-125	-137	-154

2. Leges verhardingen

Zowel de lasten als de baten voor de aanleg van kabels en leidingen stijgen. Dit komt doordat wij de volledige kosten volgens 'het handboek kabels en leidingen' in rekening brengen bij derden. Daarmee zijn wij ook verantwoordelijk voor het onderhoud van het opgebroken straatwerk. De vergoeding die wij ontvangen wordt daardoor hoger. Ook stijgen de onderhoudskosten verharding die hiermee in verhouding staan.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Leges verhardingen	22	22	22	22

3. Calamiteitenontsluiting Kanaal- West

Met het oog op de veiligheid is er voor industrieterrein Kanaal een calamiteitenroute nodig. Er zijn diverse risicobronnen in de directe omgeving. Bij een calamiteit bestaan er (te grote) risico's voor wat betreft de bereikbaarheid en de ontruiming van het terrein. Industrieterrein Kanaal beschikt slechts over één ontsluiting (via de Wetterwille). De bereikbaarheid en ontluchtingsmogelijkheden van het terrein zijn hierdoor beperkt.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Calamiteitenontsluiting Kanaal-West	-27	-30	-30	-30

4. Ruimtelijke initiatieven van derden

Door de vele initiatieven van derden is het aantal projecten in het fysieke domein flink toegenomen. Vooralsnog verwachten wij hier de komende jaren geen rem op. Daarom is uitbreiding van de formatie op projectmanagement nodig. Met deze formatie wordt ook voorgesorteerd op het nabije vertrek van een ervaren projectmanager.

Advies

1. Incidenteel personeelsbudget beschikbaar te stellen van € 75.000 de werving van een projectmanager fysiek domein voor de jaren 2020-2022.

Argumenten

1.1 Tot nu toe hebben we de werkdruk opgevangen met een extern ingehuurd projectmanager. Voor de korte termijn werkt dit prima. Maar wij voorzien nog een langdurige, grote workload bij fysieke projecten door de hoeveelheid initiatieven van derden. Het is dan goedkoper om iemand in vaste dienst te nemen.

1.2. Daarnaast zal een ervaren senior projectmanager, werkzaam aan complexe projecten, ons over een paar jaar verlaten. Met de werving van een nieuwe projectmanager kan voorgesorteerd worden zijn vervanging.

Kanttelingen

De dekking vindt deels plaats uit het Grondbedrijf omdat het deels om projecten gaat waar inkomsten uit exploitatieovereenkomsten of grexten tegenover staan.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Ruimtelijke initiatieven van derden	-75	-75	-75	

Dekking binnen bestaande budgetten

Een deel van de noodzakelijke financiële middelen vangen wij op binnen bestaande budgetten. Onderstaande bedragen halen we vooralsnog uit de budgetten bedrijfsvoering, beheer en onderhoud openbare ruimte en projectmiddelen Omgevingswet. Als dit in de toekomst leidt tot overschrijdingen, leggen wij de benodigde financiële middelen alsnog voor aan de gemeenteraad. De monitoring van deze budgetten vindt plaats via Naris.

Omschrijving	Bedrag (x € 1.000)			
	2020	2021	2022	2023
Piket OVD bevolkingszorg	-8	-8	-8	-8
Onderhoud bestaande parkeerterreinen	-47	-47	-47	-47
Ontwerp omgevingsplan	-20	0	0	0
Planontwikkeling pilots omgevingsplannen	-300	0	0	0
Communicatie pilots omgevingsplannen	-25	0	0	0
Dekking binnen bestaande budgetten	-400	-55	-55	-55

Toelichting

Planontwikkeling pilots omgevingsplannen

Voor maken van pilots van meerdere omvangrijke omgevingsplannen zullen we extra capaciteit moeten inhuren. Zo zorgen we voor voldoende inzet en kan onze eigen organisatie aan de plannen zelf bijdragen (kennisontwikkeling). De benodigde € 300.000 kan naar verwachting worden gedekt door het nu beschikbare budget voor het project Omgevingswet. Als dit niet toereikend is, kunnen overige bestaande (bedrijfsvoerings-) budgetten het tekort mogelijk aanvullen.

Financiën thema

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Totaal Lasten	-43.943	-45.330	-45.905	-44.874
Totaal Baten	13.702	15.431	15.382	13.406
Saldo	-30.241	-29.899	-30.523	-31.468

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Ziekenhuis opname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	%	2015	6	8	VeiligheidNL
Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met een fietser	%	2015	11	9	VeiligheidNL
Nieuwbouw woningen	aantal per 1000 woningen	2016	4,4	7,2	ABF- Systeem voorraad
Demografische druk	%	2019	60,2	53,9	CBS- bevolking statistiek
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2018	1,3	2,2	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2018	3,7	4,8	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2018	1,5	2,5	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2017	3,8	4,8	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen

Indicatoren	Omschrijving
Ziekenhuisopname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen dat leidt tot ziekenhuisopname.
Ziekenhuisopname n.a.v.	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen dat leidt tot ziekenhuisopname.

vervoersongeval met een fietser	
Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Jongeren met delict voor rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

Nadere toelichting indicatoren

Nieuwbouwwoningen

De belangrijkste reden voor het verschil is dat de woningvoorraad in andere delen van het land sneller groeit, omdat de vraag daar veel groter is dan het aanbod. Dit wordt bijvoorbeeld veroorzaakt door 'de woningnood' in de Randstad.

Demografische druk

Dit percentage geeft de verhouding weer tussen de productieve leeftijdsgroep (20 – 64 jaar) en de niet-productieve leeftijdsgroepen (0 – 19 jaar) en 65+. Een demografische druk van 60,2 betekent dat op de 100 Heerenveense inwoners uit de productieve leeftijdsgroep er 60 staan uit de niet productieve leeftijdsgroepen. Als de demografische druk verbetert dan wordt het percentage lager, en als de demografische druk verslechtert dan wordt het percentage hoger. De gemeente Heerenveen wijkt wat af van de landelijke trend. De reden hiervoor is dat er in Heerenveen sprake is van een hogere grijze druk. Maar ook dat de leeftijdscategorie 20 tot 25 jaar relatief gezien kleiner is qua omvang dan landelijk gezien. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt door de afwezigheid van Hbo- en Universitair onderwijs.

Thema Werken en Ondernemen

"We willen middelen en kansen benutten voor een constante economische groei"

In Heerenveen willen we middelen en kansen benutten voor een constante economische groei. Er is voldoende werkgelegenheid en we willen zoveel mogelijk inwoners helpen aan passend werk. We voorzien in goede infrastructuur waar iedereen gebruik van kan maken en bevorderen innovatie.

We gaan aan de slag met:

- Economische groei
- Werkgelegenheid
- Fatsoenlijk werk voor iedereen
- Circulaire economie

In deze raadsperiode gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Werken en Ondernemen
Investeren in nieuwe bedrijventerreinen zoals Klaverblad Noord-Oost
Meer inwoners hebben betaald regulier werk
Een pact sluiten tussen onderwijs, werknemers, bedrijfsleven en overheden
Het in samenhang uitvoeren van de Wsw en de Participatiewet met relevante stakeholders
Experimenteren met andere vormen van werktoeleiding
Invulling en ontwikkeling van circulaire economie

Doelen en speerpunten

Onderwerpen

- Investeren in een toekomstgerichte, duurzame economie

Investeren in een toekomstgerichte, duurzame economie

Algemeen

Wat willen we bereiken?

We ontwikkelen een nieuwe economische visie en een uitvoeringsprogramma.

In de perspectiefnota voor het jaar 2020 is voor de uitvoering van de nieuwe economische visie en het uitvoeringsprogramma een bedrag van € 150.000 opgenomen. Eind 2019 leggen wij de visie ter vaststelling aan u voor. Hierin leggen we keuzes voor over de strategie en de speerpunten. Op basis daarvan stellen we een uitvoeringsprogramma 2020 en 2021 op. Daar gaan we in op wat nodig is aan visie, strategie en beleid, accountmanagement, dienstverlening en eventuele projecten. Vooralsnog kunnen we deze zaken binnen de bestaande formatie en beschikbare budgetten realiseren.

Wat gaan we daarvoor doen?

In nauwe samenwerking met o.a. het sociale domein implementeren we in 2020 de vastgestelde economische visie en werken we volgens het uitvoeringsprogramma 2020 en 2021.

We spannen ons maximaal in voor het behoud (en de groei) van werkgelegenheid

Wat willen we bereiken?

We zetten in op toekomstbestendige werkgelegenheid en economische ontwikkeling. Dit moet ten goede komen aan het welzijn van onze regio en de welvaart van onze inwoners. We willen de banenmotor van Fryslân zijn en blijven en iedereen, ook de lager opgeleiden, mee laten doen. We stimuleren en faciliteren ondernemers om goede en toekomstbestendige banen te blijven bieden aan onze inwoners en onze regio. 'Groeien om het groeien' is vandaag de dag niet langer houdbaar. We hebben niet zozeer behoefte aan méér banen, maar aan andere, toekomstbestendige banen en aan werknemers die deze banen kunnen vervullen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De strategie om deze ambitie te bereiken is als volgt:

- Inspelen op de kracht van Heerenveen.
- Faciliteren en stimuleren van ons midden- en kleinbedrijf.
- Versterken van het vestigingsklimaat.

We werken deze speerpunten uit in de nieuwe economische visie. Wij bieden u deze visie aan het einde van dit jaar ter vaststelling aan.

Inspelen op de kracht van Heerenveen

Wat willen we bereiken?

Heerenveen ontwikkelt en profileert zich met krachtige, stuwende sectoren. De economische kracht van Heerenveen wordt gedeeltelijk bepaald door stuwende bedrijfstakken. Dit zijn bedrijven en instellingen die minder afhankelijk zijn van de lokale omstandigheden. Zij bepalen in belangrijke mate de toegevoegde waarde voor de regionale economie. Ze zijn van grote betekenis voor de positie van Heerenveen als duurzame banenmotor van Fryslân. De gemeente Heerenveen wil gebruik maken van deze stuwende krachten. De gemeente wil ze waar mogelijk verbinden en in onderlinge samenhang verder versterken. Met het creëren van dit duidelijke profiel vergroot Heerenveen haar aantrekkingskracht voor nieuwe én bestaande bedrijvigheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

We leggen in het nieuwe economische beleid de volgende accenten:

- Doorontwikkelen naar een toekomstbestendig en duurzaam logistiek knooppunt.
- Inspelen op de economische kansen voor sport, vitaliteit en voeding.
- Inspelen op de kansen van de circulaire economie.

Een voorbeeld hiervan is het samen met ondernemers en kennisinstellingen ontwikkelen van een visie op Circular Valley en het onderzoeken van de kansen voor een Blue Zone. Ook ontwikkelen we het strategisch accountmanagement om (koppel)kansen in deze sectoren beter in beeld te krijgen.

Faciliteren en stimuleren van ons MKB

Wat willen we bereiken?

We willen dat de werkgelegenheid zich positief blijft ontwikkelen en dat het aantal innoverende en exporterende bedrijven toeneemt. We professionaliseren onze dienstverlening en ons accountmanagement verder. Op die manier kennen we de behoeften en vragen van ons midden- en kleinbedrijf beter en kunnen we hierop inspelen. We vinden het belangrijk dat onze bedrijven de diverse ondersteuningsmogelijkheden en faciliteiten die in Fryslân beschikbaar zijn kunnen vinden en benutten. We stimuleren impactgedreven ondernemerschap en ondernemen vanuit de global goals.

Wat gaan we daarvoor doen?

We leggen in het nieuwe economisch beleid de volgende accenten:

- Vergroten van de concurrentiekracht van het midden- en kleinbedrijf.
- Het stimuleren van impactgedreven ondernemerschap.

Voorbeelden hiervan zijn:

- Het verbeteren van onze dienstverlening aan ondernemers.
- Een actief accountmanagement waarbij we ons midden- en kleinbedrijf beter leren kennen en de verbinding kunnen leggen met diverse partijen die in Fries of noordelijk verband ondernemers ondersteunen.
- Het organiseren van thema-avonden voor (startende) ondernemers.
- Het behouden van de titel 'FairTrade-gemeente'.

Versterken van ons vestigingsklimaat

Wat willen we bereiken?

We willen een duurzame, vitale gemeente zijn met krachtige, levendige kernen en goede bereikbare voorzieningen. Een gemeente waarin bedrijven volop ruimte en mogelijkheden krijgen om te innoveren, te 'vergroenen' en te verdienen. Aspecten die dat vestigingsklimaat beïnvloeden, zijn bijvoorbeeld:

- Fysieke en digitale ontsluiting en infrastructuur.
- Een kwalitatief en duurzaam aanbod van vestigingslocaties.
- Het toeristisch-recreatieve en algemene voorzieningenaanbod in een gebied.

De kwaliteiten van onze gemeente zetten we goed in de etalage. Uitdagingen op dit gebied pakken we samen met ondernemers op.

Wat gaan we daarvoor doen?

We leggen in het nieuwe economisch beleid de volgende accenten:

- We werken aan toekomstbestendige werklocaties.
- We geven een impuls aan de vrijetijdseconomie en toeristische recreatieve voorzieningen.
- We willen een bruisend centrum in Heerenveen. Ook richten we ons op vitale kernen van Akkrum en Jubbega en een leefbaar buitengebied.
- Onderwijs en arbeidsmarkt zijn klaar voor de toekomst.
- Profileren en marketing.

Voorbeelden hiervan zijn:

- De ontwikkeling van een knooppunt waar vraagstukken vanuit onderwijs en ondernemers gezamenlijk worden opgepakt.
- Een impuls voor de regiomarketing door samenwerkingsverband Heerenveen 'n Gouden Plak.
- Het versterken van recreatieve routestructuren.

Financiële mutaties

In dit thema zijn geen financiële mutaties opgenomen.

Financiën thema

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Totaal Lasten	-1.457	-1.274	-1.181	-1.192
Totaal Baten	140	140	140	140
Saldo	-1.317	-1.134	-1.041	-1.052

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Vestigingen	per 1000 inwoners 15-74 jaar	2018	133	125	LISA
Bruto gemeentelijk product (verwacht/ gemeten)	index	2013	102	100	Atlas voor gemeenten
Functiemenging	%	2018	57,0	52,8	LISA
Banen	per 1000 inwoners 15-74 jaar	2018	831,4	663	LISA

Indicatoren	Omschrijving
Vestigingen	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar.
Bruto gemeentelijk product (verwacht/ gemeten)	Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt geproduceerd.
Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Thema Toekomstbestendig en Duurzaam

"Samen beschermen we onze natuurlijke rijkdommen en zorgen we voor een gezonde leefomgeving"

Ons klimaat verandert en dat is merkbaar in de natuur. Actie is nodig om de effecten van deze verandering te bestrijden. Duurzame en moderne energie draagt daar aan bij. In Heerenveen willen we duurzaam leven, wonen en werken. We werken aan bewustwording om onze natuurlijke rijkdommen te beschermen. Samen zorgen we voor een gezonde leefomgeving.

We gaan aan de slag met:

- Duurzaamheid
- Energietransitie
- Duurzaam beheer bodem

In deze raadsperiode gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Toekomstbestendig en duurzaam
* Invulling geven aan de energietransitie op basis van de Friese energiestrategie door het opstellen van een lokale strategie en een vertaling naar een plan van aanpak.
Uitvoering geven aan klimaatadaptatie.
* Stimuleren van lokale en gebiedsgerichte oplossingen.
* Duurzame energie is toegankelijk voor inwoners en we creëren draagvlak.
Behoud en vergroten van biodiversiteit.
Strategie en visie op gebruik en benutting ondergrond.

De onderwerpen die zijn aangeduid met een * hebben een relatie met het thematisch raadsakkoord.

Doelen en speerpunten

Onderwerpen

- Heerenveen klimaatneutraal
- Energietransitie
- Circulaire economie
- Klimaatadaptatie en biodiversiteit
- Overkoepelende activiteiten

Heerenveen klimaatneutraal

Algemeen

Wat willen we bereiken?

We zetten in op 'duurzaamheid' in brede zin:

- Energietransitie: de verandering van de huidige fossiele brandstoffen naar duurzame energie (opgewekt met bijvoorbeeld geothermie, zon en wind).
- Klimaatadaptatie: aanpassing aan het veranderende klimaat, om goed voorbereid te zijn op extreem weer (hitte, droogte, clusterbuien).
- Biodiversiteit: omvat alle soorten planten, dieren en micro-organismen en hun omgeving.
- Circulaire Economie: het maximaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen door bij de productie al rekening te houden met afvalreductie.

Wat gaan we daarvoor doen?

In het duurzaamheidsprogramma 2019-2022 zijn onze activiteiten per thema uitgewerkt. In de perspectiefnota 2020 is voor de meeste van deze activiteiten budget georganiseerd. Hieronder zijn per thema de belangrijkste activiteiten voor 2020 benoemd. Voor een deel bestaan deze activiteiten uit voorbereiding en/of het opstellen van een plan van aanpak. Voor die activiteiten is nog geen rekening gehouden met eventuele uitvoeringskosten. Als dit het geval is, is dit bij het onderwerp vermeld.

Kijk voor het complete duurzaamheidsprogramma [hier](#).

Energietransitie

Het plan van aanpak Aardgasvrij Heerenveen en de uitrol in pilotgebieden

Wat willen we bereiken?

Voor 2050 moeten zeven miljoen huizen en één miljoen gebouwen goed geïsoleerd worden en van duurzame warmte en schone elektriciteit worden voorzien.

Elke regio maakt daarvoor een Regionale Energiestrategie. Daarin staan:

- De beschikbare (grootschalige) warmtebronnen binnen de regio, de warmtebehoefte en de bestaande en geprojecteerde warmte-infrastructuur in de regio.
- Betrokkenheid van relevante stakeholders (voor warmtetransport, productie en afname).
- Een procesvoorstel hoe de regio beschikbare bronnen, warmtevraag en infrastructuur logisch, efficiënt en betaalbaar wil gaan koppelen.

De Regionale Energiestrategie (RES) vormt de regionale basis voor de gemeentelijke transitievisie warmte en plan van aanpak aardgasvrij. Lees [hier](#) meer over de RES.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij hebben in 2022 voor ieder dorp en wijk een Plan van Aanpak Aardgasvrij (warmtetransitieplan) gereed. We maken een start in 2020. Het plan moet op wijk- en buurniveau duidelijkheid scheppen over de benodigde aanpassingen voor koop- en huurwoningen in de infrastructuur. We ontwikkelen het plan samen met bewoners, eigenaren, woningcorporaties, Liander en de bouwkolom. Zowel technische kenmerken (ouderdom gasnet) als sociale aspecten (aandeel woningbouwcorporatiebezit en betaalbaarheid) zijn uitgangspunten voor de aanpak. De investering in deze infrastructuur wordt betaald door meerdere partijen, waaronder de gemeente, de netbeheerder, de woningcorporaties, de inwoners en bedrijven. Medio 2020 moet vanuit Friesland een eerste 'bod' aan het Rijk worden overhandigd. Voor meer informatie: link RES.

In 2020 organiseren we een wijken- en dorpenkaravaan. We gaan samen met de omgeving één of meer opties vastleggen voor het aardgasvrij maken van wijk en dorp. Daarnaast geven we – voor zover mogelijk – antwoord op vragen en knelpunten van inwoners. Dit leggen we vast in het warmtetransitieplan. Dit is een plan van aanpak aardgasvrij. In 2021 ronden we dit af. Dan kiezen we welke wijken en dorpen het eerst 'aan de beurt' zijn. Vanuit onze gemeente nemen we een actieve rol op ons bij het vormgeven van de Regionale Energiestrategie.

De opwekking van duurzame energie gebeurt zoveel mogelijk lokaal, onder meer met 75 hectare zonnepark

Wat willen we bereiken?

Ons langetermijndoel is: in 2050 energieneutraal. Daarom hebben we het doel om lokaal veel meer duurzame energie op te wekken. Daarvoor willen we in 2022 75 hectare zonnepark gerealiseerd hebben. Op [deze](#) gemeentelijke pagina vindt u een actueel overzicht van initiatieven in onze gemeente. Daarnaast willen we kleine windturbines mogelijk maken. We zetten in op thema's als geothermie, aquathermie (TEO) en biomassa. Ontwikkelingen rond waterstof als duurzame energiedrager houden we bij. Uitgangspunten zijn: het behouden van ons lokale karakter, het draagvlak en de participatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

We gaan actief om met initiatieven van derden. We denken mee, kijken naar mogelijkheden en kansen en wijzen op onmogelijkheden. Daarnaast bereiden we de ontwikkeling van zonneparken op eigen grond voor, bijvoorbeeld op de zandwininput Oudehaske en Klaverblad Noordoost. We verwachten dat de uitwerking van het bestuursakkoord van de provincie ruimte gaat bieden voor kleine windmolens. Zodra dit duidelijk is, werken we dit uit naar de Heerenveense situatie. Dit biedt initiatiefnemers (waarschijnlijk vooral agrariërs) en omwonenden snel duidelijkheid over de kansen en mogelijkheden in Heerenveen. We onderzoeken de mogelijkheden om inkomsten uit onder andere zonneparken terug te laten vloeien naar de samenleving.

We verwachten de eerste uitkomsten van de Regionale Energiestrategie halverwege 2020. De Regio Friesland biedt dit eerste bod aan het Rijk aan. Lokaal analyseren we welke gevolgen de RES heeft voor ons lokale beleid rond zonneparken (Notitie zonneparken, 2016). Indien nodig herijken we ons beleid. In de begroting zijn procesmiddelen opgenomen voor de begeleiding van initiatieven en eventueel daarvoor benodigd onderzoek.

Lokaal energie Experimenten Fonds (thematisch raadsakkoord)

Wat willen we bereiken?

In het thematisch Raadsakkoord heeft de raad aangegeven transparant en volgbaar experimenten met de energietransitie te willen faciliteren. Het gaat dan concreet om experimenten van onderop, op initiatief van inwoners, lokale bedrijven, scholen of andere (maatschappelijke) organisaties. Het doel van deze initiatieven is toewerken naar gasloze dorpen, wijken, straten en bedrijven(terreinen).

Wat gaan we daarvoor doen?

De werkgroep Thematisch Raadsakkoord Energietransitie laat momenteel een afwegingskader ontwikkelen waarmee transparant en volgbaar experimenten met de energietransitie gefaciliteerd kunnen worden. De raad kan vervolgens afwegen welke initiatieven we ondersteunen met middelen (in EUR, menskracht, deregulering enzovoorts).

Het idee is dit via een Lokaal Energie Experimentenfonds vorm te geven. Dit is onder voorbehoud van formele besluiten die nog genomen moeten worden. Deze besluiten worden nog in 2019 verwacht. In de begroting is vooralsnog geen rekening gehouden met eventueel benodigde middelen.

Ontwikkelen lokaal energie informatiepunt (thematisch raadsakkoord)

Wat willen we bereiken?

In het thematisch Raadsakkoord heeft de raad aangegeven transparant en volgbaar experimenten met de energietransitie te willen faciliteren. Tijdens een bijeenkomst in november 2018 gaven inwoners aan behoefte te hebben aan ondersteuning. Inwoners willen graag dat de gemeente zorgt voor onafhankelijke en objectieve kennisdeling over onder meer de volgende onderwerpen:

- Kennis over de techniek van de energietransitie.
- Uitwisseling van rapportages, visies en onderzoeken over de energietransitie.
- Ondersteuning bij het vergroten van het enthousiasme over de energietransitie, bijvoorbeeld binnen dorpen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De werkgroep Thematisch Raadsakkoord Energietransitie laat onderzoeken welke mogelijkheden een Lokaal Energie Informatiepunt biedt. Het idee is om dit digitale informatiepunt eventueel uit te breiden met een 'meitinker energie'. Een en ander is onder voorbehoud van formele besluiten die nog genomen moeten worden. Deze besluiten worden nog in 2019 verwacht. In de begroting is vooralsnog geen rekening gehouden met eventueel benodigde middelen.

We ondersteunen inwoners, energiecoöperaties en lokale initiatieven bij het ontwikkelen en uitvoeren van plannen.

Wat willen we bereiken?

We zetten in op groei van lokale bewonersinitiatieven om wijken en dorpen te verduurzamen.

Bewoners hebben vaak ideeën om hun wijk of dorp te vergroenen. Daarmee dragen ze bij aan een mooiere, gezondere en duurzame omgeving. In Akkrum, Aldeboarn, Jubbega en Tjalleberd e.o. gebeurt dit al. Daar zijn lokale energiecoöperaties actief.

We stimuleren het ontstaan van dit soort initiatieven door samen met inwoners plannen te maken voor de directe leefomgeving. Door wijkbewoners met elkaar in contact te brengen, kan er een 'spin-off' ontstaan, zoals samenwerking voor energietransitie.

Wat gaan we daarvoor doen?

We ondersteunen lokale energie-initiatieven door het aanbieden van een methode 'energiemix' of een ander hulpmiddel. Het hulpmiddel dat we kiezen hangt af van de vraag en behoefte van de wijk- of dorpsbewoners. Dit project doen we in Streekagenda-verband samen met de andere gemeenten in Zuidoost-Friesland. Daarmee creëren we meer draagvlak, inzicht en enthousiasme. In de begroting zijn we uitgegaan van de ondersteuning van drie tot zes initiatieven, afhankelijk van de specifieke vraag.

We ondersteunen maatschappelijke voorzieningen (zoals sportclubs en buurthuizen) en MKB

Wat willen we bereiken?

We streven naar energetische verbetering van sportaccommodaties, buurthuizen en scholen. We helpen de eigenaren van deze gebouwen de eerste stappen in deze richting te zetten.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2019 hebben we voor het eerst een gratis energiescan aangeboden aan sportverenigingen met een eigen accommodatie. Op basis van de leerervaringen bekijken we in 2020 de mogelijkheden van een uitrol van dit project naar ander maatschappelijk vastgoed, zoals dorpshuizen, wijkcentra en scholen.

Laadpalenplan

Wat willen we bereiken?

We spelen in op toekomstige ontwikkelingen rond duurzame mobiliteit. We zijn klaar voor de gevolgen die dat lokaal heeft.

Wat gaan we daarvoor doen?

Eind 2020 hebben we een integrale visie op de elektrische laadinfrastructuur en een strategisch plaatsingskader voorzien van plankaarten. Dit doen we in regionaal verband (Friese gemeenten, provincie Fryslân en andere partijen).

Circulaire economie

De hoeveelheid te verbranden huishoudelijk restafval is afgenomen tot 100 kg in 2020 (per inwoner per jaar, programma VANG).

Wat willen we bereiken?

We willen voldoen aan de landelijke doelstellingen die in het programma VANG zijn opgenomen. Hierdoor kunnen we zoveel mogelijk waardevolle grondstofstromen recycleren. Voor de bewoners blijven de kosten voor afval zo laag mogelijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

We zijn in 2019 gestart met een palet aan activiteiten: DIFTAR+ is daarbij een belangrijke. Onze inwoners betalen nu per kg restafval, zodat ze geprikkeld worden om na te denken over het afval dat ze weggooien. Gft-afval zamelen we gratis in en de meeste afvalsoorten op de milieustraat kunnen ook gratis worden ingeleverd. Ook in 2020 gaan we verder met activiteiten die gericht zijn op het bewuster omgaan met huishoudelijk afval en zwerfafval. Zo organiseren we een nieuw project met wasbare babyluiers en doen we mee met het door Nederland Schoon georganiseerde project Friesland Schoon.

Circular Valley krijgt vorm; de eerste kansrijke projecten zijn gestart

Wat willen we bereiken?

We willen graag inzicht in de huidige stand van zaken van de circulaire economie in Heerenveen. We willen vooral weten op welke kansrijke ontwikkelingen we als gemeente (of regio) samen met bedrijfsleven, kennisinstellingen en andere organisaties kunnen inspelen. Tijdens dit proces willen we ook inzicht krijgen in de belangrijkste grond- en reststromen in onze gemeente/regio om daarmee kansen zo concreet mogelijk te maken. Dit sluit aan bij het provinciale proces rond de ontwikkeling van een 'grondstoffenbank'.

Wat gaan we daarvoor doen?

We ontwikkelen een Visie Circular Valley. Hierin maken we het thema circulaire economie concreet. Ook geven we hierin een voorzet voor profilering en marketing rond dit thema. In de visie zal onder andere aandacht zijn voor de volgende vragen:

- Welke spelers hebben (nu en toekomst) een belangrijke of kansrijke rol?
- Wat is het wenkend perspectief voor de korte termijn (2022) en welke consequenties heeft dit (werken die ook belemmerend of beperkend?)?
- Welke stappen moeten we zetten om uit te groeien tot Circular Valley Heerenveen en wie heeft welke rol?
- Welke middelen van de gemeente zijn nodig?

Klimaatadaptatie en biodiversiteit

De knelpunten voor hitte en water zijn bekend en we hebben inzicht in oplossingen

Wat willen we bereiken?

We hebben inzicht in de oplossingen om de gemeente klimaatadaptief te maken. Ons doel is het wegnemen of minimaliseren van de huidige knelpunten, voor zover dat mogelijk is. In 2050 is onze gemeente klimaatadaptief ingericht voor water, droogte en hitte.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2020 starten met een actieplan: in welke gebieden zijn de grootste knelpunten of op korte termijn knelpunten te verwachten? In welke gebieden zijn al ontwikkelingen gepland waarbij we kunnen aanhaken? Welke oplossingen zijn er? Zijn deze haalbaar en betaalbaar? Op basis van dit actieplan starten we met het zoveel mogelijk opheffen van de knelpunten. Dat doen we door samen met de verschillende actoren maatregelen uit te werken. Onderdeel hiervan is dat we met een nieuwe techniek van Augmented Reality wateroverlast zichtbaar en beleefbaar maken voor inwoners.

We weten welke schakels in ons natuurnetwerk ontbreken en de eerste acties zijn in uitvoering

Wat willen we bereiken?

We willen in onze regio – binnen en buiten de bebouwde kom - robuuste natuurverbindingen en stapstenen voor flora en fauna ontwikkelen. Dit noemen we een natuurnetwerk. Met dit natuurnetwerk willen we bereiken dat de biodiversiteit van mens, dier en plant in onze leefomgeving verbetert.

Wat gaan we daarvoor doen?

We gaan het natuurnetwerk en de ontbrekende schakels en gewenste verbindingen met natuurgebieden in beeld brengen op een natuurnetwerkk kaart. Deze kaart geeft ons inzicht in sterke gebieden en netwerken en zogenaamde 'witte vlekken': gebieden waar actie nodig is. Deze kaart wordt de basis van het beleid en het kader voor de keuze en toetsing van beheer, (inrichtings-)projecten en bewonersinitiatieven. De eerste acties om biodiversiteit te vergroten zijn in uitvoering. Denk daarbij aan aanpassingen in structureel beheer, het benutten van kansen bij projecten en werkzaamheden (bijvoorbeeld het inzaaien van bloemenbermen) en het ondersteunen van ideeën en initiatieven (onder meer ecologisch maaien De Deelen, bewustwordingscampagne biodiversiteit en ondertekening bijenpact). De vergroting van de biodiversiteit voor de natuurlijke bestrijding van eikenprocessierups heeft onze specifieke aandacht.

Het centrum van Heerenveen is een showcase voor vergroening in stedelijk gebied

Wat willen we bereiken?

Dat het centrum van Heerenveen gaat veranderen, staat vast. Uit het proces G1000 Heerenveen blijkt dat inwoners en ondernemers kansen zien en benoemen rond het vergroenen van het centrum. Vergroenen heeft een positief effect op zowel het veranderend klimaat (opvang regenwater, voorkomen hittestress) als de biodiversiteit. We zien vergroening van het centrum als een fundament voor de ontwikkelingen in het centrum.

Wat gaan we daarvoor doen?

2020 staat in het teken van onderzoek en het inventariseren van kansen. Dit doen we door alle ingediende en goedgekeurde plannen van de G1000 tegen een groene meetlat te houden. Daarnaast inventariseren we het centrum fysiek; waar zijn mogelijkheden tot vergroenen? Zijn er kansen bij het 'stegenplan'? Op basis van alle gegevens maken we een groenekansenkaart voor het centrum. Deze kansenkaart willen we daarna inzetten als onderlegger voor de uitwerking van plannen (visievorming) van het centrum.

Onze buitenruimte verandert naar klimaatbestendig en biodivers

Wat willen we bereiken?

We willen ervoor zorgen dat klimaatadaptatie en vergroting van biodiversiteit bij ruimtelijke plannen hoger op de agenda komt te staan als het gaat om belangenafwegingen en afspraken met bijvoorbeeld projectontwikkelaars. Hiervoor willen zelf ook goede ontwerprichtlijnen opstellen. Deze richtlijnen geven aan hoe we de biodiversiteit kunnen vergroten. Ook sluiten ze aan bij wat we als samenleving acceptabel vinden als het gaat om wateroverlast of hittestress.

Wat gaan we daarvoor doen?

We ontwikkelen ontwerprichtlijnen voor de buitenruimte. Dit moet een heldere set richtlijnen zijn die goed toepasbaar is in ruimtelijke projecten. Het moet goed zichtbaar zijn welke effecten de richtlijnen beogen.

Overkoepelende activiteiten

Inwoners, organisaties en gemeente hebben meer kennis over de onderwerpen

Wat willen we bereiken?

Samen met onze inwoners, bedrijven en organisaties gaan we aan de slag met duurzame thema's. Er zijn veel processen, projecten en ontwikkelingen die simultaan of zelfs dwars door elkaar verlopen. Herkenbaarheid van en betrokkenheid bij de thema's zijn daarom essentieel. Dat bereiken we met een doeltreffende boodschap met een duidelijke afzender. Ook moet er helder inzicht zijn in wat projecten en processen bijdragen aan de verduurzaming van onze gemeente en het welzijn van inwoners en ondernemers.

Wat gaan we daarvoor doen?

We maken een strategisch communicatieplan en voeren dit uit. Een greep uit de onderdelen van dit plan:

- Voortdurende algemene communicatie om de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulaire economie onder de aandacht te brengen.
- Het delen van goede lokale voorbeelden en het waarderen van ambassadeurs, door het uitreiken van de Sinnestriel (bedrijven/organisaties) en Duurzame Duim (inwoners).
- Zorgen voor het aanpassen, verbeteren en up-to-date houden van de website en inzet van social media.
- Verbinding leggen tussen projecten onderling; alles draagt bij aan hetzelfde doel.
- Benutten van landelijke communicatie (kennisdelen, onafhankelijke websites en onderzoeken, bijvoorbeeld hittestresstest, Milieucentraal)
- Mensen informeren over wat ze zelf kunnen doen. Met expliciete aandacht voor de persoonlijke voordelen die dat oplevert. Bijvoorbeeld meer groen bij biodiversiteit, comfort bij huisisolatie en minder afval bij hergebruik.
- Voor mensen die (samen) aan de slag willen: gezamenlijke inkoopacties van isolatie of zonnepanelen, communicatie over beschikbare regelingen en leningen en de medewerking aan acties, zoals de buurttuin en Actie Steenbreek.

De gemeente geeft het goede voorbeeld

Wat willen we bereiken?

We hebben grote ambities op elk van de drie duurzaamheidsthema's. Om deze te realiseren hebben we veel spelers nodig, zoals inwoners, bedrijfsleven, scholen, kennisinstellingen en andere overheden. We vinden het belangrijk om ook zelf aan de slag te gaan en het goede voorbeeld te geven. Dit doen we op verschillende terreinen:

- We verduurzamen onze gemeentelijke gebouwen. We voldoen daarmee aan de gemeentelijke ambitie en de rijksverplichting. Op lange termijn is onze ambitie energieneutraal, voor de kortere termijn (2023) label C. Waar mogelijk koppelen we dit met klimaatadaptatieve maatregelen, zoals een groene gevel, klimaatadaptatieve materialen of zonwering. Een ander aandachtspunt is het effect van de gebouwen op de directe omgeving, bijvoorbeeld het langer vasthouden van regenwater en het geven van verkoeling.
- Openbare verlichting op LED. Ons doel is dat 40% van de openbare verlichting in 2020 energiezuinig is. Daarnaast willen we lichtvervuiling verder terugdringen en een betere lichtbeleving in de openbare ruimte realiseren. Deze aspecten komen terug in het nieuwe lichtbeleidsplan voor de periode 2020-2024.
- Zoveel mogelijk duurzame brandstoffen voor ons eigen wagenpark.
- Ontwerprichtlijnen voor een klimaatadaptief en biodivers buitengebied (zie onder kopje Klimaatadaptatie en biodiversiteit).
- Op termijn een afvalvrij gemeentehuis.
- Een start met circulair inkopen.

- We werken aan voldoende draagvlak en hebben oog voor inwoners met een smalle beurs.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Gemeentelijke gebouwen: we maken een inventarisatie waarbij we per gebouw beschrijven welke maatregelen moeten worden uitgevoerd. Ook stellen we vast welke kosten er mee gemoeid zijn om aan de rijksverplichting en/of de gemeentelijke ambitie te voldoen. Op basis van deze inventarisatie maken we een voorstel voor gefaseerde uitvoering.
- Openbare verlichting op LED: we werken al een aantal jaar aan het omzetten van armatuur naar LED. Tot nu toe doen we dat bij regulier onderhoud. In 2020 maken we een plan voor het verduurzamen van de grote energieverbruikers en starten we met de uitvoering. We passen maatwerk toe bij het terugdringen van lichtvervuiling en realisatie van betere lichtbeleving. Ook stimuleren we inwoners om minder verlichting te gebruiken. Daarnaast blijven we met bewoners communiceren over ons beleid voor openbare verlichting en de gevolgen daarvan voor de eigen leefomgeving en beleving.
- Eigen wagenpark op duurzame brandstoffen: we zijn recent overgestapt op blauwe diesel voor het deel van ons wagenpark dat nog niet fossielvrij is. Op natuurlijke vervangingsmomenten stappen we over op voertuigen met duurzame brandstoffen, elektrisch of waterstof.
- Een afvalvrij gemeentehuis: op kleine schaal (een deel van het gemeentehuis) experimenteren we met een verdergaande scheiding van afvalstromen. Met de leerervaringen die we hiermee opdoen maken we in een later stadium een plan van aanpak voor het hele gemeentehuis.
- In 2019 is een plan van aanpak gereed voor circulair inkopen. Begin 2020 leggen we een plan voor om circulair inkopen in de organisatie in te voeren. Voorlichting en bewustwording zijn onderdeel van dit plan.

Zoals we hierboven omschrijven, zijn in de begroting middelen opgenomen om de voorbereidingskosten, plannen van aanpak en andere kosten te dekken. Op basis van de uitkomsten besluiten we per activiteit welke investeringen er noodzakelijk zijn om de plannen te kunnen uitvoeren.

We organiseren en formaliseren een Programmteam Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Het programma Duurzaamheid is complex. Daarom willen we met het geformeerde programmteam bereiken dat de betrokken werkvelden, afdelingen, sectoren en samenwerkingsverbanden elkaar versterken in de opgaven rond het thema 'toekomstbestendig en duurzaam'.

Wat gaan we daarvoor doen?

We gaan het bestaande programmteam Duurzaamheid in meer formele lijn continueren en uitbreiden via:

- Een langetermijnprogramma met eigen middelen, ondersteuning en communicatie.
- Het beleggen van verantwoordelijkheden in het programmteam. Op die manier weet iedereen wat er van hem of haar wordt verwacht zodat dingen niet dubbel gebeuren of worden vergeten.
- Het maken van verbindingen gedurende de uitvoering: hoe kun je elkaars projecten sterker maken?
- Het aantrekken van de benodigde personele inzet die bijdraagt aan bovenstaande elementen.

Financiële mutaties

1. Formatie duurzaamheid

Dit onderwerp betreft het omzetten van tijdelijke functies in structurele formatie voor het uitvoeren van het duurzaamheidsprogramma.

Advies

1. Structurele middelen beschikbaar te stellen voor uitbreiding van de formatie (totaal 4 fte) voor duurzaamheid.

Argumenten

1.1 Uitbreiding van de vaste formatie biedt zowel op korte als lange termijn voordelen.

We kunnen zo intern kennis en specialisme opbouwen. Deze kennis kunnen we de komende jaren goed gebruiken bij het opstellen van plannen van aanpak rond aardgasvrije wijken en dorpen. Naast dit voordeel op de korte termijn geldt dat formatie-uitbreiding kwaliteit biedt bij de uitvoering van de plannen.

1.2 Voor een deel van de werkzaamheden verwachten we op termijn compensatie in de algemene uitkering vanuit de Rijksoverheid.

Kanttekeningen

1.1 Zonder structurele formatie-uitbreiding zullen we veel meer werk bij adviesbureaus moeten uitzetten. Nadeel daarvan is het weglekken van kennis zodra de klus is afgerond. Daarnaast worden bureaus op dit moment al overvraagd. Dat zorgt voor vertraging en kwaliteitsverlies. Gezien de langetermijnopgave van duurzaamheid – en dan specifiek de energietransitie – is dit niet gewenst.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Formatie duurzaamheid		-373	-373	-373

2. Correctie voorziening onderhoud gebouwen

Het beheer en onderhoud van gemeentelijke gebouwen gebeurt op basis van het gebouwenbeheersysteem (Systematisch Onderhoud). Om het onderhoud bestendig uit te voeren, maken we gebruik van een voorziening. Bij het opstellen van het meerjarenonderhoudsprogramma was verwacht dat de voorziening voor 2020 na aanwending van de middelen voor dat jaar negatief zou komen te staan. Daarom zou er een extra storting van € 350.000 plaatsvinden. Het jaar daarop zou dit gestorte bedrag weer worden onttrokken aan de voorziening. Uit de stand van de voorziening blijkt nu dat deze storting niet nodig is.

Advies

Geen extra storting en geen onttrekking ter hoogte van € 350.000 in respectievelijk 2020 en 2021.

Argumenten

Extra storting is niet nodig.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Correctie voorziening onderhoud gebouwen	350	-350		

Financiën thema

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Totaal Lasten	-15.552	-16.081	-16.082	-16.475
Totaal Baten	14.769	15.180	15.608	15.990
Saldo	-783	-901	-474	-486

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2017	139	174	CBS- statistiek huishoudelijk afval
Hernieuwbare elektriciteit	%	2017	6,4	16,9	Rijkswaterstaat klimaatmonitor

Indicatoren	Omschrijving
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

Nadere toelichting indicatoren**Indicator hernieuwbare elektriciteit**

Bron van de cijfers: hernieuwbare elektriciteit % jaar; 2017; bron: Rijkswaterstaat Klimaatmonitor.

Heerenveen: 6.4

Landelijk: 16.9

Het relatief lage percentage is het gevolg van de volgende lokale situatie:

- In Heerenveen hebben we eigenlijk geen windmolens (1 in Akkrum, 1 in Heerenveen Noord)
- In Heerenveen hebben we tot op heden geen zonnepark
- In Heerenveen hebben we geen afvalverbrandingsinstallaties
- In Heerenveen hebben we 1 biomassa-installatie die elektriciteit produceert (Omrin)

Binnen het duurzaamheidsprogramma hebben we een aantal acties benoemd die een positieve invloed op het percentage zullen hebben:

- Opzetten duurzaamheidsfonds (lokale initiatieven)
- Realisatie duurzame opwek (o.a. zonneparken, inmiddels 4 vergund, 2 in behandeling)
- Inzetten op zon op gebouwen (Freonen)
- Inzetten op kleine windturbines

Daarbij moeten we er wel rekening mee houden dat de positieve gevolgen van bovenstaande acties pas vrij laat terug te vinden zijn in de landelijke cijfers: hier zit gemiddeld 2-3 jaar tijd tussen (nu cijfers van 2017).

Thema Financiën en organisatie

"Er is financiële ruimte om samen invulling te geven aan dat wat wij belangrijk vinden."

De vijf eerste thema's geven de belangrijkste speerpunten voor de aankomende vier jaar aan. In het thema Financiën en organisatie vertalen we onze keuzes in cijfers. Dit doen we op hoofdlijnen en met de kennis die we nu hebben. Er is financiële ruimte om samen met de gemeenteraad en inwoners invulling te geven aan dat wat zij belangrijk vinden.

We gaan aan de slag met:

- Lastendruk
- De organisatie is klaar voor de toekomst

Doelen en speerpunten

Onderwerpen

- Financiële duurzaamheid
- Organisatieontwikkeling
- Personeelsuitbreidingen

Financiële duurzaamheid

We zetten in op financiële duurzaamheid. Met als doel een financieel solide basis voor nu en de toekomst én ruimte voor ambities

Wat willen we bereiken?

Wij spannen ons in voor een goede financiële basis en een gezond huishoudboekje. De afgelopen jaren hebben we hard gewerkt aan financieel herstel. De huidige situatie biedt een solide basis voor de toekomst. Dat geeft vertrouwen en biedt kansen, maar stelt ons ook voor nieuwe uitdagingen. De financiële ruimte voor ambities en ontwikkelingen is beperkt en vraagt om scherpe keuzes tussen nieuwe en bestaande ambities. Wij spannen ons hiervoor in:

- Lastenverlichting voor inwoners en ondernemers.
- Ruimte voor ambities en ontwikkelingen, waarbij we scherpe keuzes maken. We beseffen dat de ruimte en ambities mogelijk beperkt worden door de tekorten in de jeugdzorg en andere risico's.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2020 gaan we het volgende doen:

- We verlichten de lasten voor de ondernemers en de burgers van onze gemeente door de OZB te verlagen.
- In 2020 worden de onroerende zaakbelastingen voor woningen met 2% verlaagd. De onroerende zaakbelasting voor niet-woningen worden met ingang van 2020 met 4% verlaagd.
- We hebben in 2020 de hondenbelasting afgeschaft.
- We bereiden een investeringsagenda voor zodat uw raad bij de Perspectiefnota keuzes kan maken over nieuwe en bestaande ambities.
- We spreken onze externe partners in de financiële sector aan om een financieel duurzaam beleid te voeren.

Organisatieontwikkeling

We richten ons werk intern in op basis van de behoefte van buiten

Wat willen we bereiken?

We werken in een sterk veranderende samenleving. We zien in dat dit van onze organisatie flexibiliteit vraagt. We willen meebewegen en een scherp oog hebben voor de behoeften van onze omgeving. Als gemeente zijn we niet als enige bepalend. Integendeel, we voeren opgaven bij voorkeur in samenwerking met of op initiatief van de omgeving uit.

Deze beweging is vertaald in het programma Maak 't, gestart in 2015. Dit programma over omgevingsgericht werken geeft sturing aan de manier waarop we werken. De verwachtingen en behoeften van onze inwoners en partners zijn ons startpunt. Dit is beschreven in het thema samen met inwoners. Dit thema richt zich vooral op wat dit vraagt van de organisatie, de leiding, de medewerkers en de bedrijfsvoering. We blijven

onzelf steeds kritisch de vraag stellen of we de goede dingen doen om ons doel te bereiken.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2020 zetten we in op:

- Omgevingsonderzoek. In 2020 ontvangen we de resultaten van een onderzoek onder inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. Hoe kijken zij tegen ons als gemeente aan? Wat vinden ze van de wijze waarop wij onze participatie, samenwerking en dienstverlening vormgeven? Waar doen we het goed en waar kan het beter? Deze feedback willen we periodiek herhalen om daarmee te reflecteren of we de goede dingen doen om ons doel te bereiken.
- Ontwikkeling van de organisatie. De organisatiekoers stelt andere eisen aan de organisatie, zowel aan het leiderschap als aan medewerkers. Ook stelt de koers andere eisen aan hoe we ons werk organiseren en aan welke regels en procedures we hanteren. We pakken de organisatieontwikkeling aan conform het werken vanuit de bedoeling. We werken planmatig en gestructureerd aan de koers en zijn flexibel in de aanpak.

Toekomstbestendig leiderschap

Wat willen we bereiken?

We willen Werken vanuit de bedoeling. Dit betekent een gemeente die inspeelt op de behoeften en verwachtingen van de omgeving, zowel bij maatschappelijke opgaven als individuele klantvragen. Dat is onze missie. Deze missie stelt andere eisen aan onze organisatie, zowel aan leidinggevendenden als aan medewerkers.

Onze leidinggevendenden zijn in staat de missie van de gemeente waar te maken. Daarom zetten wij in op het versterken van het leiderschap. Hierbij is het uitgangspunt dat wij gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het totaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

Voor het versterken van het leiderschap nemen wij de volgende stappen:

- We gaan een leiderschapstraject doen waarin helder is wat we van leidinggevendenden verwachten en hoe we hun ontwikkeling faciliteren.
- We zetten in op het ontwikkelen van de leidinggevendenden als team. Dit is noodzakelijk om samen verantwoordelijk te zijn voor het totaal.
- We zetten in op nieuwe vormen van sturing en controle die passen bij de horizontale sturing vanuit de samenleving.
- Het versterken van het leiderschap is een ontwikkeling waarvoor wij ons enkele jaren moeten inspannen.

Toekomstbestendige medewerkers

Wat willen we bereiken?

Onze organisatieontwikkeling heeft als doel: slimmer organiseren en beter samenwerken.

Onze inzet is erop gericht de mensen in de organisatie te ondersteunen bij hun ontwikkeling om zo de organisatiekoers te realiseren. De medewerker die we in de toekomst nodig hebben om de organisatiekoers waar te maken, heeft diverse kwaliteiten. Hij of zij is vitaal, wendbaar, richt zich op Werken vanuit de bedoeling, toont eigenaarschap en werkt samen.

Dit is vastgelegd in onze HR-visie. Onze aanpak is gericht op het versterken van (persoonlijk) leiderschap, het versterken van de betrokkenheid en verantwoordelijkheid van medewerkers én het optimaal inzetten van hun kwaliteiten.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2020 richten we ons op de volgende ontwikkeling van medewerkers. Onze aandachtspunten zijn:

- Vitaliteit en duurzame inzetbaarheid. We willen dat medewerkers duurzaam fit for the job zijn. Daar zetten we een samenhangende aanpak op in. Daarmee verwachten we ook een deel van het ziekteverzuim te kunnen terugdringen. Het vitaliteitspact vervangt per 2020 het generatiepact.
- Werken vanuit de bedoeling is onderdeel van het DNA van de medewerkers.
- We zetten in op het vertalen van onze organisatiekoers naar het eigen werk van de medewerkers. Daarvoor organiseren wij een samenhangend traject met alle medewerkers. In dit traject zijn eigen medewerkers opgeleid tot trainers en procesbegeleiders. Hiermee wordt het lerend vermogen van de organisatie vergroot en kwaliteiten van de medewerkers breder benut.
- Komend jaar komen we met beleid ten aanzien van specifieke doelgroepen. Als gemeente zien wij het maatschappelijk belang om bij te dragen aan de opgave om arbeidsgehandicapten in staat te stellen regulier werkzaam te zijn.

Toekomstbestendige bedrijfsvoering

Wat willen we bereiken?

Onze organisatiekoers stelt ook andere eisen aan de bedrijfsvoering van onze organisatie. We werken aan een continue verbetering van de bedrijfsvoering, waarbij we ons laten leiden door de behoefte van onze omgeving. In de praktijk houdt dit in dat middelen binnen bedrijfsvoering ondersteunend moeten zijn aan Werken vanuit de bedoeling, en niet leidend.

Wat gaan we daarvoor doen?

In het begrotingsjaar werken we aan de (doorontwikkeling) van digitalisering, informatiemanagement, strategische bedrijfsvoering, in control statement, huisvestingsvisie en toegangsbeleid. In de paragraaf bedrijfsvoering zijn deze ontwikkelingen beschreven.

Personeelsuitbreidingen

Personeelsuitbreidingen

Wat willen we bereiken?

- De uitbreiding van formatie bij Jeugd is noodzakelijk om de taken van het Team Jeugd en Gezin te kunnen uitvoeren. Dit is beschreven in thema 2. Een deel van de uitbreiding wordt gedekt binnen beschikbare middelen. U bent hierover ook separaat geïnformeerd.
- Bij informatievoorziening en archivering is sprake van een transitie van papier naar digitaal. De rol van de medewerker verandert van operationele uitvoering naar advisering. Er worden andere kwaliteitseisen gesteld. Dit leidt tot verhoging van structurele personele kosten. Daarnaast blijven de eenmalige extra kosten informatievoorziening en archivering noodzakelijk zolang de organisatie nog niet het gewenste niveau van digitalisering heeft bereikt. Hier tegenover staan op termijn structureel lagere lasten door efficiencyverbeteringen. Dit is beschreven in de financiële mutaties in dit thema.
- De taken op duurzaamheid en het inspelen op initiatieven vanuit de samenleving vragen meer inzet. We hebben daarom de tijdelijk gevraagde formatie omgezet in structurele formatie op duurzaamheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

De benodigde ambtelijke capaciteit is gekoppeld aan ambities. Daarnaast toetsen we aan de hand van benchmarks per branche periodiek in hoeverre wij als organisatie vergelijkbaar zijn met andere organisaties. Als we afwijken, bekijken we wat hiervan de oorzaken zijn. Voor komend jaar gaan we deze benchmark doen in het sociaal domein bij Werk en Inkomen en Wmo. Afgelopen jaar is dit voor Jeugd gedaan.

Personeelsmutaties

In de perspectiefnota 2019 en de begroting 2020 zijn de volgende personele mutaties opgenomen voor de jaren 2020-2023:

Structurele personele mutaties	Bedrag (x € 1.000)				Fte's
	2020	2021	2022	2023	
Perspectiefnota 2019	-577	-577	-502	-352	4,00
Begroting 2020	28	-345	-345	-345	5,97
Totaal structurele personele mutaties	-549	-922	-847	-697	9,97
Incidentele personele mutaties	Bedrag (x € 1.000)				Fte's
	2020	2021	2022	2023	
Perspectiefnota 2019	-400	-500	-375	0	6,50
Begroting 2020	-455	-364	-312	0	2,56
Totaal incidentele personele mutaties	-855	-864	-687	0	9,06
Totaal personele mutaties	-1.404	-1.786	-1.534	-697	

Financiële mutaties

1. Personeelskosten CAO 2019

Vanaf 1 oktober 2019 is er een nieuwe CAO voor gemeenteambtenaren. De CAO heeft een looptijd tot en met 31 december 2020. De CAO heeft een financieel structurele doorwerking.

Advies

1. Voor de salarisontwikkeling van de gemeentelijke organisatie een bedrag beschikbaar te stellen van € 150.000 in 2021, oplopend tot € 1,6 miljoen in 2023.
2. In te stemmen met een structurele bijdrage aan de vakbonden van € 10.000.

Argumenten

- 1.1 De consequentie van de CAO is het gevolg van de onderhandelingen tussen de vakbonden, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de rijksoverheid.
- 1.2 In de salarissen van de jaarschijf 2020 is al rekening gehouden met een looncompensatie.
- 2.1 Jaarlijks wordt rekening gehouden met een looncompensatie. Deze is verwerkt in de begroting.
- 3.1 De bijdrage aan de vakbonden hangt samen met de Wnra (normalisering arbeidsvoorwaarden) en ligt vast in de CAO.

Kanttekeningen

- 1.1 De CAO-onderhandelingen zijn door ons als individuele gemeente niet beïnvloedbaar.
- 2.1 De looncompensatie waarmee we in de begroting rekening hielden, wijkt af van de werkelijke salarisstijging.
- 3.1 In de CAO is ook een afspraak vastgelegd over tegemoetkoming door de werkgever in de ziektekostenverzekering van medewerkers. De financiële gevolgen hiervan worden berekend zodra hierover volledige informatie beschikbaar is.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Personeelslasten CAO 2019	-10	-160	-485	-1.610

2. Aanpassen afschrijvingstermijnen ICT middelen

De afschrijvingstermijnen van een aantal ICT-middelen (hardware en software) komen niet overeen met de werkelijke levensduur. Daarom is er een aanpassing nodig in de kapitaallasten. De aangepaste afschrijvingstermijnen worden opgenomen in de financiële verordening.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Aanpassen afschrijvingstermijnen licenties	-49	-49	-49	-49

3. Duurzame inzetbaarheid

Duurzame inzetbaarheid is een bundeling van initiatieven die zich richten op stimuleren van de gezondheid, de kennis & vaardigheden, de betrokkenheid en het werkplezier van de medewerkers.

Een duurzaam inzetbare medewerker:

- heeft een gezonde leefstijl en voelt zich energiek en vitaal.
- houdt kennis en vaardigheden op peil door zich te blijven ontwikkelen
- is betrokken bij de organisaties waar hij voor werkt en wordt enthousiast en gemotiveerd door het werk.
- is nu en in de toekomst in staat om waarde toe te voegen aan zijn werk, tot aan het pensioen.
- heeft een goede werk-privé balans.

Duurzaam inzetbare medewerkers blijven langer gezond en met werkplezier aan de slag. Daarnaast dragen ze positief bij aan de organisatiedoelen en hebben ze ook in veranderende omstandigheden toegevoegde waarde. Dat leidt tot minder ziekteverzuim, minder arbeidsongeschiktheid en een hogere productiviteit.

Dit vraagt continu onze aandacht. Nog in 2019 worden de leidinggevenden getraind in het 'goede gesprek'. Vanaf 2020 willen we elke drie jaar een fit@workscan houden voor alle medewerkers. We ondersteunen het geheel met een doorlopende communicatiecampagne. Naar aanleiding van de organisatiebrede en anonieme uitkomsten van de fit@workscan nemen we bestaande faciliteiten en bestaand aanbod op het gebied van gezondheid, arbo, leefstijl en werkomstandigheden onder de loep. Waar nodig stemmen we deze af op de behoeften van medewerkers. Ook starten we in 2020 met een campagne om het gemeentehuis en directe omgeving rookvrij te maken en medewerkers die willen stoppen met roken hierbij te ondersteunen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Duurzame inzetbaarheid	-22	-2	-2	-22

4. Stelpost personeelskosten (vm AZC)

Deze stelpost betreft personeelskosten voor de ambtelijke inzet voor de vestiging van een AZC. Nu het AZC niet doorgaat, kan deze stelpost vervallen.

Advies

1. In te stemmen met het schrappen van de stelpost personeelskosten AZC van € 171.000 per jaar met ingang van 2020.

Argumenten

1.1 Nu het AZC niet doorgaat, kan deze stelpost voor personele kosten komen te vervallen.

Kanttekeningen

1.1 Deze stelpost maakt integraal onderdeel uit van de post personeelskosten. Doordat het om een integraal budget personele kosten gaat, is teruggave van deze stelpost personele kosten AZC administratief niet verplicht.

1.2 Nu het AZC niet is doorgedaan, is deze post niet nodig voor personeelskosten en kunnen de middelen terugvloeien naar de algemene middelen.

1.3. Doordat deze stelpost integraal onderdeel is van een grotere post, is deze in 2018 en 2019 over het hoofd gezien. Afgelopen jaren heeft dat een bijdrage geleverd aan een positieve resultaat op de bedrijfsvoeringsmiddelen en is dit budget teruggevloeid naar de algemene middelen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Stelpost personeelskosten vm AZC	171	171	171	171

5. Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is een nieuwe taak/wet. Het implementeren van deze wet heeft veel tijd geveerd en doet dat nog steeds. De AVG kent een aantal verplichte, blijvende taken. Hiervoor is geen capaciteit beschikbaar. Om wel aan de wet te voldoen is extra capaciteit nodig.

Zonder extra capaciteit kunnen we niet aan de wet voldoen. De implementatie van de AVG is nog niet klaar.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
AVG	-48	-48	-48	-48

6. Algemene uitkering Gemeentefonds

De algemene uitkering Gemeentefonds is de uitkering waarin de Rijksmiddelen worden overgedragen aan de gemeenten. De gemeenten zijn voor het grootste deel zelf bevoegd om te bepalen hoe ze deze inkomsten besteden. Specifieke uitkeringen die via de algemene uitkering beschikbaar worden gesteld, moeten aan dat betreffende doel worden besteed.

Advies

1. De uitkomsten van de meicirculaire 2019 van de Algemene uitkering Gemeentefonds te verwerken in de begroting 2020.

Argumenten

1.1 De algemene uitkering voor de jaarschijf 2020 is hoger dan in de begroting 2019 is opgenomen. De basis voor de begroting 2020 is de meicirculaire 2019.

1.2 De jaarschijf 2022 is lager omdat de incidentele middelen voor de jeugdzorg beschikbaar zijn tot en met 2021.

1.3 In de algemene uitkering is voor de jaren 2020 en 2021 een incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de jeugdzorg. Dit is toegelicht in het thema 'Zorg en Welzijn'.

Kanttekeningen

1.1 De hoogte van de algemene uitkering is afhankelijk van de rijksuitgaven.

Hogere rijksuitgaven leiden tot een hogere algemene uitkering. Lagere overheidsuitgaven leiden tot een lagere algemene uitkering. Dit noemen we de 'Samen trap op, samen trap af' systematiek.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Algemene uitkering gemeentefonds	1.439	916	-744	1.092

7. Kapitaallasten

De kapitaallasten worden jaarlijks begroot op basis van de beschikbare investeringskredieten. De beschikbare investeringskredieten zijn door u vastgesteld.

Advies

1. Het resultaat van de kapitaallasten (rente en afschrijvingen) voor de periode 2020 tot en met 2023 te verwerken in de begroting.

Argumenten

1.1 De rente wordt jaarlijks herrekend tot een concernbrede omslagrente. Voor alle investeringskredieten wordt eenzelfde rentepercentage gehanteerd (2,5%).

1.2 De afschrijvingen worden jaarlijks berekend op basis van de werkelijke bestedingen.

Kanttekeningen

1. Het rentepercentage voor het grondbedrijf wordt jaarlijks geëvalueerd bij het opmaken van de jaarrekening en zo nodig bijgesteld. Bij de jaarrekening 2018 is het rentepercentage bijgesteld naar 1,94 %.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Kapitaallasten	113	147	144	-39

8. Dienstverlening burgerzaken

Het team Burgerzaken heeft te weinig formatie voor een specialist Burgerzaken. Hierdoor kunnen we het werk niet aan. Voor de baliewerkzaamheden heeft het team te weinig structurele formatie. Om de bezetting aan de balie op orde te brengen, heeft het team een kleine uitbreiding nodig.

Advies

1. Structureel een bedrag van € 79.000 beschikbaar te stellen voor een Specialist Burgerzaken (0,8 fte) en een medewerker Burgerzaken (0,17fte).

Argumenten

1.1 De afgelopen jaren is de formatie van specialist burgerzaken verminderd.

1.2 Het werk voor de Specialist burgerzaken neemt toe en wordt zwaarder. Dat komt door de toename van digitale dienstverlening en door nieuwe wetgeving rondom persoons- en identiteitsmanagement.

1.3 Op dit moment huren we tijdelijke krachten in om de structurele taken uit te voeren. Dit is een duurdere oplossing.

1.4 Ook de (tijdelijke) bezetting aan de balie is de afgelopen jaren sterk teruggebracht. Er is een beperkte, vaste uitbreiding nodig om de baliebezetting op orde te brengen. We kunnen deze formatie niet ergens anders vandaan halen.

Kanttekeningen

1.1 Zonder formatie-uitbreiding kunnen we het huidige hoge kwaliteitsniveau van de werkzaamheden niet in stand houden.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Dienstverlening burgerzaken	-79	-79	-79	-79

9. Formatie webteam

Het team Web & digitale innovatie bestaat uit 1,11 fte redacteur. Hiervan wordt al een paar jaar 0,3 fte gefinancierd uit tijdelijk geld. Vanaf 2020 is er geen tijdelijk geld meer beschikbaar. We hebben deze formatie structureel nodig en daarom willen we dit ook structureel regelen. Op die manier is de personeelsbegroting op dit vlak op orde. Wij stellen voor hiervoor € 16.000 beschikbaar te stellen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Formatie webteam	-16	-16	-16	-16

10. Hogere OZB inkomsten

Vanaf 2020 zijn er meer 'niet-woningen' (bedrijfsgebouwen, winkelpanden, enz.) in gebruik.

Advies

1. De hogere opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting 'niet-woningen' van € 159.000 te verwerken in de begroting 2020.

Argumenten

- 1.1 Door een hoger gebruik van 'niet-woningen' stijgen de inkomsten.
- 1.2 Door areaal-uitbreiding van 'niet-woningen' stijgen de inkomsten.

Kanttekeningen

- 1.1 Door leegstand kan de opbrengst lager uitvallen dan geraamd.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Hogere OZB opbrengsten	159	159	159	159

11. Reis- en opleidingskosten raad en commissies

Het budget van de gemeenteraad moet rekening houden met reiskostenvergoedingen en niet-partijpolitieke scholingskosten.

Advies

1. Een structureel budget van € 50.000 beschikbaar te stellen voor reis- en verblijfkosten raadsleden, reiskosten commissieleden en niet-partijpolitieke scholingskosten raadsleden.

Argumenten

- 1.1 Met ingang van 1 januari 2019 is het nieuwe landelijke rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers in werking getreden.
- 1.2 Raadsleden hebben nu aanspraak op een vergoeding van reiskosten ten laste van de gemeente. Dit betreffen reiskosten voor het bijwonen van vergaderingen van de gemeenteraad en commissies. Ook de reis- en verblijfkosten voor reizen binnen de gemeente, gemaakt voor de uitoefening van de functie, vallen hieronder.
- 1.3 De kosten voor niet-partijpolitiiek georiënteerde scholing vanwege de vervulling van de functie van raadslid komen nu ten laste van de gemeente. In de verordening rechtspositie raads- en commissieleden gemeente Heerenveen 2019 staan nadere regels

voor niet-partijpolitiek georiënteerde scholing. In de verordening is hiervoor geen maximumbedrag opgenomen.

Kanttekeningen

1.1 De werkelijke kosten voor de reiskostenvergoeding en niet-partijpolitiek georiënteerde scholing zijn afhankelijk van de declaraties die ingediend worden.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Reis- en opleidingskosten raad en commissies	-50	-50	-50	-50

12. Inkomstenderving rijbewijzen/reisdocumenten

Voor de aanvraag van reisdocumenten en rijbewijzen worden gemeentelijke en rijksleges in rekening gebracht. Doordat de geldigheid van paspoorten van 5 naar 10 jaar is gegaan, worden minder paspoorten aangevraagd. Deze daling is sinds 2019 zichtbaar. We verwachten dat het aantal uit te geven paspoorten de komende jaren jaarlijks licht stijgt en daalt. Doordat we in 2020 minder paspoorten uit denken te geven, moeten de verwachte legesinkomsten reisdocumenten worden aangepast. Het aantal rijbewijzen neemt ten opzichte van vorig jaar toe.

Advies

1. In te stemmen met het verlagen van de geraamde opbrengsten leges reisdocumenten van € 103.000.
2. In te stemmen met het verhogen van de geraamde opbrengsten leges rijbewijzen van € 23.000.

Argumenten

- 1.1 De legesopbrengsten reisdocumenten en de afdrachten aan het rijk wijken af. Deze brengen we zo in lijn met de verwachte aanvragen.
- 2.1 De legesopbrengsten rijbewijzen brengen we zo in lijn met de prognoses.

Kanttekeningen

1.1 De legesopbrengsten zijn afhankelijk van het aantal aanvragen, de rijksleges en het gemeentelijke deel aan leges. Deze bedragen zijn nog niet bekend voor 2020. In december 2019 stelt de gemeenteraad de tarieven voor de aanvragen reisdocumenten en rijbewijzen vast in de legesverordening 2020. De prognose is op basis van de huidige tarieven.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Inkomstenderving rijbewijzen/reisdocumenten	-80	-80	-80	-80

13. Ontwikkeling inkoop

Advies

1. Financiële middelen beschikbaar te stellen voor tijdelijke externe inhuur inkoop.

Argumenten

1.1 We willen proactief zijn en in kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen. Daarom willen we onze inkoop(professie) ontwikkelen en de kwaliteit ervan verbeteren. Dit draagt bij aan de bedoeling van inkoop, zorgt voor een betere ondersteuning van de afdelingen en draagt bij aan het behalen van de doelen van de gemeente.

Kanttekeningen

1.1 Zonder de gevraagde capaciteit is het niet mogelijk in te spelen op de ontwikkeling(en).

1.2 Wij merken een schaarste in de markt van ervaren inkopers.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Ontwikkeling inkoop	-130	-104	-52	

14. Vervanging verpakkingsmateriaal

We moeten het verpakkingsmateriaal van archiefstukken ongeveer om de 30 jaar vervangen. Dit voorkomt dat het materiaal in ons archief beschadigd raakt door veroudering van het verpakkingsmateriaal. Volgend jaar moet het archiefmateriaal van vóór 1934 worden omgepakt. Dit materiaal gaat terug tot 1600/1700 en is van de voormalige gemeenten Aengwirden en Schoterland. Het nieuwe verpakkingsmateriaal voldoet aan specifieke normen en beschermt ons kwetsbare archiefmateriaal weer voor de komende jaren. Hiervoor is in 2020 een bedrag nodig van € 15.000.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Vervanging verpakkingsmateriaal	-15			

15. Externe opslagruimte archiefmateriaal

Op dit moment kunnen we gedigitaliseerd materiaal nog niet als vervanging voor analoog archiefmateriaal inzetten. Ons zaakstelsel en documentmanagementsysteem zijn hiervoor namelijk nog onvoldoende geschikt. De komende periode werken we hier hard aan.

Voor nu betekent dit dat we meer fysieke opslagruimte nodig hebben dan we in huis beschikbaar hebben. We moeten daarom goedgekeurde archiefopslagruimte buiten de deur huren. Voor de komende drie jaar hebben we hiervoor jaarlijks € 10.000 nodig.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Externe opslagruimte archiefmateriaal	-10	-10	-10	

16. Verwerken particuliere archieven

Zo nu en dan krijgt de gemeente een particulier archief aangeboden. We nemen zo'n archief aan als het over Heerenveen gaat, een aanvulling is op ons huidige archief en het belangrijke gebeurtenissen beschrijft. Vervolgens bieden we dat particuliere archief via onze studiezaal – en later digitaal – openbaar aan. Begin dit jaar hebben we bijvoorbeeld het lokale VVD-archief in ontvangst genomen. We hebben dit archief beoordeeld, gearchiveerd, duurzaam verpakt en (extern) opgeslagen. Daarnaast maken we afspraken met de aanbieders over onder andere de openbaarheid. In ons beleid hebben wij vastgelegd dat we archieven moeten aannemen als ze aan bepaalde voorwaarden voldoen. Dit beleid gaat herijkt worden.

Voor deze werkzaamheden is standaard geen formatie beschikbaar.

We schatten in dat we hiervoor in 2020 € 10.000 nodig hebben voor formatie, verpakkingsmateriaal en (externe) opslag.

Een ander particulier archief dat we in 2020 moeten beoordelen, archiveren, verpakken en opslaan is een kerkelijk archief van zo'n 22 strekkende meter. Om dit archief goed te verwerken is € 25.000 nodig.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Verwerken particuliere archieven	-35			

17. Duurzame archivering

Met de goedkeuring van de perspectiefnota 2020 – 2024 heeft u ingestemd met incidenteel geld voor de jaren 2020 tot en met 2022 voor het op orde brengen van het archief- en informatiebeheer. Met dit toegezegde bedrag zorgen wij ervoor dat dit beheer op orde komt en blijft.

Naast de operationele taken is ook kwaliteitscontrole, beleidsrichting en kaderstelling richting de toekomst nodig. Dit geeft ons antwoord op de vraag hoe onze analoge en digitale informatie ook in de toekomst van goede kwaliteit, toegankelijk en te raadplegen blijft.

Advies

1. € 110.000 beschikbaar te stellen om – voor de komende drie jaar – informatiemanagement mogelijk te maken. Dit bedrag is inclusief 20% overhead en 5% voor apparatuur.

Argumenten

- 1.1 Met alleen een inspanning op operationeel gebied zijn we er niet. Er is ook strategisch advies en kaderstelling nodig voor de organisatie. Op deze manier wordt duidelijk naar welke toekomst wij toewerken.
- 1.2 Het interbestuurlijk toezicht vanuit de provincie maakt ook duidelijk dat wij op dit vlak nog een grote stap moeten maken.

Kanttekeningen

- 1.1 Om het archief- en informatiemanagement op orde te brengen en te houden, is een organisatiebrede inzet nodig.
- 1.2 Het kan zijn dat er voor een langere periode tijdelijke of structurele formatie nodig is. We komen dan met een nieuw voorstel naar u toe.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Duurzame archivering	-110	-110	-110	

18. Dienstverlening klantcontactcentrum

Uit de eerdere werkdrukonderzoeken blijkt dat er bij het team Klantcontactcentrum een risico is op problematische werkdruk. Uitval van medewerkers heeft direct consequenties voor de dienstverlening. De vaste bezetting is onvoldoende om de huidige werkzaamheden binnen de afgesproken servicenormen uit te kunnen voeren. De afgelopen twee jaar huren we incidenteel in om een structureel tekort aan formatie op te vangen.

In het voorjaar van 2020 willen we in de perspectiefnota een voorstel doen voor een evenwichtige bezetting van het Klantcontactcentrum die beter in verhouding staat tot het gewenste niveau van dienstverlening. Voor 2020 stellen we voor nog eenmaal € 65.000 beschikbaar te stellen om zo de tijd tot de perspectiefnota te overbruggen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Dienstverlening klantcontactcentrum	-65			

Dekking binnen bestaande budgetten

In de begroting zijn de noodzakelijke financiële uitzettingen opgenomen. Deze worden opgevangen binnen bestaande budgetten. De onderstaande bedragen halen we voornamelijk uit de bedrijfsvoeringsbudgetten. Als dit in de toekomst leidt tot overschrijdingen, leggen wij het verzoek om de benodigde financiële middelen alsnog aan u voor. De monitoring van deze budgetten vindt plaats via Naris.

Omschrijving	Bedrag (x € 1.000)			
	2020	2021	2022	2023
Informatiebeveiliging	-53	-53	-53	-53
Aansluiten Posthuis op gemeentelijk netwerk	0	9	9	9
Communicatiestrategie voor inwoners/bedrijven	-38	-38	-38	-38
Dekking binnen bestaande budgetten	-91	-82	-82	-82

Informatiebeveiliging

De uitbreiding van de informatiebeveiliging wordt gedekt binnen de bestaande bedrijfsvoeringsbudgetten. Deze dekking is gehaald door een procentuele verlaging van de kosten 'inhuur derden' van alle afdelingen.

Financiën thema

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Totaal Lasten	-3.209	-3.854	-592	-529
Totaal Baten	108.476	108.696	104.926	106.282
Saldo	105.266	104.842	104.333	105.753

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Gemiddelde woonlasten éénpersoons huishoudens	€	2019	664	669	COELO
Gemiddelde Woonlasten meerpersoons huishoudens	€	2019	761	739	COELO
Gemiddelde WOZ waarde woningen	x €1.000	2018	200	230	Statistiek wet onroerende zaken

Paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt de financiële positie van de gemeente beschreven. Ook moeten gemeenten hier enkele verplichte financiële kengetallen opnemen.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft u geregeld in de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen is voldoende

Het weerstandsvermogen is toereikend om de financiële gevolgen van risico's te kunnen opvangen. Op basis van het risicoprofiel van de gemeente Heerenveen bedraagt het benodigd weerstandsvermogen € 23,5 miljoen.

De risico's van de grondexploitaties worden buiten Naris om berekend. Dit betekent dat het totale benodigde weerstandsvermogen bestaat uit het benodigd weerstandsvermogen grondexploitaties én het overige benodigd weerstandsvermogen uit Naris.

Het beschikbare weerstandsvermogen gedeeld door het benodigde weerstandsvermogen op basis van het risicoprofiel vormt de ratio van het weerstandsvermogen. Deze ratio wordt aan de hand van tabel 1 beoordeeld.

Ratio	Waardering	Betekenis
> 2	A	Uitstekend
1,4 – 2,0	B	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	C	Voldoende
0,8 – 1,0	D	Matig
0,6 – 0,8	E	Onvoldoende
< 0,6	F	Ruim onvoldoende

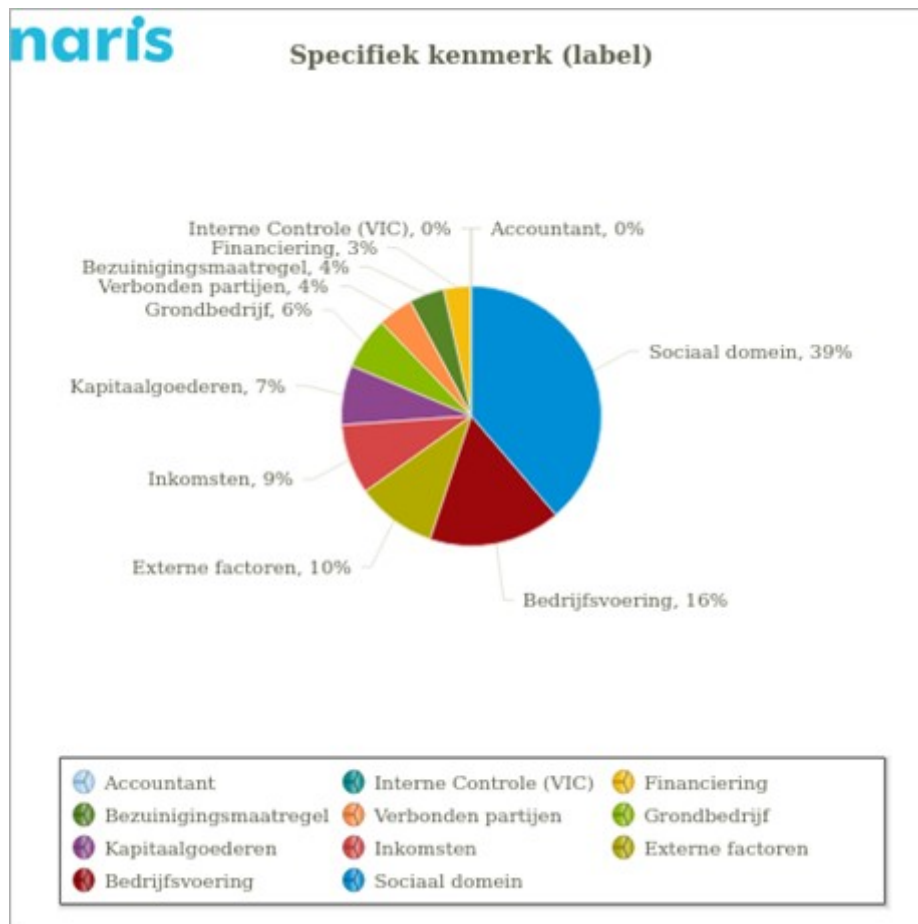
Tabel 1: Beoordeling ratio weerstandsvermogen

De gemeente streeft naar een voldoende weerstandsvermogen (waarderingcijfer C). Dit omdat bij de berekening van het benodigd weerstandsvermogen rekening wordt gehouden met een verhogende factor. De ratio en de waardering van de gemeente zijn weergegeven in afbeelding 1. Deze ratio is exclusief de algemene reserve.

Ratio =	Beschikbare weerstandsvermogen € 23.500.000	= 1
	Benodigd weerstandsvermogen € 23.500.000	
Waardering en betekenis : C		

Afbeelding 1: Actuele ratio en waarderingcijfer

Het risicoprofiel (per augustus 2019) van de gemeente Heerenveen, exclusief de risico's van de grondexploitaties, kan over verschillende categorieën (labels) worden verdeeld. Dit is weergegeven in afbeelding 2.

Afbeelding 2: Risicoprofiel verdeeld over labels

Op basis van het risicoprofiel wordt een risicosimulatie (een berekening van het benodigd weerstandsvermogen) uitgevoerd.

Het weerstandsvermogen bij 90% zekerheid (en factor 1,4) komt op:

1. Weerstandsvermogen grondexploitaties	€ 5,9 miljoen
2. Weerstandsvermogen Naris	<u>€ 17,6 miljoen</u>
Totaal	€ 23,5 miljoen

Top 10 grootste risico's

Risico	Kans van optreden	Omvang	Maatregelen
Risico's grondexploitaties	Diverse kansen in verband met meerdere onderliggende risico's.	€ 5.900.000	Aan de hand van afwijkingen in de halfjaarlijkse monitor grondbedrijf sturen we bij.

Risico van een ontoereikend budget door de open einde financiering van de Jeugdwet.	99%	€ 410.000 - € 2.900.000	Op zowel lokaal (zoals de onderhandelaar) als regionaal niveau (zoals het nader uitwerken van het inkoopmodel) worden de adviezen van de Taskforce en in Heerenveen ontwikkelde ideeën uitgevoerd. Doel is om te komen tot een meer beheersbare uitvoering van de Jeugdwet. Op nationaal niveau gaat het Rijk kijken naar mogelijke structurele extra middelen.
Eén of meerdere informatiesystemen/grote applicaties (software) moeten vervangen worden.	70%	€ 200.000 - € 400.000	In 2019 maken wij een goede contract-administratie voor elkaar. Op die manier kunnen wij vanaf 2020 softwarecontracten beter managen. Anno september 2019 is de contractadministratie grotendeels klaar. In de resterende maanden wordt die verder afgemaakt. Software wordt vervangen wanneer dat onontkoombaar en onvermijdelijk is. Anno september 2019 is de kans groot dat dit binnen afzienbare tijd voor 2 systemen noodzakelijk is.
Niet voldoende dekking in het APPA-fonds voor ambtsdragers ter dekking van de betaling van de (toekomstige) pensioenen.	50%	€ 250.000 - € 500.000	Indien noodzakelijk vermelden in een planning & control document (verzamelbesluit of jaarrekening).
Verplichting tot betaling van Vennootschapsbelasting (VPB) over de exploitaties grondbedrijf.	50%	€ 1.400.000	Op basis van de huidige uitgangspunten voor de grondexploitaties, ontstaat er in de periode 2026-2032 een VPB-last

			van circa € 1,4 miljoen. De hoogte is nog afhankelijk van de mate waarin de verwachtingen ook daadwerkelijk gerealiseerd worden. Een vertraging of versnelling van de uitgifte, een stijging van de bouwkosten enz. kunnen hier nog invloed op hebben. In 2020 bekijken wij de mogelijkheden om deze lasten toe te rekenen aan de diverse complexen. Het effect hiervan wordt vervolgens zichtbaar in het verwachte resultaat van het complex.
Lagere uitkering uit het gemeentefonds.	50%	€ 1.000.000	De circulaire van het ministerie juist vertalen en de mutaties verantwoorden en bijsturen in de planning & control documenten.
Onvoldoende budget hebben in de begroting 2019 e.v. om de gevolgen van de vervallen btw aftrek sport te compenseren	90%	€ 350.000	In de begroting 2019 is eenmalig rekening gehouden met € 175.000 In 2019 wordt een beroep gedaan op de SPUK-regeling waarmee een deel van de btw kan worden gecompenseerd. Vooralsnog is het mogelijk om voor maximaal 5 jaar een beroep hierop te doen.
Aanzuigende werking himmelsjek en wmo-vervoer	80%	€ 675.000	In de begroting 2020 is de toename van het aantal 75-plussers procentueel meegenomen. Voor 2019 niet. Vanaf de zomer 2019 wordt in kaart gebracht welke sturingsmogelijkheden (wet, beleid, inkoop, toegang, administratie) wij nog meer kunnen

			benutten, gelet op wet- en regelgeving.
Legesinkomsten van de omgevingsvergunningen dalen door het verdwijnen van de technische toetsing	90%	€ 400.000	In het kader van personeelsmanagement zoveel als mogelijk voorsorteren op de ontwikkeling die per 1-1-2021 ingaat (geen vast personeel aannemen om dit onderdeel) en minder inhuur van specialistische kennis.
Verplichte afname van grond en boerderij op het IBF voor een getaxeerde waarde.	20%	€ 1.146.000	Afhankelijk van derden en marktomstandigheden.

Financiële kengetallen

Kengetallen	BEGR	BEGR	BEGR	BEGR
	2020	2021	2022	2023
Netto schuldquote	75,7%	68,8%	64,8%	59,3%
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	75,6%	68,7%	64,7%	59,2%
Solvabiliteit	20,1%	21,4%	22,1%	23,1%
Grondexploitatie	13,6%	11,2%	9,0%	7,3%
Structurele exploitatieruimte	0,0%	3,0%	1,8%	3,1%
Belastingcapaciteit	107,9%	109,4%	110,8%	112,3%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Indien de netto schuldquote boven de 100% ligt spreekt men van een hoge gemeenteschuld. Hoger dan 130% betekent dat gemeenten wordt geadviseerd direct maatregelen te treffen om de schulden te verminderen. De netto schuldquote laat voor het komende meerjarenperspectief een dalende trend zien. Op basis van onze langjarige liquiditeitsprognose zet deze trend zich daarna ook voort.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Het aandeel verstrekte leningen is stabiel en zeer gering. De uitkomsten hiervan zijn in lijn met de netto schuldquote zonder dat deze gecorrigeerd is voor verstrekte leningen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen op lange termijn te voldoen. Bij een ratio kleiner dan 20% heeft een gemeente zijn bezit zeer zwaar belast met schuld. Het licht staat dan op rood. Normaal

bevindt de ratio van een gemeente zich tussen de 20% en 70%. De ontwikkeling van de solvabiliteit is positief.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. In de jaarschijf 2020 is er sprake van de 'nul lijn'. In het meerjarenperspectief 2021-2023, is de structurele ruimte positief.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de lokale lastendruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De uitkomsten laten zien dat wij boven het landelijk gemiddelde uitkomen. De stijging van de lasten wordt uitsluitend veroorzaakt door een stijging van de rioolheffing. Het is onduidelijk of wij voor de komende jaren inderdaad boven het landelijk gemiddelde uitkomen. Aangezien de vergelijkende cijfers voor het landelijk gemiddelde op hetzelfde niveau zijn gebleven als de begroting 2020.

Conclusie uitkomsten kengetallen

Wat wij zien is dat in alle gevallen de uitkomsten een positieve trend laten zien. Een teruglopende schuld en een solide en sluitende begroting dragen hier sterk aan bij.

Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Kapitaalgoederen zijn grote zaken die vaak veel waarde hebben en meerdere jaren meegaan. De gemeente heeft die nodig voor de dienstverlening. In deze paragraaf moeten ten minste de volgende kapitaalgoederen staan: infrastructuur, riolering, water, groen en gebouwen. Van deze kapitaalgoederen moeten het beleidskader, de financiële consequenties die uit het beleidskader voortvloeien en een vertaling van de financiële consequenties in de begroting zijn opgenomen. Hiernaast wordt er ook nog een toelichting gegeven op enkele andere kapitaalgoederen, namelijk; huisvesting onderwijs, sportvelden en bijbehorende gebouwen en informatie en communicatietechnologie.

Infrastructuur

Infrastructuur omvat wegen, fiets- en voetpaden, civieltechnische kunstwerken (bruggen en tunnels) en oever- en kadebescherming. Het onderhoud hiervan gebeurt volgens het 'Kwaliteitsplan Kapitaalgoederen en Beheer 2016 - 2020'. Hiermee is een veilige en functionele leefomgeving geborgd en wordt kapitaalsvernietiging voorkomen.

Kwaliteitsplan Kapitaalgoederen en Beheer 2016 – 2020

Het 'Kwaliteitsplan Kapitaalgoederen en Beheer 2016 - 2020' is het beleidskader. In dit plan is gekozen voor het scenario "Bewust Beheer". Dat betekent: bewust op sommige plaatsen wat meer en op andere plaatsen wat minder. We bewaken hierbij het basisniveau. Hiermee voldoen we aan onze wettelijke verplichtingen qua veiligheid voor gebruikers en voorkomen we kapitaalvernietiging. Hierdoor zijn wijken en dorpen veilig en goed bereikbaar.

Het Kwaliteitsplan wordt in 2020 geactualiseerd. Hiervoor zijn diverse inspecties (schouw) uitgevoerd. We toetsen de resultaten aan het vastgestelde kader "Bewust Beheer".

Beleid Wegen

Het beleid Wegen wordt geactualiseerd. Bij de actualisatie van dit beleidsterrein is het grote speerpunt: comfort voor fietsers. Maar ook de functie en het gebruik van de infrastructuur nemen we onder de loep. Denk hierbij aan de toename en intensivering van landbouwverkeer.

Civiel Technische Kunstwerken

Het beleid wordt geactualiseerd. Aandacht gaat hierbij uit naar de constructieve veiligheid. Concreet houdt dit in dat we onderzoeken of al onze bruggen met de huidige verkeersintensiteit nog wel voldoen aan de nieuwe normen. Daarnaast hebben we onder andere aandacht voor de te gebruiken materialen (duurzaamheid).

Kade- en oeverbescherming

Het beleid voor kade- en oeverbescherming wordt in 2020 herijkt. We onderzoeken waar we natuurlijke oevers kunnen realiseren. Dit kan leiden tot een andere inrichting, en mogelijk ook lagere investerings- en beheerlasten.

Riolering

Het onderhoud van de gemeentelijke voorzieningen voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater (regen-, grond- en afvalwater) dragen bij aan de volksgezondheid en een goede woon- en werkomgeving.

Gemeentelijke Watertakenplan

Het beleidskader voor het onderhoud van de riolering is het [Gemeentelijk Watertakenplan](#). Actuele ontwikkeling is het anticiperen op klimaatontwikkeling. Daarvoor moeten we inspelen op heviger regenval in korte tijd, droogte en hogere temperaturen. De kosten voor beheer, onderhoud en investeringen worden gedekt uit de rioolheffing. Het huidige Watertakenplan loopt tot en met 2020 en wordt in 2020 geactualiseerd.

Water

Water omvat het geheel aan watergangen, inclusief de daarbij behorende kade- en oeverbescherming. Het beleidskader voor onderhoud van water is het Kwaliteitsplan Kapitaalgoederen en Beheer 2016 - 2020. Daarnaast is er een overeenkomst voor het onderhoud van stedelijk water tussen het Wetterskip Fryslân en de gemeente Heerenveen. Voor het onderhoud van het stedelijk water ontvangen wij een vergoeding van het Wetterskip Fryslân.

Ligplaatsen

Het is wenselijk dat de gemeente een beleidskeuze maakt over het baggeronderhoud achter woningen. In 2020 wordt die keuze aan u voorgelegd.

Kade- en oeverbescherming

Het beleid voor kade- en oeverbescherming wordt in 2020 herijkt. We onderzoeken waar we natuurlijke oevers kunnen realiseren. Dit kan leiden tot een andere inrichting, en mogelijk ook lagere investerings- en beheerlasten.

Groen

De gewenste technische en verzorgende kwaliteit van het openbaar groen is vastgelegd in het Kwaliteitsplan Kapitaalgoederen en Beheer 2016 - 2020. Gekozen is voor het scenario 'bewust beheer'. Dit betekent dat we bewuste keuzes hebben gemaakt over waar het beheerniveau hoger moet zijn en waar lager. De kwaliteit van het onderhoud meten we jaarlijks. Dit noemen we schouwen. Waar nodig passen we het beheer en onderhoud aan zodat het beoogde kwaliteitsniveau wordt gehaald. We informeren u jaarlijks over de stand van zaken ten opzichte van het vastgestelde kwaliteitsniveau.

Zorgplicht

In het kader van onze zorgplicht leggen we de visuele kwaliteit en veiligheid van alle bomen jaarlijks vast. Op basis daarvan voeren we het bomenonderhoud gebiedsgericht uit.

Biodiversiteit

De ambitie voor vergroting van biodiversiteit, is vastgelegd in het Duurzaamheidsprogramma 2019 – 2020. Vergroting van biodiversiteit is een randvoorwaarde bij structureel beheer en uitvoering van projecten.

Invasieve exoten

Naar aanleiding van Europese wetgeving hebben we een Plan van Aanpak opgesteld voor de bestrijding van invasieve exoten (flora en fauna). Enkele bekende plantensoorten zijn de Reuzenberenklauw en de Japanse Duizendknoop. Deze soorten mogen niet gehouden en verspreid worden omdat ze inheemse flora en fauna verdringen of schade veroorzaken aan openbaar en particulier eigendom. De bestrijding is een langdurig proces, dat onderdeel moet worden van het reguliere beheer en onderhoud. De aanpak start met intensieve bestrijding met de meest effectieve methoden in 2019 en 2020. Hierna gaan we over op monitoring en beheersing. We volgen de ontwikkelingen in de markt en beleid vanuit de rijksoverheid. Dit is nodig gelet op de voortdurende innovaties en ontwikkelingen ten aanzien van een probleem waar nog geen afdoende oplossing voor is.

Dierplagen

Bij de bestrijding van de eikenprocessierups volgen we de landelijke leidraad van de NVWA. Deze is in 2019 herijkt door het Kenniscentrum Eikenprocessierups. Op basis hiervan is ons uitvoeringsprogramma bepaald, dat jaarlijks geëvalueerd en zo nodig bijgesteld wordt. Ook wisselen we informatie uit met noordelijke provincies en gemeenten en volgen we de ontwikkelingen over landelijk beleid. Ter ondersteuning van de aanpak gaan we natuurlijke bestrijding stimuleren. Dit doen we door vergroting van biodiversiteit in bermen in combinatie met het bieden van een geschikte leefomgeving voor koolmezen.

Gebouwen

Het beheer en onderhoud van gebouwen gebeurt op basis van het gebouwenbeheersysteem (Systematisch Onderhoud). Het beleidskader is het in stand houden van de gebouwen en installaties. Het gebouwenbeheersysteem ondersteunt ook het planmatig onderhoud aan de gemeentelijke gymnastieklokalen en sporthallen. Huidige ontwikkeling is het optimaliseren van het beheer en onderhoud, zoals de verduurzaming van gebouwen om aan de hedendaagse en toekomstige eisen te voldoen.

Overheidsgebouwen

Overheidsgebouwen moeten vanaf 2023 minimaal Energielabel C hebben. Vanaf 2030 moet 50% van de gemeentelijke gebouwen energieneutraal zijn. In 2050 moeten alle gemeentelijke gebouwen energieneutraal zijn.

Bij toekomstig beheer en onderhoud en de vervanging van technische installaties houden we hier rekening mee. De toekomstige budgetten moeten hierop worden aangepast, waarop wij anticiperen.

Inmiddels zijn we gestart met een werkgroep "duurzaamheid gebouwen". Per gebouw inventariseren we de uit te voeren maatregelen en bijbehorende kosten om aan de rijksverplichting en gemeentelijke ambitie te voldoen. Op basis van deze inventarisatie maken we een voorstel voor gefaseerde uitvoering.

Huisvesting onderwijs

De gemeente is verantwoordelijk voor voldoende huisvestingscapaciteit en voor een adequate huisvestingssituatie van het onderwijs in de gemeente. Dit geldt voor het basis-, het speciaal- en het voortgezet onderwijs. Er is geen gemeentelijke zorgplicht voor de onderwijshuisvesting van het middelbaar beroepsonderwijs.

Budget

In de begroting is jaarlijks budget geregeld voor calamiteiten en voor een eerste inrichting van onderwijsleerpakketten en/of meubilair bij uitbreidingen door autonome ontwikkelingen.

Huisvesting basisonderwijs

Op 23 juni 2016 heeft u de 'Herijking toekomstperspectief huisvesting basisonderwijs gemeente Heerenveen' vastgesteld. Dit plan geeft tot en met 2030 inzicht in het huisvestingsperspectief voor de basisscholen in de gemeente. Voor de bekostiging van de onderwijsvoorzieningen is de 'Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Heerenveen' (vastgesteld op 18 december 2017) het uitgangspunt. De bijbehorende dekking is geregeld in de begroting. We monitoren en evalueren het plan jaarlijks met de schoolbesturen.

Huisvesting voortgezet onderwijs

Voor het voortgezet onderwijs ontbreekt nog een dergelijk inzicht. Samen met alle relevante partners verkennen we op dit moment de vastgoedopgave. Binnen dit proces moeten nog andere keuzes worden gemaakt om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de toekomstige huisvesting van het voortgezet onderwijs (inclusief het bewegingsonderwijs) in de gemeente. In de dekking van de benodigde investeringsbehoefte is nog niet voorzien. In dat kader worden ook de mogelijkheden van door-decentralisatie onderzocht. Dit vraagt samen met de vaststelling van dat toekomstperspectief dan om nadere besluitvorming van uw raad.

Sportvelden en bijbehorende gebouwen

De gemeente onderhoudt de gemeentelijke sportvelden. Bij sommige sportvelden zijn de dagelijkse onderhoudswerkzaamheden overgedragen aan de verenigingen. Hiervoor ontvangen zij jaarlijks een vergoeding van de gemeente.

Sportvelden

Voor de sportvelden is de meerjarenonderhoudsplanung "Actualisatie nulmeting sportvelden Heerenveen" van 6 januari 2016 het uitgangspunt. De financiële dekking van de benodigde onderhoudsmaatregelen is geregeld in het product Sportaccommodaties in de begroting en in de Voorziening Sportvelden. In dit budget zijn ook de periodieke renovatiekosten van de natuur- en kunstgrasvelden en van de kunststofatletiekbaan opgenomen. Bij de vaststelling van het "Actualisatie Accommodatieplan Sport" op 23 juni 2016 heeft u besloten dat beheer en onderhoud van de sportvelden bij de gemeente blijft.

Onderhoud was- en kleedgebouwen

Het beleid ("Actualisatie Accommodatieplan Sport" d.d. 23 juni 2016) is er opgericht de was- en kleedgebouwen in eigendom over te dragen aan de hoofdgebruikers van het betreffende sportcomplex. In 2018 zijn de laatste was- en kleedgebouwen overgedragen aan v.v. Mildam en v.v. Nieuweschoot. Wij zijn daarmee formeel geen eigenaar meer van een was- en kleedgebouw binnen onze gemeente.

Uitbreiding en/of vernieuwing

Voor specifieke uitbreiding en/of vernieuwing van sportvoorzieningen (anders dan renoveren) wordt niet gereserveerd. Dit betekent dat hiervoor van geval tot geval een

investeringskrediet nodig is, waarvan de lasten in de begroting worden verwerkt. Bij de vaststelling van eerder genoemde "Actualisatie Accommodatieplan Sport" heeft u besloten dat, bij verzoeken voor dergelijke investeringen in sportaccommodaties, een vereniging in principe 1/3e van de werkelijke kosten (mee)betaalt.

Informatiemanagement en ICT

De basis ICT laten wij onder kapitaalgoederen vallen. Daaronder liggen onderhoudscontracten en een investeringsplan. Dat de vervanging van software voor primaire, bedrijfsvoering, mid- en frontoffice processen niet onder kapitaalgoederen is opgenomen, is een bewuste keuze. Vervanging van deze software is namelijk afhankelijk van het functioneren daarvan, het aanbod van leveranciers, de wijzigingen in wet- en regelgeving en andere invloeden. Daar zit geen ritme van vervanging in. De kosten van vervanging van deze software kunnen omvangrijk zijn. Dit is als risico opgenomen in het weerstandsvermogen.

Investeringen 2020-2024 (x € 1.000)

Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
Software - kantoorautomatisering en systeemsoftware	€ 47		€ 508	€ 47	
H&I - ICT werkplekken	€ 220	€ 26		€ 220	€ 211
H&I - randapparaten	€ 97		€ 15	€ 21	€ 9
H&I - netwerk & data					
H&I - servers & storage	€ 250	€ 200	€ 34	€ 55	
H&I - serverruimte		€ 10	€ 14	€ 20	
H&I - spraak & beeld					€ 165
Totaal	€ 614	€ 236	€ 571	€ 363	€ 385

Financiering

Algemeen

In de financieringsparagraaf legt de gemeente de verwachtingen en het beleid voor de financieringsrisico's vast. De paragraaf geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

Net als de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing, bevat ook de paragraaf Financiering informatie over de financiële risico's die een gemeente loopt. De risico's in deze paragraaf zijn goed kwantificeerbaar. Het gaat hier bijvoorbeeld om krediet-, rente- en liquiditeitsrisico's.

Kaders

Voor de uitvoering van de treasuryfunctie heeft de gemeente te maken met verschillende wettelijke kaders. De belangrijkste worden toegelicht:

Wet HOF

In de wet HOF (houdbare overheidsfinanciën) is vastgelegd dat het Rijk en de decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) een gelijkwaardige inspanning leveren om het begrotingstekort (EMU-tekort) de komende jaren verder weg te werken. Gemeenten worden hierdoor beperkt in het aantrekken van leningen.

Wet Fido

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de wettelijke kaders van de Wet Fido (financiering decentrale overheden). In de wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt onder andere tot uitdrukking in een financieringsparagraaf in de begroting en jaarrekening. Eind 2013 is de Wet Fido gewijzigd door de invoering van het verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden. Reden voor de invoering van het verplicht schatkistbankieren is het beheersen van de overheidsschuld en het reduceren van het financiële risico voor decentrale overheden.

Ruddo

In de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) staan de regels waar uitzettingen aan moeten voldoen. Dit voor zover die niet in de schatkist worden aangehouden. De Ruddo beperkt zich tot regelgeving over het uitzetten van gelden in de vorm van een belegging in waardepapieren en het aangaan van transacties in financiële derivaten.

Treasurystatuut, financiële verordening.

In het treasurystatuut zijn binnen de mogelijkheden van de wet Fido en de Ruddo de kaders vastgelegd voor de uitvoering van de treasuryfunctie.

In 2017 is een onderzoek uitgevoerd naar hoe wij op dit moment deze functie invullen. Aan de hand van het uitgevoerde onderzoek zijn een aantal concrete maatregelen getroffen:

- We stellen per kwartaal een actuele liquiditeitsprognose op;
- We evalueren jaarlijks onze werkwijze en passen deze zo nodig aan.

De aanpaste financiële verordening is op 28 mei 2018 door de raad vastgesteld. Het aangepaste treasurystatuut volgt in 2020.

Treasury

Financieringsbehoefte

In de afgelopen jaren is onze financieringsbehoefte voornamelijk 'lang' gefinancierd. Gezien de gunstige rentepercentages en de financiële positie van de gemeente werd hiermee het risico op renteschommelingen zoveel mogelijk opgevangen. De herfinanciering in 2015 is hier een goed voorbeeld van.

Volgens het schatkistbankieren moeten overtollige middelen in de schatkist van het Rijk worden aangehouden. Doordat hier enkele uitzonderingen op zijn kan de gemeente profiteren van haar financieringsoverschot.

Overtollige middelen kunnen bijvoorbeeld uitgezet worden in de vorm van een lening aan een andere gemeente of er kan voor worden gekozen bestaande leningen vervroegd af te lossen. De leningen aan de bank kunnen alleen niet zonder boetes vervroegd worden afgelost.

Garantstellingen

Door garantstellingen en financiële deelnemingen worden middelen ingezet voor derden die geheel of gedeeltelijk publieke taken uitvoeren. De financiering van instellingen in de sectoren zorg en woningbouw is in het verleden veelvuldig gepaard gegaan met garantiestelling door de gemeente. Sinds 2001 worden geen nieuwe directe garantiestellingen meer verleend aan instellingen op het gebied van zorg en woningbouw, omdat deze instellingen de mogelijkheid hebben leningen aan te trekken via het Waarborgfonds sociale woningbouw of het Waarborgfonds Zorgsector. Vanuit het verleden is er nog een aantal directe garantiestellingen verleend aan instellingen in de sectoren zorg en woningbouw. In het in 2014 vastgesteld beleidskader Garanties is opgenomen onder welke voorwaarden de gemeente bereid is alsnog een borg- of garantstelling af te geven. De gemeente staat bijvoorbeeld garant voor een lening ten behoeve van MFA Aengwirden en Sportstad Heerenveen BV.

Relatiebeheer

De (kort geld) financiering van de gemeente komt grotendeels tot stand via de BNG via rekening-courant en kasgeldleningen. Daarbij vindt saldoregulatie plaats. Daarnaast wordt ook bij de ABN-AMRO bank een rekening-courant aangehouden.

Visie en beheer

Rentevisie

De gemiddelde rente op de leningen van de huidige vaste schuld bedraagt circa 2,5%. De verwachting is dat zowel de rente op de geld- als kapitaalmarkt voorlopig op een laag niveau blijft waarbij een lichte opwaartse trend zichtbaar is.

Kredietrisico

Kredietrisicobeheer kunnen we omschrijven als het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid van een waardedaling van onze vorderingen als gevolg van insolventie of deficit van tegenpartijen.

<i>Financiële vaste activa</i>	Geprognosticeerde boekwaarde 31-12-2020
Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	13.781.058
Voorziening 'kapitaalverstrekking deelnemingen'	-1.700.000
Overige langlopende leningen	160.126
Overige uitzettingen > 1 jaar	101.774
	12.342.958

Renterisicobeheer

Kasgeldlimiet

De gemiddelde netto vlottende schuld per kalenderkwartaal wordt getoetst aan de kasgeldlimiet. Bij een begrotingsomvang van € 157.360.000 bedraagt de toegestane kasgeldlimiet 8,5% van dit bedrag ofwel € 13.375.600 Dit is het maximale bedrag dat met kort geld mag worden gefinancierd. Aan de hand van de liquiditeitsprognose wordt dit gemonitord.

Renterisiconorm

De hoogte van de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen van opgenomen leningen wordt getoetst aan de renterisiconorm. In de Wet FIDO is het renterisico bepaald op 20% van het begrotingsvolume. In onderstaande tabel wordt de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven. Hieruit blijkt dat de norm niet wordt overschreden.

<i>omschrijving</i>	<i>stap</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
		<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>
Renterisico						
renteherzieningen	1	-	-	-	-	
aflossingen	2	5.103	5.103	5.103	5.103	5.103
renterisico (1+2)	3	5.103	5.103	5.103	5.103	5.103
renterisiconorm						
begrotingstotaal	4a	152.675	157.360	158.180	157.086	156.827
vastgesteld percentage	4b	20%	20%	20%	20%	20%
renterisiconorm (4a x 4b)	4	30.535	31.472	31.636	31.417	31.365
Ruimte onder renterisiconorm	5	25.432	26.369	26.533	26.314	26.262

Rentetoerekening 2020

Vanaf het begrotingsjaar 2019 moet de rekenrente volgens een vaste formule worden berekend en kan u deze niet meer vrij bepalen. Uw invloed op het renteresultaat is vanaf dat moment beperkt tot de keuze om wel of geen rente over het eigen vermogen te berekenen. De omvang van de rente die over het eigen vermogen mag worden berekend,

is met ingang van de begroting 2017 gemaximeerd op het gemiddelde rentepercentage dat de gemeente over haar extern aangetrokken leningen betaalt.

Renteschema

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€	3.141.000
b.	De externe rentebaten	-	1.000
Totaal door te rekenen externe rente		€	3.140.000
c.	De rente die aan het grondbedrijf moet worden doorberekend	€	-594.000
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	€	0
Saldo door te rekenen externe rente		€	2.546.000
D1.	Rente over eigen vermogen	€	750.000
D2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	-	0
De aan taakvelden (inclusief overhead) toe te rekenen rente		€	3.296.000
e.	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	€	4.095.000
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	€	799.000

Bedrijfsvoering

Algemeen

De paragraaf Bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rond de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de thema's te realiseren. Het betreft de beleidsmatige (primaire) processen, de ondersteunende (secundaire) processen en de sturing en beheersing ervan.

Verbetering getrouwheid en/of rechtmatigheid

Op basis van de bevindingen die de accountant heeft gedaan tijdens de interim controle is het format en de inhoud van de managementletter verder doorontwikkeld.

Hieronder is per onderdeel de actie op de bevindingen van de accountant opgenomen.

1. Verbetering getrouwheid en/ of rechtmatigheid

Op basis van de bevindingen van de accountant, hebben we het format en de inhoud van de managementletter verder doorontwikkeld. Hieronder treft u per proces aan welke actie(s) we hebben ingezet.

Proces Jeugdzorg/WMO & Uitkeringen (Participatiewet)

Bevindingen van de accountant:

1. Jeugdzorg/WMO & Uitkeringen (Participatiewet): Er is geen functiescheiding rondom het beheer crediteurenstamgegevens GWS (cliëntvolgsysteem).

Opvolging: We dwingen functiescheiding nu af door de autorisatie binnen de programmatuur (algemene ICT beheersmaatregel). Dit is aantoonbaar via de autorisatietabel.

2. Uitkeringen (Participatiewet): Er is geen zichtbare toetsing op toewijzing van uitkeringen.

Opvolging: Bij toekenning toetsen we op dit moment op rechtmatigheid en juistheid met de Verbijzonderde Interne Controle (VIC). Binnen het project BasisOpOrde lichten we de procedures door en schrijven we ze op. We nemen de zichtbare collegiale toetsing op de toewijzing van uitkeringen daarin mee.

3. Jeugdzorg/WMO: Er is geen zichtbare inhoudelijke toetsing op de toekenning van de zorg.

Opvolging: Bij toekenning toetsen we op dit moment op rechtmatigheid en juistheid met de Verbijzonderde Interne Controle (VIC). Binnen het project BasisOpOrde lichten we de procedures door en schrijven we ze op. We nemen de zichtbare collegiale toetsing op de toewijzing van uitkeringen daarin mee.

Proces Frauderisicoanalyse

Bevinding van de accountant:

1. Geen actuele frauderisicoanalyse.

Opvolging:

Frauderisico's zijn een onderdeel van de totale integrale risicoanalyse die wij toepassen. Dit krijgt vorm in de risicomanagementgesprekken die driemaal per jaar plaatsvinden. Wij hebben een checklist met 92 risicosoorten, waar frauderisico's één risicosoort zijn. Significante risico's, die zijn geïnventariseerd in dit proces, staan in Naris (risicomanagementsysteem). Op deze manier hebben we nu een gestructureerde inventarisatie van mogelijke frauderisico's en de beheersing daarvan. De controle op de beheersingsmaatregelen wordt onderdeel van de controles. Hierdoor krijgt het proces de juiste periodieke aandacht en wordt het proces door sturen, beheersen, toezicht houden en verantwoorden geborgd.

2. Ontwikkelingen

De ontwikkelagenda voor 2020

Digitalisering

Digitalisering wordt door ons structureel aangepakt in het programma Samen Digitaal. De bedoeling van dit programma is:

- Het mogelijk maken van een moderne digitale dienstverlening aangesloten bij de huidige tijd.
- Het mogelijk maken van een moderne digitale ondersteuning van de bedrijfsvoering.
- Het mogelijk maken van een gezamenlijke doelmatige en doeltreffende digitale informatievoorziening

We realiseren deze doelen door alle processen, waarbij dat mogelijk is, te digitaliseren en een Heerenveense digitale snelweg te maken.

In 2020 maken we een stevig begin maken met de digitale snelweg. Anno 2019 zijn digitale oplossingen die gebruikt worden in onze frontoffice en backoffice, maar ook in ons informatiemanagement niet of nauwelijks met elkaar verbonden. Hierdoor is slechts beperkt sprake van een gezamenlijke doelmatige en doeltreffende informatievoorziening. De technologie die nodig is om dit begin te maken, wordt of is op dit moment ingekocht. Naast deze digitale snelweg blijft de digitalisering van de dienstverlening en/of de bedrijfsvoering zich verder ontwikkelen. Ook hier spant het programma zich voor in.

Voor dit programma heeft u financiële middelen beschikbaar gesteld. In onze halfjaarlijkse rapportage Informatiemanagement en ICT (I&I) en digitale dienstverlening informeren wij u ook over de stand van zaken van het programma Samen Digitaal.

Informatiemanagement

Onder informatiemanagement verstaan we: het slaan van een brug tussen de gemeentelijke digitale processen, tussen de mensen die bij de processen zijn betrokken (inwoners en medewerkers) en hun werkwijzen en de gebruikte systemen en gebruikte informatie met oog voor zowel rechtmatigheid als doelmatigheid.

De komende jaren zal binnen de bedrijfsvoering informatiemanagement een ontwikkelpunt zijn. Processen binnen de gemeente worden steeds vaker (deels) digitaal

afgehandeld. Hoe zorgen we ervoor dat de betrokkenen bij de processen de goede informatie ontvangen en dat de gebruikte systemen rechtmatig en doelmatig zijn ingericht. Bij rechtmatig kan daarbij worden gedacht aan de AVG en de archiefwet en bij doelmatig over hoe we efficiënt met informatie omgaan. Werkwijzen zullen daarbij moeten worden aangepast. Dit geldt zowel voor de teams waarbij Informatiemanagement 'core' business is, maar ook voor de vakafdelingen. We richten ons in 2020 op het afbouwen van de hybride werkwijze, waarbij werkprocessen zoveel mogelijk volledig digitaal verlopen.

Strategische bedrijfsvoering

In 2020 ontwikkelen wij een strategisch bedrijfsvoeringsplan met als doel: tijdig, gestructureerd en toekomstgericht werken aan de verbetering van de bedrijfsvoering. Hierbij spelen we continu in op veranderende behoeften. Daarnaast willen we er met dit plan voor zorgen dat we de doelstellingen van college en raad zo rechtmatig, doelmatig en doeltreffend uitvoeren. We houden ook hierbij rekening met de snel veranderende omgeving. Concreet betekent dit dat we strak op de koers sturen maar flexibel in de aanpak zijn: we pakken datgene op waar de meeste behoefte aan is.

In Control Statemant (ICS)

De verwachting is dat het college vanaf 2021 een verklaring kan afleggen over de mate waarop de organisatie in control is: de In Control Statement (ICS). Los van het feit of dit wel of niet een verplichting wordt, vinden wij het van belang om onze ambities op het gebied van control te formuleren. Diverse bedrijfsvoeringsaspecten zijn hierop van invloed zoals werkprocessen, lijncontroles, interne controle, procesmanagement en risicomanagement. Onze ambities zijn gericht op werken vanuit de bedoeling en gebaseerd op kansen en risico's. Met de In Control Statement dragen we zorg voor transparantie en borging op het gebied van control. Dit geldt met name voor de getrouwheid en rechtmatigheid (2020, 2021 en 2022) en op termijn mogelijk ook voor de doelmatigheid en doeltreffendheid. Het aspect control wordt geïntegreerd in het strategisch bedrijfsvoeringsplan.

Huisvesting

In 2020 gaan we uw raad een visie voorleggen voor de huisvesting van de gemeentelijke organisatie. Deze visie heeft als doel een samenhangend beeld te schetsen van onze ambitie op het gebied van huisvesting. Onder meer onderwerpen als duurzaamheid, veiligheid en gezondheid en dienstverlening vindt u in de visie terug, ondersteunend aan hoe we willen werken (organisatievisie). We organiseren een zorgvuldig participatieproces met uw raad en met inwoners, bedrijven en medewerkers. Nadat u de visie van de gedroomde huisvesting heeft vastgesteld, werken wij dit uit in meerdere scenario's. Een van deze scenario's betreft de huidige gemeentelijke gebouwen. Met deze aanpak willen wij uw raad uiteindelijk een voorkeursscenario voor de gemeentelijke huisvesting ter besluitvorming voorleggen,

Toegangsbeleid

We blijven werken aan een veilige werkomgeving en het verbeteren van de informatieveiligheid. In 2020 gaan we de pilot beveiliging evalueren en nieuw toegangsbeleid ontwikkelen. Tijdens deze pilot beveiliging zijn we tevens gestart met een gedragsveranderende campagne: veiligheid is van ons allemaal. Als deze aanpak geen of onvoldoende effect heeft, dan kan een aanpassing van de fysieke toegang tot het gemeentehuis een alternatief zijn. De inzet van de beveiliging beperkt zich voor nu tot het gemeentehuis. Er is behoefte om het toegangsbeleid breder op te gaan pakken, waarbij

alle gemeentelijke werkplekken (Posthuis, Werkstate en gemeentewerf) worden meegenomen. Dit om te blijven werken aan een veilige werkomgeving en het verbeteren van de informatieveiligheid.

Indicatoren

Indicatoren	Kosten	Jaar	Heerenveen	Eenheid	Bron
Formatie	per 1000 inwoners	2020	479	fte	Gemeente Heerenveen
Bezetting	per 1000 inwoners	2020	431	fte	Gemeente Heerenveen
Organisatiekosten	per inwoner	2020	810	€	Gemeente Heerenveen
Externe inhuur	inhuur van totale loonsom	2020	8,47	%	Gemeente Heerenveen

Indicatoren	Omschrijving
Formatie	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van uw organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari.
Bezetting	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Let op: ook boventallige medewerkers moeten hier meegeteld worden.
Organisatiekosten	Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
Externe inhuur	Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.

Samenwerking

Algemeen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Is er alleen sprake van een financieel belang dan gaat het niet om een verbonden partij.

In deze paragraaf worden nieuwe verbonden partijen en ontwikkelingen op het gebied van samenwerken toegelicht. Dat geldt ook voor de beleidsontwikkelingen op het gebied van samenwerken.

De maatschappelijke doelen, het beleid, (financiële) belangen en risico's, vermogenspositie en omvang financieel resultaat staan ook weergegeven per hoofdfunctie in deel 2 van deze begroting. Dit is een gevolg van het vernieuwde BBV (Besluit begroting en verantwoording).

Inleiding

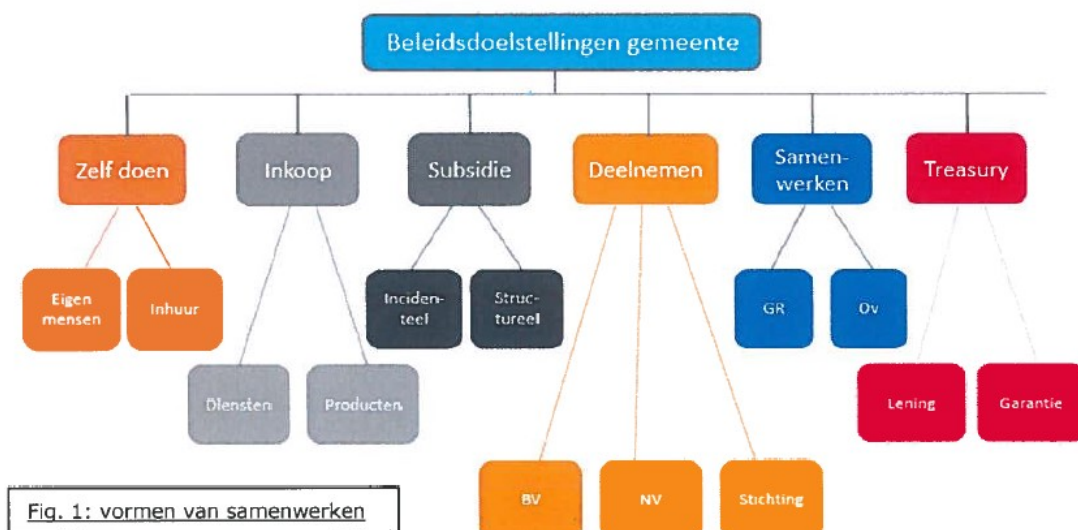
Nota samenwerken

De nota samenwerken is op 16 september 2019 door u vastgesteld. Naast het hernoemen van deze paragraaf, van 'paragraaf verbonden partijen' naar 'paragraaf samenwerken', zal in de jaarrekening 2019 voor het eerst het effect van deze nieuwe nota zichtbaar zijn. In de paragraaf samenwerken zal voor tenminste drie samenwerkingspartners een risicokompas beschikbaar zijn. Voor de totstandkoming van deze risicoprofielen zoeken wij ook nadrukkelijk de samenwerking met andere gemeenten in Friesland. Wij leren hierbij van elkaars expertise maar kunnen bijvoorbeeld ook op deze wijze een gezamenlijk signaal afgeven als dat nodig is.

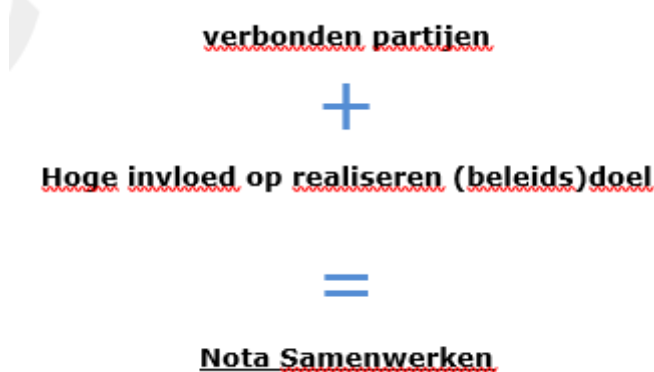
De nota samenwerken bestaat uit de volgende 3 pijlers:

1. De reikwijdte van samenwerking gaat verder dan de definitie verbonden partijen conform BBV

De vorige nota verbonden partijen uit 2006 zag uitsluitend toe op die samenwerkingsverbanden die voldaan aan de criteria zoals opgenomen in het BBV. De nieuwe nota samenwerken rekt dit op naar de verbonden partijen cf. BBV + die andere samenwerkingspartners die een grote impact hebben op het realiseren van onze doelen.

In de praktijk zien we dat we op verschillende manieren samenwerken. Dit gebeurt niet altijd in de vorm van een gemeenschappelijke regeling of een privaatrechtelijk orgaan (BV, NV) waarin wij zowel een bestuurlijk als een financieel belang hebben. Dit laatste is nodig om een samenwerking te kwalificeren als een verbonden partij. Wij zijn van mening dat het ook belangrijk is om aandacht te hebben voor de samenwerkingspartner die door middel van een subsidie of bijvoorbeeld een garantstelling een bijdrage levert aan het realiseren van de doelen van de gemeente en haar inwoners. In de nota is daarom het volgende opgenomen:

2. 'Geen kaders vooraf maar maatwerk'

Het beleggen van een publieke taak bij een andere organisatie heeft als gevolg dat geen directe controle kan plaatsvinden door de gemeenteraad. Politiek-bestuurlijke invloed kan worden uitgeoefend door bijvoorbeeld een zienswijze in te dienen bij de begroting en jaarrekening. Bovendien heeft de gemeente niet altijd een meerderheidsstem in de andere organisatie. De afweging om een taak zelf te doen of hierin samen te werken kan daarom voor u een grote impact hebben. Dit geldt niet voor iedere taak. Afhankelijk van het belang en de sturing die u hier zelf op wilt houden kan samenwerken een prima oplossing zijn, ondanks dat uw directe beïnvloedbaarheid zal afnemen. Het is op voorhand erg lastig de situaties te benoemen waarvan duidelijk is dat samenwerken of zelf doen de juiste keuze is. Ook de vorm waarop kan worden samengewerkt is situatieafhankelijk en dus maatwerk. Dit betekent dat wij u op voorhand in positie brengen en samen wordt gekeken of samenwerken gewenst is en zo ja, in welke vorm.

3. 'Meer grip op onze samenwerkingspartners'

Indien we eenmaal samenwerken wordt de afstand tussen de raad en degene die de taak uitvoert over het algemeen groter. De invloed op de te maken keuzes wordt anders en vaak indirecter. Om grip te houden op deze samenwerkingspartners wordt aan de hand van een risicoanalyse zicht geboden op de risico's van een samenwerkingspartner. Wanneer de implementatie van de nota samenwerken is afgerond, bieden wij u tijdens de behandeling van de jaarrekening inzicht in het risicoprofiel van de samenwerkingspartners die vallen onder de reikwijdte van deze nota. In de toelichting wordt vervolgens aangegeven welke maatregelen zijn genomen en in hoeverre effecten zichtbaar worden. De uitkomsten van het risicokompas bepalen uiteindelijk ook welke beheersmaatregelen we inzetten. Afhankelijk van het zwaartepunt van de risico's wordt hiermee het toezichtarrangement bepaald. Het toezichtarrangement biedt het overzicht van de beheersmaatregelen die worden ingezet. Dat kunnen zowel 'harde' controls zijn, bijvoorbeeld een frequentere oplevering van rapportages tot het ingrijpen in de organisatiestructuur, tot 'soft' controls die zich meer richten op de menskant, wat bijvoorbeeld resulteert in het aangaan van het gesprek ze te helpen op thema's als

transparantie, betrokkenheid, voorbeeldgedrag enz. Welke controls waar nodig is wederom maatwerk.

Risicobeheersing samenwerkingspartners

In de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen is opgenomen dat ook de financiële risico's bij verbonden partijen meegenomen worden in de periodieke risico-inventarisaties. Behoort dit risico tot de top tien risico's van de gemeente Heerenveen, dan wordt dit verder toegelicht in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement. Daarnaast besteden we in de nieuwe nota Samenwerken ook aandacht aan de beheersing van de risico's en de manier waarop de beoogde doelen worden gemonitord.

Categorieën

In onderstaande overzicht zijn de vormen van samenwerking zichtbaar die voldoen aan de definitie zoals opgenomen in het BBV en waarin de gemeente Heerenveen participeert. In de toekomst zal deze lijst worden uitgebreid met de samenwerkingspartners conform de nieuwe nota samenwerken.

Categorieën

Gemeenschappelijke regelingen:

- Bedrijvenpark A7
- Veiligheidsregio Fryslân
- Sociale werkvoorziening Fryslân
- De Marrekrite
- Welstandszorg Hûs en Hiem
- Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing
- Centrumregeling samenwerking Sociaal domein

Vennootschappen en coöperaties:

- Afvalsturing Friesland N.V.
- NV Fryslân Miljeu
- Fryslân Miljeu Zuidoost B.V.
- Caparis N.V.
- Dataland BV
- Sportstad Heerenveen BV
- Gemeentelijk Sportcentrum BV
- Thialf OG B.V.
- IJshockeyhal Thialf Heerenveen B.V.
- BNG Bank N.V.
- Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.

Stichtingen en verenigingen

- Vereniging Nederlandse Gemeenten
- Vereniging van Friese Gemeenten
- Stichting de Basis
- Stichting OSG Sevenwolden
- Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen
- MFA De Akkers

Overige verbonden partijen

- Geen

In de notitie Verbonden partijen van de commissie BBV adviseren zij gemeenten om ook andere organisaties op te nemen. Bij deze organisaties is geen sprake van een financieel belang zoals beschreven in het BBV, maar is wel van een structurele bekostiging en grote mate van afhankelijkheid van de gemeente. Gezien de invulling van de nota samenwerken wordt hier door u gehoor aan gegeven.

Gemeenschappelijke regelingen

Bedrijvenpark A7	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen en De Fryske Marren.
Zeggenschap	Ieder 50%.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Vertegenwoordiging in: Dagelijks bestuur: T.J. van der Zwan en H. Broekhuizen Algemeen Bestuur: Alle collegeleden
Doel	Het stimuleren van de ontwikkeling en verzorgen van een optimale afstemming van de in het werkingsgebied gelegen bedrijventerreinen.
Realisatie doelstelling	Doelstellingen zijn qua opbrengsten gerealiseerd. Een deel van de uit te voeren werkzaamheden en bijbehorende lasten zijn doorgeschoven naar 2019. De planning is begin 2019 aangepast en ten behoeve van de Jaarstukken 2018 geactualiseerd.
Beleid	Het beleidskader voor de ontwikkeling van de bedrijvenparken A7 is de integrale visie Heerenveen- Skarsterlân. Het doel is een optimale benutting van de kansen op economische groei door de aanwezigheid van de rijksweg A-7, zonder afbreuk te doen aan het positieve woon- en leefklimaat. De samenwerking richt zich onder meer op het ontwikkelen, realiseren en uitgeven van bedrijventerreinen.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Geen.
Publiek belang	Stimulering economische ontwikkelingen en werkgelegenheid.
Ontwikkelingen	Ook Bedrijvenpark A7 ondervond de gevolgen van de economische crisis en zag dit terug in hun achterblijvende afzet. Een kentering was duidelijk zichtbaar en de extra verkoop van 2,2 hectare in 2018 was aanleiding van de exploitatie met 3 jaren in te korten. Daarnaast is er in 2018 ruim 0,3 hectare verkocht ten opzichte van de begroting. Dit heeft geleid tot het in korten van de exploitatie met nog een jaar. Aan het eind van de looptijd wordt een positief resultaat verwacht. Dit resultaat op netto contante waarde van € 331.000 is verrekend met de getroffen voorziening voor verlies. Deze vrijval uit de voorziening vormt tevens het jaarresultaat van de GR. Via een Monte Carlo analyse zijn de risico's van de exploitatie berekend. Het risico is dat de netto contante waarde zou kunnen dalen van € 331.000 naar € 125.000. Deze daling kan worden opgevangen met het weerstandsvermogen van de GR van € 409.000.
Bestaande en verwachte risico's	Bestaande risico's grondexploitatie worden jaarlijks geïnventariseerd en leiden tot een aanpassing van de grondexploitatie; het betreft de aan de exploitatie van bedrijfsterreinen inherente risico's van hoeveelheid gronduitgifte, marktprijzen en renteontwikkeling. De gehanteerde uitgangspunten liggen in lijn met de door de gemeente zelf gehanteerde punten. De geprognosticeerde verkopen zijn ambitieus maar niet onrealistisch. Daarnaast wordt een Monte Carlo analyse uitgevoerd (zie ontwikkelingen).
Beslag op financiële middelen	Bij de afsluiting van het plangebied worden de exploitatieoverschotten uitgekeerd aan de twee deelnemende gemeenten (elk 50%), anderzijds worden verwachte tekorten evenredig tussen de deelnemers verdeeld. Per 1 januari 2014 is de kapitaalverstrekking overgegaan van de gemeente Heerenveen naar de gemeente De Fryske Marren. De kapitaalverstrekking wordt middels aflossing in 2019 verlaagd naar € 200.000.

Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van de GR is € 409.000 (jaarrekening 2017: € 88.000). Beide gemeenten hebben hun aandeel in de voorziening voor verlies aangezuiverd in 2017 ten laste van de bij de gemeente gevormde voorziening. Op basis van de huidige ramingen wordt op termijn een positief resultaat verwacht. Beide deelnemers hebben voor 50% ieder recht op dit resultaat.
Ontwikkeling solvabiliteit	Solvabiliteit is toegenomen door de gerealiseerde verkopen.
Ontwikkeling financiële resultaten	De resultaten zijn voornamelijk afhankelijk van de geplande verkopen. Op basis van de geactualiseerde exploitatieberekening begin 2019 wordt in 2035 een positief resultaat verwacht van € 475.000 (netto contant € 331.000).
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018
Mogelijkheid tot beëindiging	Bij eind grondexploitatie of tussentijds indien beide partijen hier het over eens kunnen worden.
Gevolgen beëindiging	Lasten en baten worden evenredig verdeeld over Heerenveen en De Fryske Marren.

Centrumregeling samenwerking Sociaal domein Fryslân	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	De 18 Friese gemeenten. In de centrumregeling nemen de colleges van B&W en de burgemeesters deel. De uitvoering van de taken door de gemeente Leeuwarden betreft voornamelijk bevoegdheden van het college. Het sluiten van de overeenkomsten met de aanbieders in het sociale domein is een bevoegdheid van de burgemeester op grond van artikel 171 gemeentewet, eerste lid.
Zeggenschap	Het opdrachtgeverschap van de 18 gemeenten richting de centrumconstructie wordt collectief vormgegeven en is belegd bij het portefeuillehoudersoverleg Sociaal domein van de Vereniging Friese Gemeenten. Vaststelling en wijziging van de Regeling gebeurt na instemmende besluitvorming door iedere gemeente afzonderlijk conform de bepalingen van de WGR. De beleidsvoorbereiding en –afstemming over aspecten op het terrein van Jeugd, WMO en Participatiewet vindt plaats in het bestaande portefeuillehoudersoverleg Sociaal domein van de VFG. Bij de overleggen waarin de dienstverlening van de centrumconstructie aan de orde is, schuift een extra vertegenwoordiger van Leeuwarden in de hoedanigheid van opdrachtnemer aan. Het overleg van Secretarissen richt zich op de dienstverlening en bedrijfsvoering van de centrumconstructie. De formele zeggenschap over invulling van de uitvoerende taken van de centrumgemeente ligt bij het college van de centrumgemeente, die besluiten na het horen van het portefeuillehouders overleg Sociaal domein van de VFG (vwb beleidsvoorbereiding en –afstemming) dan wel het overleg van gemeentesecretarissen (v.w.b. kwesties van dienstverlening en bedrijfsvoering).
Vertegenwoordiging van de gemeente	Opdrachtgeverschap via portefeuillehoudersoverleg Sociaal Domein in Vereniging van Friese Gemeenten door J. Zoetendal.

Doel	Voor een aantal nieuwe taken die voortvloeien uit de 3 decentralisaties sociaal domein is het wettelijk voorgeschreven om die samen met de andere Friese gemeenten uit te voeren. Het gaat om 1. de verplichte taken Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen in de Wmo; 2. de taken Algemeen Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, en 3. de residentiële zorg voor de Jeugd. Voor overige taken zoals het Werkbedrijf in het kader van Werk en Inkomen, Jeugdzorg en Wmo is samenwerking niet verplicht. Maar de Friese gemeenten hebben afgesproken om wel samen te werken op vrijwillige basis. Dit betreft het Werkbedrijf en de inkoop van de specialistische voorzieningen Jeugd. Per 2018 treedt een nieuwe regeling in werking voor de gezamenlijke uitvoering van deze taken. Hierbij is wederom gekozen voor een GR vorm waarbij de gemeente Leeuwarden ook voor de vrijwillige taken optreedt als centrumgemeente. Dit betekent dat het college van B&W optreedt als bevoegd gezag van de niet verplichte taken. Doel van de gezamenlijke uitvoering is onder meer het realiseren van schaalvoordelen en het borgen van een 'zorglandschap' van specialistische jeugdhulp, bijvoorbeeld gezamenlijke inkoop specialistische taken jeugdzorg. De centrumconstructie vervult bij het organiseren en uitvoeren van de inkoopprocessen de volgende deelfuncties: bepalen inkoopstrategie, uitvoeren inkoopproces, sturen en monitoren van de totale inkoop. Het monitoren van het zorggebruik en de financiële uitgaven alsmede de administratieve gegevensverwerking ligt bij de individuele gemeenten. De gemeenten beslissen ook zelf over de inzet van hulp en blijven zelf verantwoordelijk voor het beheer en de aanwending van de programmabudgetten.
Realisatie doelstelling	In 2017 heeft de centrumgemeente een aanbestedingstraject doorlopen dat heeft geleid tot contractering namens de aangesloten gemeenten van zorgaanbieders op regionale en bovenregionale schaal. De werking van genoemde contractering is tot maximaal 31 december 2021. Wel wordt per kalenderjaar over voortzetting en eventueel aanpassing van de contractinhoud besloten. Betaling van de afgenomen Jeugdzorg vindt uiteindelijk plaats door iedere gemeente conform de daadwerkelijk per gemeente afgenomen zorg.
Beleid	Beleid en uitvoering van de verplichte taken van de centrumgemeente. Inkoop van specialistische jeugdzorg. Beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op gebied van Jeugdzorg, Wmo en Participatiewet; besluitvorming ligt bij lokale gemeenten.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Voor 2020 worden er geen beleidswijzigingen voorzien
Publiek belang	De Regeling stroomlijnt de beleidsvoorbereiding ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van Jeugdzorg, Maatschappelijke ondersteuning en Participatie. Ook beoogt de Regeling de inkoop van de Jeugdzorg en Maatschappelijke ondersteuning doelmatig te organiseren. Voor alle 20 Friese gemeenten worden dezelfde afspraken gemaakt: dezelfde taken, prijs, kwaliteitseisen, verantwoording, wijze van facturering via de landelijke standaard gegevensknooppunt. Uitzondering betreft de administratieve verwerking van de Jeugdzorg. Hier kunnen gemeenten kiezen of men dit zelf wil uitvoeren of door de centrumgemeente wil laten uitvoeren. Beoogd worden lage administratieve lasten bij de centrumconstructie, de deelnemende gemeenten en de zorgaanbieders.

Ontwikkelingen	Voor 2020 wordt het contractmanagement bij SDF en de centrale (regionale) toegang tot Beschermd Wonen via het recent opgerichte expertiseteam doorontwikkeld. Voor Jeugdhulp moet het convenant Hoogspecialistisch tussen aanbieders en gemeenten zijn uitwerking krijgen. Op het gebied van Participatie wordt het Perspectief op Werk vormgegeven waartoe in 2020 onder meer een groots arbeidsevenement zal worden georganiseerd.
Bestaande en verwachte risico's	Risico's op terrein van aanbestedingsrecht en/of fiscaal terrein (BTW) zijn ter kennisgeving meegenomen.
Beslag op financiële middelen	De apparaatskosten worden door de 18 gemeenten gedeeld op basis van de aantallen inwoners. Beleid en programmabudgetten worden lokaal vastgesteld en lokaal wordt beslist over de inzet c.q. indicatie van zorg
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	N.v.t.
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Ingevolge de Gemeenschappelijke Regeling levert SDF (gemeente Leeuwarden) geen accountantsverklaring aan. Het is de deelnemende gemeenten toegestaan om hun rekenkamercommissie een onderzoek te laten doen in de boeken van SDF. Dat is in de Gemeenschappelijke Regeling vastgelegd
Mogelijkheid tot beëindiging	De centrumconstructie wordt voor wat betreft taken waarvoor regionale samenwerking verplicht is (AMHK en Afspraken Werkbedrijf) aangegaan voor de periode dat de wettelijke verplichting geldt. Voor de vrijwillige samenwerkingstaken (met name Inkoop jeugdhulp en met ingang van 1 januari 2020 ook Wmo Beschermd Wonen/MOVO) geldt de samenwerking voor de duur van de inkoopcontracten (t/m 2021). Tussentijdse beëindiging van betrokkenheid vereist aanpassing van de GR en is alleen met goedvinden van alle betrokken partijen mogelijk.
Gevolgen beëindiging	Risico's, uitvoeringsproblemen en risico's in de continuïteit van de zorgverlening jegens cliënten. Bij tussentijdse beëindiging van betrokkenheid (en aanpassing van de GR) moet tussen partijen overeenstemming worden bereikt over frictiekosten.

De Marrekrite	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	Provincie Fryslân en de gemeenten Dantumadiel, De Fryske Marren, Heerenveen, Noardeast-Fryslân, Leeuwarden, Opsterland, Smallingerland, Súdwest-Fryslân, Tytsjerksteradiel, Weststellingwerf, Harlingen, Achtkarspelen en de Waadhoeke. Per 1 januari 2019 gaan de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland fuseren tot de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân.
Zeggenschap	Afvaardiging lid van College van B&W in Algemeen Bestuur.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente is vertegenwoordigd in algemeen bestuur door H. Broekhuizen
Doel	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers om een uniforme, toeristische recreatieve infrastructuur op het water en het land te behouden, dan wel te realiseren.
Realisatie doelstelling	Met het oog op de herindeling met de waterrijke gemeente Boarnsterhim is de gemeente Heerenveen in 2011 opnieuw toegetreden. De Marrekrite richt zich naast het bevorderen van waterrecreatie ook op landrecreatie (bijvoorbeeld fiets, wandel, ATB en ruiter knooppuntssystemen) waar de gehele gemeente baat bij heeft.
Beleid	Recreatie en toerisme heeft ontwikkelpotentie en is goed voor de economische ontwikkeling van de gemeente Heerenveen en haar omgeving. De Marrekrite onderhoudt en beheert vrije ligplaatsen in de Friese natuur, zorgt voor afvoer van recreatieafval en onderhoudt boeien en bakens in recreatievaarten. Ook beheert en onderhoudt de Marrekrite het fietsknooppuntennetwerk en het wandelknooppuntennetwerk.
Voornemens tot beleidwijzigingen	In de Verantwoordings- en Perspectiefnota 2011, is de financiële bijdrage vanaf 2014 door de raad geaccordeerd. Op het gebied van landrecreatie kan de Marrekrite niet volledig voldoen aan de behoefte vanuit de regio Zuid Oost Friesland. Mogelijk komt op korte termijn een verzoek voor een verhoging van de bijdrage Landrecreatie om dit capaciteitsknelpunt op te lossen. Dit zou doorvertaald moeten worden in onze begroting.
Publiek belang	Bevorderen mogelijkheden tot recreatie en toerisme vanuit de doelstelling. Bevorderen economie en van welzijn van de burgers.
Ontwikkelingen	Per jaar kan het planmatig onderhoud aan voorzieningen sterk wisselen. Tot 2016 werd altijd begroot op basis van vervanging van de historische voorraad. Na zorgvuldige afweging, onderzoek en overleg, is gebleken dat de Marrekrite met een situatie van overcapaciteit aan ligplaatsen te maken heeft. Daarom wordt voorlopig gekoerst op vervanging van 70% van de bestaande capaciteit. Momenteel voert de Marrekrite een grote vervangingsoperatie uit, waarbij een groot gedeelte van de voorzieningen duurzaam wordt vervangen. De verwachting is dat deze operatie in 2021 wordt afgerond
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Beslag op financiële middelen	Voor Heerenveen bedraagt de bijdrage voor 2020: - Waterrecreatie € 30.532. - Baggerbijdrage € 2.301. - Landrecreatie € 3.689. Naast deze bijdrage wordt voor de vaste onderhoudskosten landrecreatie jaarlijks een bijdrage in rekening gebracht voor wandel- en fietsknooppunten. Deze bijdrage bedraagt in 2020 € 7.167. Vanaf 2021 wordt een indexatie van 2% toegepast.

Ontwikkeling eigen vermogen	Het geprognosticeerde eigen vermogen stijgt van € 4,9 miljoen in 2020 tot 5,7 miljoen in 2023. Een groot deel van het eigen vermogen is bestemd voor groot onderhoud.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit bedraagt de komende jaren tussen de 70% en de 80%.
Ontwikkeling financiële resultaten	In de begroting prognotiseert de Marrekrite tot 2023 een resultaat rondom de nullijn.
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	Om de vijf jaren is uittreding mogelijk, mits het besluit tenminste een jaar van tevoren aan het algemeen bestuur is toegezonden.
Gevolgen beëindiging	Zelf maatregelen nemen ter realisatie van de doelstellingen vanuit de visie van de gemeente.

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing	
Vestigingsplaats	J.W. de Visserwei 10 te Grou
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	De Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân en Provincie Fryslân.
Zeggenschap	Eén van de deelnemers, waarbij het aantal stemmen van de deelnemer wordt bepaald door diens financiële bijdrage. Er is voorzien in meervoudig stemrecht.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Vertegenwoordiging in dagelijks bestuur door J. van Veen.
Doel	Het behartigen van de belangen van de deelnemers bij de uitvoering van taken en bevoegdheden op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht.
Realisatie doelstelling	De beoogde doelen worden deels gerealiseerd. Met name op het gebied van het geplande aantal controles en de beoogde efficiencyverbetering dienen nog stappen te worden gezet.
Beleid	De FUMO voert de werkzaamheden uit het basistakenpakket conform het handhavingsbeleid van de gemeente Heerenveen uit. Dit betekent dat de prioriteit bij de thema's Veiligheid en Gezondheid ligt.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Op 1 januari 2020 zullen extra Wabo-taken worden overgedragen aan de FUMO. Dit betreft taken op het gebied van asbest, bodem en handhaving. Aanvullend gaan er nog 56 bedrijven als basistaak over naar de FUMO. Met de overheveling van genoemde taken is 1,25 fte aan formatie gemoeid. Daarnaast zal in verband met de door het Rijk opgelegde informatieplicht energiebesparende maatregelen bij bedrijven het beleid worden bijgesteld.
Publiek belang	Behartiging van de taken binnen de doelstelling waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving binnen het milieu-terrein.
Ontwikkelingen	In 2017 is gestart met een traject dat moet leiden tot een verbetering van de bedrijfsvoering (FUMO 2.0). Het traject is nog niet afgerond.
Bestaande en verwachte risico's	Gebleden is dat de productienorm de afgelopen jaren niet is behaald. Met name op het gebied van toezicht en handhaving kan dit risico's met zich meebrengen.
Beslag op financiële middelen	Vanaf 2019 is de begroting van de FUMO gesplitst in een regulier en een transitiedeel. In het transitiedeel zijn de kosten opgenomen die bedoeld zijn om FUMO 2.0 te realiseren. De transitiekosten worden gedurende 4 jaar in gelijke delen bij de deelnemers in rekening gebracht. Het aandeel voor Heerenveen bedraagt € 20.348 per jaar voor 2019 t/m 2022. De reguliere bijdrage bedraagt in 2019 € 256.000. Door de overdracht van taken aan de FUMO is de verwachting dat de bijdrage vanaf 2020 verdubbeld.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen per 31 december 2018 bedraagt € 647.000. Door besluiten van het AB is € 190.000 gereserveerd voor specifieke doelen.
Ontwikkeling solvabiliteit	Het weerstandsvermogen moet in overeenstemming zijn met de risico's. Op basis van een risico-inventarisatie is het benodigde weerstandsvermogen vastgesteld op € 1.024.000. In de transitiebegroting is de opbouw van het vastgestelde weerstandsvermogen opgenomen. De opbouw is verdeeld over 2019 t/m 2021.
Ontwikkeling financiële resultaten	In 2018 was het resultaat € 448.000 positief. Geprognostiseerd resultaat over 2019 circa € 80.000.
Accountantsverklaring	Beschikbaar

Aard accountantsverklaring	Bij de jaarrekening 2018 is een goedkeurende verklaring voor het aspect getrouwheid ontvangen. Het oordeel over het aspect rechtmatigheid is afkeurend.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja. Een registeraccountant geeft het Algemeen bestuur inzicht in de kosten die direct en indirect met de uittreding samenhangen. De uittredende deelnemer vergoedt die kosten.
Gevolgen beëindiging	De uittredende deelnemer neemt ook het personeel over dat met de over te nemen taken belast was. Overigens geldt hierbij een inspanningsverplichting voor zowel de FUMO als de gemeente.

Sociale werkvoorziening Fryslân	
Vestigingsplaats	Drachten
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen, Achtkarspelen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel, Leeuwarden en Weststellingwerf.
Zeggenschap	Afhankelijk van meerderheidsbeslissing van door betrokkenen aangewezen bestuurders. De zeggenschap is georganiseerd in het Algemeen Bestuur van de GR. De deelnemende gemeenten vaardigen een bestuurder af.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door H. Broekhuizen. Het algemeen bestuur wijst uit haar midden het dagelijks bestuur aan. De gemeente Heerenveen heeft hierin geen zitting.
Doel	De uitvoering van de wet Sociale werkvoorziening en de uit deze wet voortvloeiende wettelijke voorschriften in het werkingsgebied.
Realisatie doelstelling	Voor 2020 wordt voor Heerenveen rekening gehouden met de realisatie van 299 arbeidsplaatsen.
Beleid	Het ontwikkelen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt door hen een (beschutte) werkplek te bieden met passend werk, zo regulier en duurzaam mogelijk.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Het (ongewijzigde) doel is: het ontwikkelen van mensen door hen een werkplek te bieden met passend werk, zo regulier en duurzaam mogelijk.
Publiek belang	Bevorderen van maatschappelijke participatie van inwoners met een arbeidsbeperking.
Ontwikkelingen	Er ligt een wijzigingsvoorstel bij alle 8 deelnemende gemeenten van de GR SW Fryslân. De bedoeling is om de GR om te vormen tot een bedrijfsvoeringregeling. Hierin is alleen nog sprake van een formeel werkgeverschap. De beleidsvorming en -voorbereiding zal uit de GR teruggaan naar de gemeenten. De herstructurering zal in 2020 zijn beslag krijgen als de gemeenteraden, directie en Raad van Commissarissen van Caparis NV akkoord gaan. Dit betekent dat de SW-werkgever GR en de uitvoerder Caparis vanaf 2020 een nieuwe start kan maken met 4 aandeelhouders in de plaats van 8.
Bestaande en verwachte risico's	Het risico bestaat dat de verplichting die er ligt ten aanzien van het ambtelijk en SW-personeel hoger uitvalt. Dit is met name afhankelijk van de uitstroom van de SW-ers.
Beslag op financiële middelen	De gemeentelijke bijdrage komt over 2020 uit op € 9,3 miljoen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Met het oog op de herstructurering wordt in de Gemeenschappelijke Regeling een bestemmingsreserve aangehouden van € 625.000. De benutting daarvan zal in de jaarrekening over 2019 worden gerapporteerd. Als onderdeel van de Herstructurering zal het restant van deze Reserve worden toegevoegd aan het Eigen vermogen van Caparis NV in de situatie per 1 januari 2020. Voor de bekostiging van de Herstructurering zullen in de jaarrekening 2018 van Caparis NV een voorzieningen een bestemmingsreserve worden gevormd. Behandeling van de jaarrekening 2018 is in voorjaar 2019 uitgesteld tot de AvA van 25 september.
Ontwikkeling solvabiliteit	Tegenover de leningen met de BNG staan de vorderingen op Caparis N.V. Als gevolg van de positieve resultaten is de solvabiliteit van Caparis N.V. toegenomen.

Ontwikkeling financiële resultaten	De financiële resultaten van de GR worden voornamelijk bepaald door de ontwikkeling van de loonkosten SW en het verloop (uitstroom) van het aantal SW-ers
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja; mits 5 van de 8 betrokken gemeenten instemmen onder betaling van een uittrede boete van maximaal 3 x de jaarbijdrage.
Gevolgen beëindiging	Verplichting tot zelfstandige uitvoering van de doelstelling.

Veiligheidsregio Fryslân	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	De Friese gemeenten.
Zeggenschap	Via dagelijks en algemeen bestuur en de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de Friese gemeenten, met allen gelijke zeggenschap. Voorzitter is de burgemeester van Leeuwarden. Het dagelijks bestuur is uit het Algemeen Bestuur gekozen. Verder zijn er de twee bestuurs-commissies Veiligheid en Gezondheid. Vertegenwoordigers van Heerenveen zijn T.J. van der Zwan (Algemeen Bestuur en bestuurscommissie Veiligheid) en H. Broekhuizen (Dagelijks Bestuur en Bestuurscommissie Gezondheid).
Doel	1.Een zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde repressieve en preventieve brandbestrijding en hulpverlening bij ongevallen en rampen, en het in stand houden en continu paraat hebben van een centrale post ambulancevervoer, die voor het lokale grondgebied van de deelnemende gemeenten het ambulancevervoer dirigeert. 2. Het behartigen van de preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid, de taken op dit terrein waartoe door de deelnemende gemeenten of andere instanties specifieke opdrachten zijn verstrekt, en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en de voorbereiding daarop.
Realisatie doelstelling	Gemeenten zien toe op het behalen van jaarlijks opnieuw te formuleren doelstellingen (jaarverslagen, jaarrekeningen en begrotingen).
Beleid	Meerjarenbeleidsplan Veiligheidsregio gericht op brandweezorg, crisisbeheersing en gezondheidszorg. Dit vormt de basis voor de meerjarenbegroting.
Voornemens tot beleidwijzigingen	In 2018 is het meerjarenbeleidsplan Veiligheid, Gezondheid, Organisatie en het Regionaal Risicoprofiel voor de periode 2019 – 2022 vastgesteld.
Publiek belang	1.Voorkomen en bestrijden van branden; 2.Vorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing; 3.Bevorderen volksgezondheid.
Ontwikkelingen	Per 1 januari 2014 is de brandweer geregionaliseerd. In 2017 is het Dekkingsplan 2.0 "Samen Paraat" vastgesteld, waarin o.a. de regionale brandweerprestaties zijn vastgesteld. Uitrol en implementatie is gestart in 2018.
Bestaande en verwachte risico's	N.t.b
Beslag op financiële middelen	Voor Heerenveen bedraagt de bijdrage voor 2020: - Gezondheid € 1.919.000. - Brandweer en Crisisbeheer € 2.834.000. Het programma brandweer wordt verdeeld op basis van cluster OOV in het gemeentefonds. De overige programma's worden verdeeld op basis van inwoneraantallen.

Ontwikkeling eigen vermogen	De beleidsnota Weerstandsvormogen 2019-2022 is op 19 december 2018 vastgesteld door het Algemeen Bestuur. De structurele weerstandscapaciteit werd gevormd door de post onvoorzien in de begroting op een niveau van € 500.000. De incidentele weerstandscapaciteit bestond uit de algemene reserve, vastgesteld op € 1,6 miljoen. In hoofdlijnen zijn de volgende wijzigingen aangebracht: -Binnen de GR wordt geen eigen weerstandscapaciteit meer aangehouden. -Er wordt gebruik gemaakt van een egalisatiereserve. -De post onvoorzien in de begroting wordt geclassificeerd als regulier budget voor personele fricties. De gevolgen voor de reservepositie zijn verwerkt bij de resultaatbestemming 2018 en de gevolgen voor de begroting in de programmabegroting 2020 en de eerste begrotingswijziging 2019.
Ontwikkeling solvabiliteit	Naar aanleiding van de analyse resultaatbestemmingen heeft het A.B. besloten tot het instellen van een egalisatiereserve met een bovengrens van 5% van het begrotingstotaal en een ondergrens van 2%. Op deze wijze kunnen mogelijke overschotten worden ingezet ter dekking van incidentele tekorten in volgende jaren. Dit draagt bij aan een stabiele ontwikkeling van de gemeentelijke bijdragen en verkleint het risico op tussentijdse verrekeningen. De omvang van de egalisatiereserve bedroeg per 31 december 2018 € 2,2 miljoen.
Ontwikkeling financiële resultaten	De jaarrekening presenteert het exploitatieresultaat met een voorstel tot bestemming. Tussentijds komt de Veiligheidsregio met rapportages, waarbij zo nodig de budgetten via begrotingswijzigingen kunnen worden aangepast. In 2018 bedroeg het resultaat € 1.873.000 positief. De Veiligheidsregio prognosticeert in de eerste bestuursrapportage 2019 een negatief resultaat van € 317.000 voor 2019.
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	Nee, wij zijn verplicht de Veiligheidsregio in stand te houden op basis van de Wet Veiligheidsregio's.
Gevolgen beëindiging	N.v.t.

Welstandzorg Hûs en Hiem	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	Hûs en Hiem is een gemeenschappelijke regeling van de Friese gemeenten.
Zeggenschap	Afvaardiging lid van College van B&W in Algemeen Bestuur
Vertegenwoordiging van de gemeente	Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door J. van Veen.
Doel	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkunstige en landschappelijke schoonheid in de provincie.
Realisatie doelstelling	De welstandcommissie draagt met haar advisering bij aan de ruimtelijke kwaliteit die de gemeente voor ogen staat.
Beleid	De Welstandsnota gemeente Heerenveen 2016 is de basis voor de werkzaamheden van Hûs en Hiem.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Onder de vlag van de Vereniging Fryske Gemeenten (VFG) is een proces in gang gezet voor de gemeentelijke samenwerking op het gebied van de herijking van welstand in de Friese gemeenten.
Publiek belang	Bevorderen van bouwkunstige en landschappelijke schoonheid.
Ontwikkelingen	De invoering van de omgevingswet en de ruimte die de wetgever biedt om met behulp van de kan-bepaling de uitvoering van het welstandsbeleid anders te organiseren, heeft invloed op de bedrijfsvoering en resultaten van Hûs en Hiem.
Bestaande en verwachte risico's	De geschetste ontwikkeling zoals hierboven vermeld, kan een grote invloed hebben op de haalbaarheid van de ramingen in de begroting. Hûs en Hiem moet tijdig voldoende maatregelen nemen om beleid en de uitvoering af te stemmen op de toekomst.
Beslag op financiële middelen	Voor de dienstverlening van Hûs en Hiem is de gemeente een vergoeding verschuldigd, welke via de gemeentelijke leges wordt doorberekend aan de afnemers.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het weerstandsvermogen wordt gevormd door het eigen vermogen en de stille reserve bezit kantoorpand (WOZ-waarde per 1 januari 2018 € 388.000). Het eigen vermogen per 1 januari 2019 bedraagt € 369.353. Gelet op de risico's die zijn verbonden aan de aard van de werkzaamheden is de gewenste hoogte van het eigen vermogen vastgesteld op € 512.000.
Ontwikkeling solvabiliteit	Verwachting voor de komende jaren stabiel.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het positieve resultaat in 2018 bedroeg € 2.411. De komende jaren is er een sluitende begroting.
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja, de voorwaarden worden dan vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de GR; welke dat zijn is niet vooraf bepaald.

Gevolgen beëindiging	Zelf maatregelen nemen ter realisatie van de doelstellingen vanuit de visie van de gemeente.
-----------------------------	--

Vennootschappen en coöperaties

Afvalsturing Friesland NV									
Vestigingsplaats	Leeuwarden								
Aard rechtspersoon	Naamloze vennootschap								
Betrokkenen	Aandeelhouders: •De Friese gemeenten •De Noord Veluwe Gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten •De Groningse gemeenten Appingedam en Delfzijl •NV Irado (gemeenten Capelle aan den IJssel, Schiedam en Vlaardingen)								
Zeggenschap	totaal zijn er 4.500 aandelen: 3.000 aandelen A voor de Friese gemeenten (66,7%) en 1.500 aandelen B. Alle aandelen A zijn uitgegeven. Met 155 aandelen A heeft Heerenveen 5,2% van de aandelen A. De nominale waarde is € 453,78 (€ 70.300). De aandelen B zijn in bezit van: <table> <tr> <td>•RNV gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten</td><td>360</td></tr> <tr> <td>•Appingedam</td><td>45</td></tr> <tr> <td>•Delfzijl</td><td>120</td></tr> <tr> <td>•NV Irado</td><td>360</td></tr> </table> De resterende 615 aandelen B zijn nog niet uitgegeven.	•RNV gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten	360	•Appingedam	45	•Delfzijl	120	•NV Irado	360
•RNV gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten	360								
•Appingedam	45								
•Delfzijl	120								
•NV Irado	360								
Vertegenwoordiging van de gemeente	Uitsluitend als aandeelhouder naar rato van het aantal inwoners in Heerenveen t.o.v. het totaal in de provincie Friesland (AvA). De gemeente is vertegenwoordigd door J. van Veen. Door de toetreding van de GR Regio Noord Veluwe, de gemeenten Appingedam en Delfzijl de GR Irado is dit beperkt gewijzigd.								
Doel	• Omrin gaat voor tevreden klanten; • Het Omrin inzamel- en verwerkingsconcept behoort qua kosten tot de laagste in Nederland in 2020; • Omrin gaat voor vollast van haar installaties; • Omrin zet in op het maximaal terugwinnen van grondstoffen; • Omrin is een belangrijke producent van duurzame energie; • Omrin heeft vakkundig en betrokken personeel om de organisatiedoelstellingen te realiseren en • Omrin is een betrouwbaar, integer, transparant, sociaal, veilig en ondernemend bedrijf en wil zo gezien worden.								
Realisatie doelstelling	Deze zijn vastgelegd in de strategische beleidsnotitie 2017-2020 en liggen hierbij op schema.								
Beleid	Omrin blijft volop inzetten op het realiseren van een circulaire economie waarin afval zoveel mogelijk waarde houdt. Uitdaging hierbij is om steeds een optimale balans te vinden tussen het duurzaamheidsbelang, een kwalitatief hoog niveau van dienstverlening aan klantgemeenten en een verantwoord kostenniveau. Vanuit financieel oogpunt blijft onverkort voorop staan dat Afvalsturing Friesland als publiek bedrijf van en voor haar (samenwerkende) gemeenten niet streeft naar winstmaximalisatie maar naar een verantwoorde tariefontwikkeling, zonder dat dit ten koste gaat van de continuïteit van haar onderneming. Er moet voldoende solvabiliteit zijn om tegenvallers te kunnen opvangen én om te kunnen blijven investeren in innovatieve toepassingen die bijdragen aan onze doelstellingen. Daarom blijft versterking van de solvabiliteit van Afvalsturing Friesland prioriteit houden.								
Voornemens tot beleidwijzigingen	Zie beleid.								

Publiek belang	Inzamelen, scheiden en verwerken van afvalstoffen, inclusief het sluiten van kringlopen, tegen zo laag mogelijke kosten.
Ontwikkelingen	De koers met het sluiten van de kringlopen, die uiteindelijk moet resulteren in een laag uniform verwerkingstarief, wordt ook in de nieuwe strategische visie 2017-2020 doorgezet. Daarbij is de vollast van installaties (bijvoorbeeld de REC/Harlingen) een belangrijke taak die bij de onderneming rust, dit in het belang van bijvoorbeeld het aandeelhouderstarief. Als het gaat om de prioritering van hergebruik van materialen en produceren van duurzame energie, dient het produceren van duurzame energie primair voort te vloeien uit de activiteit be- en verwerken van stromen. De door de AvA in december 2016 vastgestelde strategische visie levert voldoende aanknopingspunten en concrete handvatten op om werkelijk bij te dragen aan genoemde circulariteit en sluiten van ketens. Daarbij ligt de focus op de uitvoerbaarheid en samenhang van de opgesomde strategische doelen en subdoelen.
Bestaande en verwachte risico's	Omrin voert een financieel solide beleid, waarbij niet wordt gestreefd naar winstmaximalisatie, maar er wordt een balans gezocht tussen tarieven die de aandeelhouders moeten betalen voor de inzameling en verwerking van hun afval en de winst die de onderneming maakt om voldoende solvabiliteit te hebben om tegenvallers te kunnen opvangen. Om dit beleid invulling te geven zijn de volgende afspraken met aandeelhouders gemaakt: 1.Het rendement op overheidsactiviteiten bedraagt minimaal 3%. 2.Het rendement op commerciële activiteiten bedraagt minimaal 5%. 3.Omrin streeft naar een minimum solvabiliteit, welke van belang is om blijvend in innovaties te kunnen investeren. 4.Bij Afvalsturing Friesland is bepaald dat 50% van de winst als dividend kan worden uitgekeerd bij een solvabiliteit van minimaal 25%. Bij een solvabiliteit van tenminste 35% kan alle winst uitgekeerd. Ten aanzien van de integratie van de beide bedrijven lijken de juridisch en financieel-technische mogelijkheden nog ver weg.
Beslag op financiële middelen	Nihil; op basis van contractuele afspraken wordt jaarlijks door de AvA een uniform tarief vastgesteld voor de verwerking van huishoudelijke afvalstoffen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is in 2018 toegenomen van € 48,7 miljoen naar € 50,6 miljoen
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is in 2018 gestegen van 23,3% naar 24,9%.
Ontwikkeling financiële resultaten	De jaarrekening 2018 laat een positief resultaat zien van € 2,0 miljoen. In de begrotingen 2019 en 2020 wordt uitgegaan van een positief resultaat van respectievelijk € 2,7 en € 3,3 miljoen.
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja.
Gevolgen beëindiging	Mogelijk een afkoopsom ten gevolge van de leveringsplicht uit hoofde van de gemeenschappelijke regeling OLAF

BNG Bank N.V	
Vestigingsplaats	Den Haag
Aard rechtspersoon	Naamloze vennootschap
Betrokkenen	De Nederlandse gemeenten.
Zeggenschap	De gemeente heeft zeggenschap in BNG Bank N.V. via stemrecht op de aandelen die zij bezit (een stem per aandeel van € 2,50).
Vertegenwoordiging van de gemeente	Via de Algemene Vergadering van aandeelhouders (AVA) (H. Broekhuizen). Zie bij ontwikkeling eigen vermogen de deelneming in de NV. Overigens is sprake van een verdeling van 50% Rijk en 50% gemeenten, provincies e.a.
Doel	De BNG is bankier ten dienste van overheden. Door middel van zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening biedt de bank toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector
Realisatie doelstelling	Via het gebruik van kredietfaciliteiten van de BNG zijn de kosten van het gebruik van de kredietfaciliteiten zo laag mogelijk.
Beleid	De bank ondersteunt overheidsbeleid en draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Niet bekend
Publiek belang	Doelmatig beheer overheidsgelden.
Ontwikkelingen	De statutaire eis van voldoende overheidsbetrokkenheid begrenst het werkgebied van de bank. Het aankoersen op de mogelijkheid van wijziging van overheidseigendom is ook bij de bank zichtbaar en door de statutaire begrenzing zijn enkele cliënten afgevallen. De bank wordt verder geconfronteerd met nieuwe en/of gewijzigde wetgeving op financieel gebied (de bank is niet langer vrijgesteld van vennootschapsbelasting) en ten aanzien van bancaire toezicht.
Bestaande en verwachte risico's	Bancaire risico's
Beslag op financiële middelen	Heerenveen neemt met 65.267 aandelen van nominaal € 2,50 deel in de NV. Jaarlijks keert de BNG dividend uit, afhankelijk van het behaalde resultaat. Voor 2020 wordt een dividenduitkering geraamd van € 186.000 over 2019.
Ontwikkeling eigen vermogen	Stabiele, positieve ontwikkeling.
Ontwikkeling solvabiliteit	De bank beschikt over een sterke solvabiliteitspositie. Deze positie is nodig om de triple-A status te behouden. Om die reden wordt de (naar risico gewogen) vermogenspositie nauwgezet bewaakt.
Ontwikkeling financiële resultaten	In het kader van de vennootschapsbelasting worden het dividendbeleid en de rendementsnorm herijkt. Behoud van een sterke vermogenspositie vormt hierbij een essentiële randvoorwaarde.
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja, de aandelen kunnen onderling (gemeenten, provincies e.a.) worden verhandeld.

Gevolgen beëindiging	Bij verkoop van aandelen wordt betrokkenheid niet beëindigd. Bij Koninklijk Besluit (1925) is vastgelegd dat rijksverrekeningen uitsluitend verlopen op een bankrekening van de BNG.
-----------------------------	--

Caparis NV	
Vestigingsplaats	Drachten
Aard rechtspersoon	Naamloze vennootschap
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen, Achtkarspelen, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Weststellingwerf.
Zeggenschap	Als individuele aandeelhouder is de zeggenschap beperkt. De zeggenschap is georganiseerd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente wordt in de AVA vertegenwoordigd door T.J. van der Zwan.
Doel	Het bieden van arbeid onder aangepaste omstandigheden aan de in de Wet sociale werkvoorziening en Participatiewet bedoelde personen. Het realiseren van dienstbetrekkingen, detacheringen en leerwerkplekken voor deze personen. Het initiëren, creëren, organiseren en uitvoeren van werk en het bevorderen van de mensen met een arbeidsbeperking.
Realisatie doelstelling	De begroting voor 2020 voorziet in de realisatie van 299 arbeidsplaatsen.
Beleid	Het ontwikkelen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt door hen een (beschutte) werkplek te bieden met passend werk, zo regulier en duurzaam mogelijk.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Het (ongewijzigde) doel is: het ontwikkelen van mensen door hen een werkplek te bieden met passend werk, zo regulier en duurzaam mogelijk
Publiek belang	Bevorderen maatschappelijke participatie van inwoners met een arbeidsbeperking.
Ontwikkelingen	In mei 2017 heeft de RvC een eerste versie van het herstructureringsplan aangeboden. Aan de hand hiervan is in Heerenveen de discussie gestart op welke wijze we de uitvoering van dit onderdeel van de Participatiewet invullen. Deze bevindingen zijn voorgelegd aan de directie van Caparis. In de zomer van 2018 is vanuit de deelnemende gemeenten een stuur- en werkgroep ingesteld. In nauwe samenwerking met de gemeenten, de directie en Raad van commissarissen van Caparis NV is besloten te kiezen voor een afgeslankte GR en een NV met 4 aandeelhouders. De GR zal alleen nog fungeren als werkgever voor de SW-dienstverbanden en de NV zorgt voor de uitvoering van alle werkzaamheden. Beoogd is de governance eenvoudiger te maken. De huidige acht gemeenten zullen in de GR SW Fryslan blijven deelnemen. Vier gemeenten hebben aangegeven hun eigenaarschap in Caparis NV te willen beëindigen. Die vier gemeenten zijn West- en Ooststellingwerf, Achtkarspelen en Tytjerksteradiel. Het bestuurlijke traject waarin de ontwikkelingen tot een formele afronding komen, staat gepland voor september/oktober 2019, waarna verdere uitwerking op niveau van bedrijfsvoering plaats moet vinden. Doelstelling is, dat GR SW Fryslan en Caparis NV op 1 januari 2020 starten in de nieuwe situatie.
Bestaande en verwachte risico's	De Participatiewet vormt een risico voor de toekomst van Caparis dit in verband met het genereren van voldoende omzet (aanbestedingsplicht).
Beslag op financiële middelen	Tot en met 2019 betalen de gemeenten de subsidie direct aan de GR SW Fryslan. in de nieuwe situatie per 1 januari 2020 is beoogd om alle uitgaven en inkomsten in Caparis NV zichtbaar te maken. Caparis NV zal dan betalen voor de loonkosten in de GR. En de gemeenten gaan hun subsidie betalen aan Caparis NV.

Ontwikkeling eigen vermogen	Als gevolg van de positieve resultaten in de afgelopen jaren is een eigen vermogen opgebouwd van circa € 16,6 miljoen. Het Eigen vermogen zal door middel van een Voorziening worden ingezet ter bekostiging van de herstructurering. Die inzet zal worden voorgesteld in de jaarrekening 2018, waarvan de behandeling is uitgesteld tot de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 25 september 2019. Voor 2018 en 2019 worden (licht) positieve resultaten verwacht.
Ontwikkeling solvabiliteit	Zal afnemen, als de Voorziening voor Herstructurering ten laste van het Eigen vermogen gevormd wordt.
Ontwikkeling financiële resultaten	Afhankelijk van de toekomstontwikkeling, zoals die in de loop van 2019 wordt uitgewerkt.
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja, in combinatie met uittreden uit gemeenschappelijke regeling
Gevolgen beëindiging	Verplichting tot zelfstandige uitvoering van de doelstelling.

Dataland BV	
Vestigingsplaats	Gouda
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Diverse Nederlandse Gemeenten
Zeggenschap	De aandelen van Dataland BV zijn ingebracht in de Stichting Administratiekantoor Dataland. Deze stichting geeft certificaten van aandelen uit aan participerende gemeenten. Heerenveen participeert met 22.372 certificaten van aandeel van nominaal € 0,10 in Dataland BV.
Vertegenwoordiging van de gemeente	T.J. van der Zwan vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Certificaathouders Dataland BV.
Doel	Het realiseren en in stand houden van een landelijke voorziening die leidt tot - Het breed toegankelijk maken van alle mogelijke gegevens betreffende registergoederen uit het informatiedomein van gemeenten en/of andere publiekrechtelijke lichamen voor de publieke en private markt - Het ter beschikking stellen en verstrekken van rapportages, adviezen, en - Aanverwante diensten van gemeenten.
Realisatie doelstelling	Dataland profileert zich als gemeentelijke toegangspoort van, en doorgeefluik voor gemeentelijke objectinformatie.
Beleid	Als gemeentelijk kennis- en gegevensknooppunt ondersteunt, ontzorgt en faciliteert Dataland gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden op het gebied van geo-, WOZ- en vastgoedinformatie; oftewel objectinformatie
Voornemens tot beleidwijzigingen	Door de komst van de landelijke voorziening voor WOZ-informatie in 2017 is informatie over de WOZ-waarde van woningen vrijelijk beschikbaar gekomen. Hierdoor is de omzet van Dataland sterk gedaald. Vervolgens zijn de mogelijkheden voor compensatie van de omzetsdaling onderzocht. Uitkomst hiervan is dat Dataland de dienstverlening op het gebied van gegevensuitwisseling en datalevering gaat onderbrengen bij het Kadaster. De rol als secretaris van het Gemeentelijk Geoberaad en de diensten op het gebied van opleidingen en kennisbijeenkomsten worden ondergebracht bij de VNG. Deze transitie wordt eind 2021 afgerond.
Publiek belang	Verbetering overheidsdienstverlening aan publieke en private partijen; Kwaliteitsverbetering eigen gemeentelijk functioneren.
Ontwikkelingen	Na voltooiing van de transitie wordt de liquidatie van Dataland geregeld.
Bestaande en verwachte risico's	De verwachting is dat de transitie zonder extra bijdragen van de in de BV participerende gemeenten kan gebeuren.
Beslag op financiële middelen	Geen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het Eigen vermogen van Dataland bedraagt per 31 december 2018 □€ 112.313. (2017: € 750.829).
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is door het negatieve resultaat in 2018 gedaald naar 20% (2017: 59%).
Ontwikkeling financiële resultaten	In 2018 bedroeg het negatieve exploitatieresultaat € 638.516 (2017: € 95.817 negatief).
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018

Mogelijkheid tot beëindiging	Ja. Aandeelhouderschap is gekoppeld aan de overeenkomst tot levering van gegevens voor de Basisregistratie van adressen en gebouwen. Deze overeenkomst is aangegaan voor 5 jaar en wordt stilzwijgend verlengd met steeds drie jaar.
Gevolgen beëindiging	Voor de gemeente: Geen inkomsten meer uit de verkoop van gegevens aan klanten.

Fryslân Miljeu Zuidoost BV	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	De afvalinzameling wordt door de regio Zuid-Oost bv uitgevoerd in de gemeenten Heerenveen, Ooststellingwerf en Opsterland.
Zeggenschap	Middels houder van aandelen in NV Fryslân Miljeu is de zeggenschap indirect.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente is in de AvA vertegenwoordigd door J. van Veen
Doel	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van huishoudelijke herbruikbare grondstoffen en afvalstoffen, en de daarmee verband houdende beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de gemeenten. Fryslân Miljeu Zuid-Oost BV is een 100%-dochteronderneming van NV Fryslân Miljeu. De gemeente heeft een raamovereenkomst, op grond waarvan Fryslân Miljeu Zuidoost BV een aantal taken (afvalinzameling, straat reinigen, riool spoelen) verricht. In de raamovereenkomst zijn de afspraken voor meerdere jaren vastgelegd. Jaarlijks is er dan ook nog een prestatieovereenkomst tussen de gemeente en de desbetreffende regio BV waarbij de prijsafspraken voor de dienstverlening worden vastgelegd.
Realisatie doelstelling	De geleverde prestaties zijn in lijn met de gemaakte afspraken.
Beleid	Het door de gemeente vastgestelde beleid is primair gericht op een duurzame circulaire economie. Daarbij past dat de gemeente de landelijk vastgestelde VanAfvalNaarGrondstof (VANG) doelstellingen tot haar uitgangspunt van beleid heeft verheven. Richting huishoudens heeft dat o.a. consequenties voor het inzamelbeleid en de daarbij behorende tarieven en uitvoeringsregels.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Geen.
Publiek belang	Doelmatige inzameling van afvalstoffen en aanverwante reinigingstaken.
Ontwikkelingen	Integratie bedrijven Fryslân Miljeu en Afvalsturing.
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Beslag op financiële middelen	Het primaire dividend voor Heerenveen ad € 8.700 is opgenomen in de begroting. Op basis van de Jaarrekening 2018 ontvangt Heerenveen een aandeel in de resterende winst van ca. € 47.000. Dit dividend wordt uitgekeerd via Fryslân Miljeu aan de gemeente.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is toegenomen in 2018 van € 1,18 miljoen naar € 1,21 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is gestegen in 2018 van 25,7% naar 26,2%.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het positieve resultaat over 2018 was € 130.000 en over 2018 € 111.000.
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.

Mogelijkheid tot beëindiging	Ja.
Gevolgen beëindiging	Tevens beëindiging van aandeelhouderschap NV Fryslân Miljeu en noodzaak tot alternatief voor inzameling afval.

Gemeentelijk Sportcentrum BV	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen is voor 100 % aandeelhouder
Vertegenwoordiging van de gemeente	J. Zoetendal vertegenwoordigt de gemeente in de AvA. Heerenveen is voor 100% aandeelhouder.
Doel	Het realiseren, beheren en exploiteren van sportvoorzieningen in het multifunctioneel centrum "Sportstad Heerenveen".
Realisatie doelstelling	Medio 2006 is het multifunctioneel centrum in gebruik genomen.
Beleid	Sport en beweeglijkheid.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Geen.
Publiek belang	Behartiging van de sportieve belangen van de inwoners van de gemeente.
Ontwikkelingen	De huurovereenkomst met Sportstad Heerenveen BV (SSH) loopt af in 2026. De exploitatie van Gemeentelijk Sportcentrum BV binnen het geheel van SSH laat een structureel tekort zien. Dat wordt nu door de andere onderdelen van SSH gecompenseerd. Dit is op termijn niet houdbaar. Najaar 2019 wordt begonnen met een onderzoek naar de exploitatie en een passende bijdrage van gemeente Heerenveen daarin. Dit om te voorkomen dat Sportstad Heerenveen BV in 2026 de huurrelatie niet wenst te continueren.
Bestaande en verwachte risico's	Risico is een passende exploitatiebijdrage van Heerenveen aan Gemeentelijk Sportcentrum BV c.q. Sportstad Heerenveen BV.
Beslag op financiële middelen	Er is € 18.000 in het Aandelenkapitaal geïnvesteerd.
Ontwikkeling eigen vermogen	Geen mutaties. Middels de huurovereenkomst worden de kosten en opbrengsten per saldo gedragen door c.q. doorberekend aan Sportstad Heerenveen Sportvoorzieningen BV.
Ontwikkeling solvabiliteit	Niet van toepassing.
Ontwikkeling financiële resultaten	De exploitatie van Gemeentelijk Sportcentrum BV laat als onderdeel van Sportstad Heerenveen BV een jaarlijks tekort zien.
Accountantsverklaring	Niet beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Niet van toepassing
Mogelijkheid tot beëindiging	Nee.
Gevolgen beëindiging	Verlies van zeggenschap over randvoorwaarden van exploitatie sportcentrum op het vlak redelijkheid van tarieven, openingstijden, en beschikbaarheid voor doelgroepen.

IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen
Zeggenschap	100%
Vertegenwoordiging van de gemeente	100% J. Zoetendal (AvA)
Doel	Het beheer en het (doen) exploiteren van de ijshockeyhal in het Thialf IJsstadion.
Realisatie doelstelling	Behoud van een High Performance Topsportcentrum voor topsportontwikkeling, innovatie en (top)sportevenementen op Europees en wereld niveau
Beleid	Sport- en beweegbeleid
Voornemens tot beleidwijzigingen	Geen wijzigingen.
Publiek belang	Bevorderen actieve sportdeelname
Ontwikkelingen	In januari 2019 zijn constructieve herstelwerkzaamheden met een tijdelijke aard uitgevoerd. Verbouw cq renovatie van de hal lijkt niet meer een begaanbare weg. Het leidingstelsel in de vloer heeft voortdurend te maken met lekkages. Gemeente Heerenveen en Provincie Fryslan verkennen de mogelijkheden om te komen tot een vernieuwde IJshockeyhal inclusief de toekomstige governance. De totale investeringen kunnen mogelijk variëren van € 8 tot € 12 miljoen. Naar verwachting zal de gemeente daarvan minimaal € 2,7 tot € 4 miljoen moeten bijdragen. Daarnaast heeft de gemeente middelen beschikbaar gesteld voor de planvorming (Thialf BV kan deze kosten niet dragen).
Bestaande en verwachte risico's	Geen; exploitatierisico ligt bij Thialf OG B.V.
Beslag op financiële middelen	Zodra de financiële consequenties van een vernieuwde IJshockeyhal in beeld zijn gebracht, leggen we u een concreet voorstel voor.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het resultaat van deze B.V. is vrijwel nihil waardoor het eigen vermogen stabiel is op € 18.000.
Ontwikkeling solvabiliteit	Neutraal
Ontwikkeling financiële resultaten	Stabiel
Accountantsverklaring	Niet beschikbaar
Aard accountantsverklaring	N.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja.
Gevolgen beëindiging	Sluiting van de ijshockeyhal.

NV Fryslân Miljeu	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Naamloze vennootschap
Betrokkenen	12 Friese gemeenten en 3 Groningse gemeenten.
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen beschikt over 19.063 aandelen C van nominaal € 4,53 (€ 86.504). Dit vertegenwoordigd 12,8% van het totale aandelen kapitaal en 46,8% van de aandelen C. De resterende aandelen C zijn in bezit van de gemeenten Ooststellingwerf en Opsterland.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente is in de AvA vertegenwoordigd door J. van Veen.
Doel	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van herbruikbare grondstoffen en van afvalstoffen en de daarmee verband houdende beleidsondersteuning. De vijf regio-B.V.'s sturen de inzameling van huishoudelijk afvalstof aan namens de deelnemende gemeenten.
Realisatie doelstelling	Samen met de aan Fryslân Miljeu verbonden gemeenten wordt volop ingezet op het realiseren van de landelijke VANG-doelstellingen (zie hiervoor & beleid), in het bijzonder het streven naar 75% scheiding van het huishoudelijk afval en maximaal 100 kg huishoudelijk restafval per inwoner per jaar in 2020. Fryslân Miljeu/Omrin staat met haar gemeenten voor de uitdaging om bij te dragen aan de totstandkoming van een circulaire economie waarin afval door zoveel mogelijk hergebruik, waarde krijgt en houdt. Naast het belang van deze duurzaamheidsdoelstelling blijft het zaak om de kosten die hiermee gemoeid zijn, zo laag mogelijk te houden
Beleid	Het door de gemeente vastgestelde beleid is primair gericht op een duurzame circulaire economie. Daarbij past dat de gemeente de landelijk vastgestelde VanAfvalNaarGrondstof (VANG) doelstellingen tot haar uitgangspunt van beleid heeft verheven. Richting huishoudens heeft dat o.a. consequenties voor het inzamelbeleid en de daarbij behorende tarieven en uitvoeringsregels
Voornemens tot beleidwijzigingen	Integratie Afvalsturing en Fryslân Miljeu. In 2016 is de strategische koers van Omrin 2017-2020 vastgesteld, een heroriëntatie van de koers van de onderneming en haar bedrijfsonderdelen.
Publiek belang	Doelmatige inzameling van herbruikbare grondstoffen en afvalstoffen, en aanverwante reinigingstaken.
Ontwikkelingen	Versterken van de positie als regionaal Noord-Nederlands inzamelbedrijf van afvalstoffen, ook buiten de provincie Friesland.
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Beslag op financiële middelen	Geen. Op basis van contractuele afspraken betaalt de gemeente elk jaar voor de ingezamelde hoeveelheden.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is gestegen in 2018 van € 7,9 miljoen naar € 8,4 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is in 2018 gestegen van 31,8% naar 33,9%.
Ontwikkeling financiële resultaten	De omzet neemt toe en het resultaat stabiliseert.
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.

Mogelijkheid tot beëindiging	Ja.
Gevolgen beëindiging	Dat betekent ook het einde van het aandeelhouderschap BV Fryslân Zuidoost, en de noodzaak om een alternatief voor afvalinzameling te zoeken.

Sportstad Heerenveen BV	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen en SC Heerenveen Vastgoed BV
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen heeft een belang van 55,9 % als aandeelhouder. Dit belang is als gevolg van de uittreding van De Friesland Zorgverzekeraar toegenomen van 50 % naar 55,9 %. De huidige omvang kan er toe leiden dat voor specifieke besluiten alleen de goedkeuring van de gemeente voldoende is. In de aandeelhoudersvergadering wordt de wenselijkheid hiervan besproken.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Wethouder Zoetendal vertegenwoordigt Heerenveen in de AvA. Heerenveen bezit 55,9 % van de aandelen.
Doel	Het realiseren, beheren en besturen van een multifunctioneel centrum voor sport, gezondheid, zorg, onderwijs en vrije tijd.
Realisatie doelstelling	Medio 2006 is het multifunctioneel centrum in gebruik genomen. De doelstelling is nu gericht op het sluitend exploiteren van de accommodaties en het stimuleren van activiteiten op sportgebied in ruime zin.
Beleid	Sport- en beweegbeleid.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Geen.
Publiek belang	Bevordering economische ontwikkeling en werkgelegenheid; bevordering actieve deelname aan sport.
Ontwikkelingen	Sportstad Heerenveen en Gemeente Heerenveen hebben in 2019 voorbereidingen getroffen om het toekomstperspectief van de exploitatie van het Gemeentelijk sportcentrum te laten onderzoeken. Het onderzoek moet inzicht geven in mogelijkheden om de exploitatie te verbeteren. Tevens moet het onderzoeksrapport een conclusie cq advies formuleren wat een passende bijdrage van gemeente Heerenveen in de exploitatie is voor de komende 20 jaar.
Bestaande en verwachte risico's	Het realiseren van een kostendekkende exploitatie overeenkomstig het Masterplan.
Beslag op financiële middelen	Het huidige geïnvesteerde aandelenkapitaal bedraagt € 11,2 miljoen. Als gevolg van negatieve resultaten daalde de waarde van het eigendom in voorgaande jaren. In die jaren is het noodzakelijk geweest een voorziening te treffen voor die waardevermindering. De Voorziening bedroeg destijds 50 % van de resultaten van de BV. De Voorziening bracht - en brengt - de waarde van het Eigen vermogen van Sportstad Heerenveen BV in overeenstemming met hetgeen Heerenveen op haar balans heeft geactiveerd. Het resultaat over 2018 heeft geleid tot een gedeeltelijke vrijval van de Voorziening, net als over 2017. Verwacht wordt, dat deze lijn zich in het resultaat over 2019 voortzet.
Ontwikkeling eigen vermogen	Heerenveen neemt met 119.000 aandelen van nominaal € 93,60 deel, bedrag € 11.174.100. De verwachting is, dat het Eigen vermogen de komende jaren toe zal nemen. Een vrijval van de opgebouwde verliesvoorziening behoort tot de mogelijkheden.
Ontwikkeling solvabiliteit	Bij voortgaande toename van het Eigen vermogen zal de Solvabiliteit (licht) verbeteren.

Ontwikkeling financiële resultaten	De meest recente exploitatieresultaten zijn positiever dan in het Maasterplan is opgenomen. Het gemeentelijk Sportcentrum kent binnen de exploitatie van Sportstad een onrendabele top. Door het huidige construct is het totaal van de exploitatie Sportstad positief. In 2019 wordt gestart met een onderzoek naar de exploitatie van Sportcentrum BV.
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja.
Gevolgen beëindiging	Bij beëindiging van betrokkenheid bij Sportstad blijft de betrokkenheid als eigenaar bij het gemeentelijk Sportcentrum BV. De gemeente Heerenveen staat garant voor een lening die Sportstad is aangegaan. Daardoor blijft betrokkenheid bestaan.

Thialf OG BV	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen, Provincie Fryslân.
Zeggenschap	
Vertegenwoordiging van de gemeente	Voor 1/3e deel J. Zoetendal (AvA)
Doel	Het deelnemen in, zich financieel interesseren in, toezicht uitoefenen op en het bestuur voeren over andere ondernemingen en vennootschappen, het verstrekken van leningen en kredieten aan die ondernemingen en vennootschappen dan wel het verstrekken van zekerheden tot voldoening van door die ondernemingen en vennootschappen van derden opgenomen leningen en kredieten, alsmede het beheren, beleggen en exploiteren van goederen, waarden en vermogensbestanddelen. Deze holding is in 2003 speciaal ten behoeve van het Thialf IJstadion opgericht. Thialf B.V. is een 100% dochteronderneming van EAH Holding B.V. Inmiddels is in 2013 de provincie als aandeelhouder toegetreden (i.p.v. Essent en Aegon). Daarnaast is de naam gewijzigd naar Thialf OG BV.
Realisatie doelstelling	Het behoud van een High Performance Topsportcentrum voor topsportontwikkeling, innovatie en (top)sportevenementen op Europees en wereldniveau.
Beleid	Sport- en beweegbeleid
Voornemens tot beleidwijzigingen	Na de verkregen situatie van stabilisering plannen ontwikkelen met mogelijkheden voor de komende jaren.
Publiek belang	Instandhouding van IJstadion Thialf als beeld- en imagobepalende voorziening voor Heerenveen en Fryslân.
Ontwikkelingen	Ontwikkelingen betreffen de komende jaren de vernieuwing van de IJshockeyhal als onderdeel van Thialf.
Bestaande en verwachte risico's	Inherent aan het publiek belang bij de instandhouding van een ijsstadion is het risico van exploitatieverliezen. De exploitatie over boekjaar 2016/2017 was verlieslatend. Boekjaar 2017/2018 liet een verbetering van het resultaat zien. In 2018/2019 ontstaat een nadelig BTW-effect door een wijziging van het Sportbesluit. Tevens stijgen de inkooprijzen voor energie. Of de ingezette verbetering doorzet is ondermeer afhankelijk van de omzetontwikkeling waaronder de verhuur van ruimte. Ingeval van blijvende verliezen zullen de aandeelhouders daarin wellicht op termijn moeten voorzien.
Beslag op financiële middelen	De gemeente heeft zich voor € 1,5 miljoen ingekocht waarbij voorzichtigheidshalve direct een voorziening met dezelfde omvang is getroffen
Ontwikkeling eigen vermogen	Heerenveen neemt ingaande februari 2005 deel met 6.000 aandelen van nominaal € 1,00 (€ 6.000) in de B.V. (1/3 deel). Op basis van de meest recente jaarrekening bedraagt het eigen vermogen circa € 2 miljoen en dit neemt de komende jaren af. Deze afname wordt veroorzaakt doordat de exploitatiekosten hoger zijn dan de inkomsten. De verbouwing cq vernieuwing van Thialf is uit overheidsmiddelen betaald. Daardoor drukken geen afschrijvingen op de exploitatie. De exploitatie zou die afschrijvingskosten niet kunnen dragen.
Ontwikkeling solvabiliteit	Neemt af als gevolg van het afnemende eigen vermogen.
Ontwikkeling financiële resultaten	Op basis van de tussentijdse resultaten is de prognose dat het resultaat van Thialf OG BV over het boekjaar 2018/2019 lager uitkomt dan begroot.

Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Oordeel met beperking over het boekjaar 2016/2017. Achtergrond van de beperking is de eis van een zware accountantscontrole, zoals die op het grootbedrijf van toepassing is. Thialf kan als kleine organisatie niet voldoen aan de vereisten van een zware, uitgebreide controle. De Jaarrekening 2018/2019 is nog niet beschikbaar.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja, mits nieuwe aandeelhouder de doelstelling volledig onderschrijft en qua statuur aanvaardbaar is voor de andere aandeelhouders overeenkomstig de aandeelhoudersovereenkomst.
Gevolgen beëindiging	Maatschappelijke gevolgen zijn onzeker.

Stichtingen en verenigingen

MFA De Akkers	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen, Stichting Ambion en CBO Meilân
Zeggenschap	Elke partij voor 1/3 deel
Vertegenwoordiging van de gemeente	Zie boven. Het hoofd afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling vertegenwoordigt de gemeente in de VvE (collegebesluit d.d.16 mei 2017).
Doel	De vereniging heeft als doel het beheer van het gebouw en de grond en het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de eigenaars. De vereniging kan geen registergoederen in eigendom verkrijgen. De vereniging kan vergunningen die betrekking hebben op het gebouw en de grond, alsmede de exploitatie daarvan, aanvragen en op naam houden. Het betreft het registergoed Veluwelaan 47 te Heerenveen. De "VvE MFC De Akkers" is opgericht bij notariële akte van 19 juni 2017. De betrokken partijen hebben het Huishoudelijk Reglement vastgesteld op 17 juli 2017.
Realisatie doelstelling	Instandhouding van het gebouw.
Beleid	Zie doelstelling.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Er is geen sprake van beleidwijzigingen.
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken.
Ontwikkelingen	Stabiel.
Bestaande en verwachte risico's	Het vertrekken van een partij zou als risico meebrengen dat de kosten onder de overgebleven partijen verdeeld moeten worden.
Beslag op financiële middelen	Kosten VvE € 20.200 (inclusief schoonmaak) Kosten onderhoud gymnastiekmaterialen € 2.100 Kosten onderhoud gebouw € 12.585
Ontwikkeling eigen vermogen	stabiel, minimaal.
Ontwikkeling solvabiliteit	stabiel.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen bijzonderheden.
Accountantsverklaring	Niet beschikbaar
Aard accountantsverklaring	n.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging	Overdracht van het appartementsrecht.

Gevolgen beëindiging	Geen betrokkenheid meer bij de VVE betekent dat de gemeente een nieuwe modus voor verrekening moet vaststellen.
-----------------------------	---

Stichting de Basis	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Stichting
Betrokkenen	N.v.t.
Zeggenschap	In de statuten is vastgelegd dat de gemeenteraad de begroting en jaarrekening blijft goedkeuren. Omdat ook de Raad van Toezicht van Stichting Ambion deze stukken moet goedkeuren, is er sprake van gestapeld toezicht.
Vertegenwoordiging van de gemeente	N.v.t. Toezicht door gemeenteraad.
Doel	Het in stand houden van de scholen voor openbaar primair onderwijs in de gemeente Heerenveen. Statutair doel: het geven van openbaar onderwijs overeenkomstig artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs.
Realisatie doelstelling	Ja, scholen zijn in stand gehouden.
Beleid	Beleid gericht op het in stand houden van het openbaar onderwijs in de gemeente en op het borgen van de onderwijskwaliteit.
Voornemens tot beleidwijzigingen	In 2016 is De Basis een bestuurlijke samenwerking aangegaan met Stichting Openbaar Primair Onderwijs. Hiervoor is de Stichting Ambion opgericht.
Publiek belang	Zie doelstelling.
Ontwikkelingen	In 2012 is besloten tot het instellen van een verscherpt gemeentelijk toezicht op De Basis. Dit is met ingang van 2018 afgeschaald naar regulier toezicht.
Bestaande en verwachte risico's	De realisatie van de begroting is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en de bekostiging vanuit het rijk. De Basis moet hier tijdig op reageren.
Beslag op financiële middelen	N.v.t.
Ontwikkeling eigen vermogen	De algemene reserve bedraagt per 31 december 2018 € 4.794.889. De algemene reserve dient als risicobuffer. De ontwikkeling van de algemene reserve is positief.
Ontwikkeling solvabiliteit	De ondergrens voor de solvabiliteit bedraagt 30%. De solvabiliteitsratio's van De Basis bewegen ruim boven de 30%.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het positieve resultaat bedroeg in 2018 € 349.988. De komende jaren verwacht De Basis dat het resultaat zich rond de nullijn zal bewegen.
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	De gemeenteraad heeft het besluit tot oprichting van de stichting genomen en blijft verantwoordelijk voor voldoende aanbod van openbaar onderwijs in de gemeente.

Gevolgen beëindiging	N.v.t.
-----------------------------	--------

Stichting OSG Sevenwolden	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Stichting
Betrokkenen	N.v.t.
Zeggenschap	De leden van de Raad van Toezicht worden benoemd door de gemeenteraad van Heerenveen. De begroting en jaarrekening worden ter informatie voorgelegd aan de gemeenteraad.
Vertegenwoordiging van de gemeente	N.v.t. Leden van de raad van toezicht worden benoemd door de gemeenteraad
Doel	Het in stand houden van de scholen voor openbaar voortgezet onderwijs in de gemeente Heerenveen. Statutair doel: het geven van openbaar onderwijs overeenkomstig artikel 42 van de Wet op het voortgezet onderwijs.
Realisatie doelstelling	Ja, de scholen zijn in stand gehouden.
Beleid	Beleid gericht op het in stand houden van openbaar voortgezet onderwijs; tevens beleid gericht op kwaliteit van onderwijs.
Voornemens tot beleidwijzigingen	N.v.t.
Publiek belang	Zie doelstelling.
Ontwikkelingen	Intensivering samenwerking met bijzonder voortgezet onderwijs
Bestaande en verwachte risico's	De realisatie van de begroting is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en de bekostiging vanuit het Rijk. De OSG moet hier op tijd op reageren.
Beslag op financiële middelen	Sinds 2013 ontvangt de Stichting OSG Sevenwolden geen financiële bijdrage meer van de gemeente.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van de OSG heeft twee functies: een financieringsfunctie en een bufferfunctie. In de meerjarenbegroting wordt jaarlijks een update gemaakt van de risico's en het benodigde buffervermogen. De eigen norm voor het weerstandsvermogen bedraagt 15% en de norm van de inspectie is 10%-40%. In de meerjarenbegroting beweegt het percentage zich boven de eigen norm.
Ontwikkeling solvabiliteit	De norm van de inspectie bedraagt 20%. De Raad van Toezicht heeft aangegeven minimaal de norm van 35% te willen hanteren. In de meerjarenbegroting beweegt het percentage zich boven de eigen norm.
Ontwikkeling financiële resultaten	Voor 2018 bedroeg het exploitatieresultaat € 811.000 positief. In 2019 is een meerjarenbegroting 2019-2022 voorgelegd met daarin een drietal scenario's. Een scenario bij ongewijzigde voortzetting, een realistisch scenario en een scenario met enkele variabelen. Bij ongewijzigde voortzetting lopen de tekorten de komende jaren fors op. In het realistisch scenario is er nog steeds sprake van een tekort voor de komende jaren. Het is voor de OSG dan ook noodzakelijk om verdergaande maatregelen te treffen om op termijn weer te komen tot een sluitende exploitatie. In het scenario met variabelen worden hiervoor al een aantal mogelijkheden genoemd, bijvoorbeeld een verdergaande samenwerking met Bornego.
Accountantsverklaring	Beschikbaar

Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	De gemeenteraad heeft besloten de stichting op te richten en blijft verantwoordelijk voor voldoende aanbod van openbaar onderwijs in de gemeente.
Gevolgen beëindiging	N.v.t.

Vereniging Nederlandse Gemeenten	
Vestigingsplaats	Den Haag
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	De Nederlandse gemeenten
Zeggenschap	Een van de 355 leden van de vereniging (stand per 01-01-2018).
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente heeft als lid van de vereniging in de algemene ledenvergadering beperkte invloed en stemrecht. Afgevaardigde college afhankelijk van agenda: T.J. van der Zwan (ALV)
Doel	Het collectief en individueel bijstaan van de leden (gemeenten) bij de vervulling van hun bestuurstaken.
Realisatie doelstelling	Heeft een ondersteunende functie bij handreikingen en voorbeeldverordeningen e.d
Beleid	Belangenbehartiging van de leden.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Doelstelling blijft onveranderd.
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken.
Ontwikkelingen	Stabiel
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Beslag op financiële middelen	Voor het jaar 2020 is de verschuldigde contributie geraamd op € 69.545 (exclusief BTW).
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen bijzonderheden.
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	Door opzegging. Lidmaatschap eindigt op 31 december van het jaar na het jaar waarin de opzegging plaatsvindt.
Gevolgen beëindiging	Niet meer gebruik kunnen maken van de ondersteuning op divers gebied

Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen en Sportstad Heerenveen B.V.
Zeggenschap	50% zeggenschap
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente Heerenveen levert de secretaris van de vereniging. Het is gebruikelijk dat de directeur van het Gemeentelijk Sportcentrum Heerenveen B.V. deze taak op zich neemt. J. van Leeuwestijn (directeur).
Doel	De Vereniging van Eigenaars Sportcentrum Heerenveen heeft als doel het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de eigenaars. Hieronder valt uitdrukkelijk ook het verkrijgen, bezwaren, vervreemden en beheren van registergoederen. Het betreft hier het registergoed Abe Lenstra Boulevard 23-27.
Realisatie doelstelling	N.v.t.
Beleid	Sport- en beweegbeleid
Voornemens tot beleidwijzigingen	De doelstelling verandert niet
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken.
Ontwikkelingen	Stabiel
Bestaande en verwachte risico's	Geen
Beslag op financiële middelen	Geen
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen bijzonderheden
Accountantsverklaring	Niet beschikbaar
Aard accountantsverklaring	N.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging	Verkoop van appartementsrecht
Gevolgen beëindiging	Geen gebruik meer kunnen maken van het registergoed aan de Abe Lenstra Boulevard 23-27.

Vereniging van Friese Gemeenten	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	Alle Friese gemeenten
Zeggenschap	Een van de 18 leden van de vereniging.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Heerenveen heeft als lid van de vereniging invloed en stemrecht in de ledenvergaderingen. Daarnaast is er invloed via werkgroepen en commissies. Afgevaardigde college afhankelijk van agenda: Burgemeester.
Doel	Het behartigen van de belangen van de leden (Friese gemeenten); het verstrekken van advies aan de leden; het uitoefenen van een platformfunctie voor afstemming met en communicatie tussen de leden; het regelen van vertegenwoordigingen voor en namens de leden.
Realisatie doelstelling	Systeem kwaliteitsverbetering voor gemeenten in samenwerking met Provincie Fryslân.
Beleid	Belangenbehartiging van de leden.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Geen.
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken van Friese gemeenten.
Ontwikkelingen	Geen.
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Beslag op financiële middelen	Voor het jaar 2020 is de verschuldigde contributie geraamd op € 23.900 (exclusief BTW).
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen per 31 december 2018 bedraagt € 246.003.
Ontwikkeling solvabiliteit	In 2012 is het niveau van het eigen vermogen bepaald op minimaal éénmaal de jaarlijkse loonsom (2018: € 232.686). Door het toevoegen van het voordelig resultaat 2018 aan het eigen vermogen wordt voor het eerst aan deze in 2012 bepaalde omvang voldaan.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het positieve resultaat over 2018 bedroeg € 28.867.
Accountantsverklaring	Beschikbaar
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	Opzeggen lidmaatschap vereniging.
Gevolgen beëindiging	Verlies van ondersteuning en netwerken. Alle Friese gemeenten zijn lid. Opzegging van het lidmaatschap plaatst Heerenveen in een uitzonderingspositie.

Grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. De paragraaf Grondbeleid moet in ieder geval bestaan uit:

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting.
- Een omschrijving van hoe de gemeente het grondbeleid uitvoert.
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie.
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming.
- De beleidsuitgangspunten voor de reserves van grondzaken in relatie tot de risico's van grondzaken.

Nota Grondbeleid

De actuele nota Grondbeleid, die op 7 november 2013 door u is vastgesteld, geeft nieuwe kaders. Kaders in de vorm van beleidsregels. Het accent ligt op het acteren in een situatie, waarbij er sprake is van veel grond en relatief weinig programma en een hoog risicoprofiel. De nota richt zich, anders dan de vorige nota, vooral op:

- Het beheersbaar maken van risico's.
- Het verbeteren van de processen binnen het grondbedrijf.
- Het beter structureren van de informatievoorziening.
- Een sterkere focus op de projecten- en grondportefeuille.

Beleidsregels opgenomen in de nieuwe nota Grondbeleid

Onderstaand worden de kaders voor het (nieuwe) grondbeleid, zoals in deze nota beschreven en voor zover in de huidige situatie relevant, vermeld:

- De gemeente legt de nadruk op de instrumenten van het kostenverhaal. Wij willen gemaakte kosten terugverdienen tegen een zo beperkt mogelijk risicoprofiel.
- De gemeente neemt een kritische houding aan ten aanzien van het behoud van haar vastgoed en grondportefeuille.
- Met het grondprijnsbeleid beoogt de gemeente de bouwgrond te verkopen tegen marktconforme condities en prijzen. Daarbij houden we voortdurend rekening met wijzigingen in marktomstandigheden.
- We geven gronden tegen marktwaarde uit. We stellen deze waarde objectief en transparant vast. In eerste aanleg wordt gebruik gemaakt van de residuele grondwaardebepaling. Waar nodig huren we expertise in van makelaars, taxateurs en adviseurs om bouwkosten te toetsen.
- Voor niet-commerciële functies hanteert de gemeente in eerste aanleg de kostprijsmethode.
- Voor alle grondexploitaties maken we onderbouwde exploitatieberekeningen.
- De exploitatieberekeningen bieden we u ter vaststelling aan en worden jaarlijks herzien.
- Wij informeren u minimaal twee maal per jaar over de voortgang van de grondexploitatie. Dit doen we naast de reguliere informatie in het kader van de P&C-cyclus en het vaststellen van de grondexploitaties. Via deze monitoring betrekken wij u bij de inhoudelijke en kwalitatieve voortgang binnen de afzonderlijke projecten. Afwijkingen worden vroegtijdig gesignaleerd, zodat we kunnen bijsturen indien gewenst.

- Bij het opstellen van grondexploitaties stellen we ook risicoanalyses op.
- Winsten worden in beginsel pas genomen bij afsluiting van een complex.
- Verlies nemen we door een voorziening te treffen ter grootte van het volledige verlies. Het verlies wordt direct genomen zodra het zich voordoet.

Monitoring projecten grondbedrijf, risicoanalyse en actualisatie

De monitor grondbedrijf is inmiddels enkele jaren actief. De monitor voldoet aan de verwachtingen en geeft goede handvatten voor het beheersen van de grondexploitaties. Ook maakt de monitor de inhoudelijke voortgang van de verschillende projecten en processen inzichtelijk. Bij het monitoren richten we ons telkens op de referentiesituatie zoals die jaarlijks wordt vastgesteld bij de behandeling van de Themarekening. Daarbij wordt per project de situatie per 1 januari van het betreffende jaar geschetst en vastgelegd in de vorm van:

- Boekwaarde.
- Exploitatie resultaat.
- Programmering en fasering (welke kosten en opbrengsten voor de komende jaren).
- Nog te realiseren opbrengsten en te maken kosten.

Voor de jaarrekening stellen wij een position paper op. In dit document lichten wij de waardering van de grondexploitaties. Wij komen beter in control doordat we aangeven welke werkzaamheden we verrichten, wie dit vervolgens documenteert en wie de werkzaamheden controleert. De ramingen in de grondexploitaties worden betrouwbaarder en we signaleren potentiële risico's eerder.

Techniek grondexploitaties

De grondexploitaties worden gebouwd en onderhouden in het systeem "GREX-manager". Het systeem maakt de opbouw van de verschillende projecten helderder en eenduidiger. Ook maakt het systeem snellere (management)analyses mogelijk. Daarnaast biedt het de afzonderlijke disciplines meer mogelijkheden en comfort bij het werken aan de afzonderlijke projectonderdelen binnen de verschillende grondexploitaties.

Risicomanagement grondbedrijf

Sinds vorig jaar wordt voor het grondbedrijf via de GREX-manager een risico-analyse uitgevoerd. De GREX-manager biedt de mogelijkheid om per complex en rekening houdend met de looptijd en omvang, de financiële risico's te bepalen. Op deze manier brengen we per complex de risico's in kaart. Deze risico's hebben betrekking op bijvoorbeeld de stijging van kosten, daling van verkoopprijzen, verschuiving van de doorlooptijd/ geplande afzetten e.d. De zogenaamde MonteCarlo-analyse berekent het resultaat van 10.000 mogelijke resultaten. Hierbij is rekening gehouden met de ingevoerde risico's.

De uitkomsten van de MonteCarlo-analyse zijn per complex uitgevoerd en leiden tot de volgende uitkomsten:

Grondexploitatie	NCW 1-1-2019	Risicoprofiel bij 90%	Benodigde buffer
Tjalleberd de Eide	€ -1.392.000	€ -1.590.000	€ 1.590.000
Stadiongebied	€ -965.000	€ -1.509.000	€ 1.510.000
De Kavels	€ 210.000	€ 176.000	€ -
Heidemeer en bufferzone	€ -361.000	€ -365.000	€ 366.000
Bedrijventerrein IBF	€ 1.451.000	€ 350.000	€ -
De Fjilden	€ -2.712.000	€ -3.070.000	€ 3.071.000
Fedde Schurerplein	€ 147.000	€ -8.000	€ 9.000
Tellegebied	€ 28.000	€ -69.000	€ 70.000
Exploitatie Haskerdijken	€ -155.000	€ -186.000	€ 187.000
Subt. Skoatterwald fase 1+2	€ -1.296.000	€ -1.926.000	€ 1.926.000
Subt. Skoatterwald fase 3	€ -3.844.000	€ -6.150.000	€ 6.150.000
Schoollocatie Jubbega	€ -47.000	€ -91.000	€ 92.000
Spikerboor zuid	€ 325.000	€ 283.000	€ -
Subtotaal Bedrijventerreinen	€ 1.020.000	€ -700.000	€ 1.510.000
Beschikbare voorziening voor verlies			€ 982.000
Aanvullende voorziening 2019			€ -17.000
Benodigd buffer Bedrijventerreinen			€ 545.000
Subtotaal woningbouwlocaties	€ -9.631.000	€ -13.456.000	€ 13.461.000
Beschikbare voorziening voor verlies			€ 9.238.000
Aanvullende voorziening 2019			€ 570.000
Benodigd buffer Woningbouwlocaties			€ 3.653.000
Totaal benodigd buffer			€ 4.198.000
Factor 1,4 ('zwarte zwanen')			€ 5.877.000

De benodigde buffer dekt 90% van de mogelijke scenario's af. Naast deze buffer kiezen we ervoor deze te verhogen met een factor 1,4. Wij doen dit omdat er mogelijk risico's ontbreken ('zwarte zwanen') en er strengere regels voor winstneming zijn ingevoerd. Dit heeft als gevolg dat de buffer door potentiële winst hiermee niet langer aanwezig is. Het percentage van 90% zekerheid en de factor 1,4 is gelijk aan de uitgangspunten zoals die voor het 'algemene weerstandsvermogen' door u zijn vastgesteld. Dit resulteert in een benodigd weerstandsvermogen voor het grondbedrijf van **€ 5.877.000** (1,4 x € 4.198.000). In de begroting 2020 hebben we dit voorstel verwerkt.

Uren toerekening

We hebben sinds 2017 een duidelijke koppeling aangebracht tussen de interne uren ten laste van het grondbedrijf én de in de grondexploitaties verwachte plankosten. De plankosten bestaan voornamelijk uit kosten die je als eigenaar maakt tot het moment dat het eigendom van de grond wordt overgedragen. Het gaat om werkzaamheden die voornamelijk door de eigen organisatie worden uitgevoerd. In 2019 hebben we ervoor gekozen om de laagste geraamde plankosten in het aankomende meerjarenperspectief (2020-2023) te hanteren en jaarlijks de begroting te actualiseren. Vanwege een verwachte structurele daling in de jaren na 2023 kiezen wij er voorzichtigheidshalve voor om alvast 2024 in beschouwing te nemen.

Dit ziet er als volgt uit:

	<i>Geraamde plankosten exploitatie</i>
2020	734.000
2021	631.000
2022	700.000
2023	616.000
2024	511.000

Dit betekent dat in de begroting rekening is gehouden met een structurele dekking van € 511.000. Hiermee is de structurele dekking met circa € 24.000 toegenomen ten opzichte van de begroting 2019. In het geval de organisatie meer of minder uren werkt voor het grondbedrijf, leidt dit tot een incidentele verhoging dan wel verlaging van de geraamde inkomsten. In 2020 houden we de raming van de plankosten opnieuw tegen het licht om het realiteitsgehalte hiervan verder te vergroten. Voor de toekomst betekent dit ook dat het risico aanwezig is dat de structurele inkomst vanuit de grondexploitaties naar beneden wordt bijgesteld.

Rentewijziging

Vanwege aangepaste BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) wet- en regelgeving rekenen we sinds 2019 met bruto boekwaardes in de grondexploitaties. Dit betekent dat we getroffen voorzieningen niet meenemen in de renteberekening binnen de grondexploitaties.

Er is sprake van een rentevoordeel voor de algemene dienst en andersom een gelijk nadeel voor de grondexploitaties. Dit komt omdat de rente van de exploitaties wordt berekend over de bruto boekwaarde.

Vanwege de gerealiseerde verkopen in 2018 en 2019 daalt de boekwaarde van de grondexploitaties sneller dan waar van werd uitgegaan bij de samenstelling van de primitieve begroting 2019. Consequentie is dat rentebaat voor de algemene dienst sneller daalt en voor 2023 lager ligt als waar we vorig jaar van uitgingen.

Actualisatie van enkele grondexploitaties

Wij hebben een aantal grondexploitaties ten behoeve van de begroting 2020 geactualiseerd,. Dit hebben we gedaan omdat er sinds het vaststellen van de Themarekening 2018 enkele aanpassingen hebben plaatsgevonden. De wijzigingen zijn met name gelegen in de aanpassing van budgetten voor plankosten en kosten voor bouw- en woonrijp maken. Ook ontwikkelingen in Skoatterwald, waaronder de ontwikkeling van het gebied 'de Eilanden' en de realisatie van het Van der Valk hotel, zijn inmiddels verwerkt in de betreffende exploitaties.

Woningbouw

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Totaal Lasten	4.237	3.899	3.656	2.885
Totaal baten	3.635	6.612	7.196	5.491
Saldo	-602	2.714	3.540	2.605
Verlaging onderhanden werk	-622	2.709	3.511	2.565
Resultaat	20	5	29	40
Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Boekwaarde 1-1	15.286	15.908	13.199	9.688
Mutatie onderhanden werk	622	-2.709	-3.511	-2.565
Boekwaarde 31-12	15.908	13.199	9.688	7.123

Bedrijventerreinen

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Totaal Lasten	885	1.000	1.004	993
Totaal baten	1.955	1.542	1.473	1.144
Saldo	1.069	543	469	151
Verlaging onderhanden werk	828	343	270	-60
Resultaat	241	200	199	211
Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Boekwaarde 1-1	5.869	5.041	4.698	4.428
Mutatie onderhanden werk	-828	-343	-270	60
Boekwaarde 31-12	5.041	4.698	4.428	4.488

Lokale Heffingen

Algemeen

Lokale heffingen zijn de opbrengsten uit retributies en de eigen belastingen. Retributies zijn gedwongen betalingen aan de gemeente voor verleende diensten.

In de paragraaf Lokale heffingen vindt u informatie over:

- de gerealiseerde opbrengsten;
- het beleid ten aanzien van lokale heffingen;
- de lokale lastendruk;
- het kwijtscheldingsbeleid en
- het invorderingsbeleid.

Onderbouwing kostendekkendheid

Vanaf de begroting 2017 moet er in het overzicht Lokale heffingen ook inzichtelijk worden gemaakt dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Voor heffingen waarbij kosten worden verhaald, geldt dat de gemeente er geen winst op mag maken en alleen de daadwerkelijke kosten in rekening mag brengen. In de financiële jaarrekening is een tabel opgenomen met de omvang van de lasten, gespecificeerd per taakveld, met daartegenover welke baten uit de heffing zijn gerealiseerd.

De kostendekkendheid is vervolgens het percentage van de werkelijke lasten ten opzichte van de werkelijke baten. Ook wordt uitgelegd welke beleidsuitgangspunten aan die berekeningen ten grondslag liggen en hoe deze uitgangspunten worden gebruikt om de hoogte van de heffing te bepalen.

Beleid ten aanzien van lokale heffingen

Het beleid van de gemeente Heerenveen is er op gericht daar waar mogelijk de kosten voor dienstverlening aan individuele inwoners en bedrijven aan hen door te belasten. De door te belasten begrote kosten worden jaarlijks geïndexeerd. Voor 2020 geldt een index van 1,0%.

Het dekkingspercentage van de totale legesverordening mag (wettelijk) op begrotingsbasis maximaal 100% bedragen. Individuele leges mogen wel een overdekking hebben, maar alle leges gezamenlijk mogen maximaal 100% van de kosten dekken.

Waar wettelijke maximumtarieven zijn vastgesteld, hanteren we die. Voor 2020 komt de kostendekkendheid van de totale legesverordening uit op 70,3%.

Lokale lastendruk

Voor inzicht in de lokale lastendruk maken wij gebruik van de [lokale lasten meter](#). Met deze meter kunnen burgers, ondernemers en u inzicht krijgen in de lokale lasten en deze vergelijken met andere gemeenten, waaronder de omliggende gemeenten De Fryske Marren, Súdwest-Fryslân, Leeuwarden en Smallingerland. De meter geeft inzicht in:

- de OZB;
- de rioolheffing;
- de afvalstoffenheffing;
- de hondenbelasting.

Voor [raadsleden](#) is het mogelijk om met de meter de hoogte van belastingen en heffingen te berekenen en te bekijken wat dat doet voor de burgers en/of ondernemers en voor de opbrengsten voor de gemeente.

Kwijtscheldingsbeleid

De wettelijke regels gaan ervan uit dat een belastingplichtige een ontvangen aanslag moet betalen. Alleen in een beperkt aantal uitzonderlijke situaties kan kwijtschelding worden verleend. Deze kwijtschelding kan alleen worden verleend als u die mogelijkheid heeft vastgesteld. Dat heeft u gedaan in de [Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen](#). Hierin heeft u de belastingen bepaald waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt. U bent hierbij gebonden aan landelijk voorgeschreven regels van de staatssecretaris van Financiën. Deze regels komen erop neer dat alleen burgers met een inkomen tot ongeveer bijstandsniveau en zonder vermogen voor kwijtschelding in aanmerking komen.

Invorderingsbeleid

Het grootste deel van de belastingen/heffingen wordt op een gecombineerde aanslag opgelegd aan de belastingplichtigen. De rest wordt op andere wijze opgelegd aan de belastingplichtigen. Indien niet tijdig wordt betaald, wordt de invordering gestart. Daarin worden de wettelijke regels opgenomen in de door u besloten belasting- en heffingverordeningen en de [Leidraad Invordering Gemeentelijke Belastingen](#) gevolgd.

Verordeningen

De verordeningen van de heffingen en belastingen, zijn de actuele verordeningen. In de raadsvergadering van december 2019 worden de nieuwe verordeningen voor 2020 door de gemeenteraad vastgesteld.

Heffingen en belastingen

Opbrengsten	2020	2021	2022	2023
Afvalstoffenheffing	6.104	6.213	6.325	6.437
Forensenbelasting	36	36	36	36
Haven-, kade- en opslaggeld	54	55	56	56
Leges	2.390	2.413	2.437	2.463
Lijkbezorgingrechten	210	212	215	217
Onroerende zaakbelasting	13.856	14.004	14.147	14.288
Parkeerbelasting	2.373	2.408	2.432	2.456
Precariobelasting	41	41	41	42
Precariobelasting kabels en leidingen	3.315	3.315		
Reclamebelasting	136	136	136	136
Rioolheffing	5.806	6.082	6.371	6.673
Toeristenbelasting	95	95	95	95
Totaal	34.416	35.010	32.291	32.898

Afvalstoffenheffing

We heffen voor alle percelen, waar als gevolg van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt, een afvalstoffenheffing. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing](#).

In Heerenveen maken we bij afvalstoffenheffing onderscheid tussen een vast deel en een variabel deel. Dit noemen we Diftar.

Forensenbelasting

Personen die langer dan de in de verordening genoemde periode een gemeubileerde woning beschikbaar houden, zonder te zijn ingeschreven in het gemeentelijke bevolkingsregister, zijn forensenbelasting verschuldigd. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van een forensenbelasting](#).

Haven-, kade- en opslaggeld

Haven-, kade- en opslaggeld heffen we voor:

- het innemen van ligplaatsen in de gemeentelijke industriehaven.
- het gebruik maken van gemeentelijke kaden, oevers, aanlegsteigers of meerpalen.
- het opslaan of hebben van goederen of voorwerpen op gemeentelijke kaden.

Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van haven-, kade- en opslaggeld](#).

Leges

Voor, door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten worden (onder de naam leges) rechten geheven. Dit geldt ook voor de werkzaamheden verband houdend met het aanvragen van een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van leges](#).

Leges vergunningen bijzondere wetten

Een aantal legesbedragen hebben we aangepast in verband met kostendekking van de werkzaamheden. De opbrengsten blijven achter bij de begroting. De evaluatie van het eerste jaar vindt plaats in 2020. De uitkomsten daarvan delen we met u.

Lijkbezorgingsrechten

We heffen rechten voor het gebruik van de begraafplaats en voor door ons verleende diensten in verband met de begraafplaats. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten](#).

In de Verordening op de lijkbezorgingsrechten en de daarbij behorende tarieventabel, is de keuze voor het vastleggen van een grafrecht met meerdere mogelijkheden verrijkt.

Onroerende zaakbelasting

We heffen onroerende zaakbelasting (OZB) op onroerende zaken in de gemeente Heerenveen. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van onroerende-zaakbelastingen](#).

Voor het bepalen van de tarieven (percentages) van de OZB is de totale heffingsgrondslag (som van alle WOZ-waarden) in de gemeente bepalend. We bepalen de tarieven op basis van een verwachte waardeontwikkeling van alle WOZ-waarden. De tarieven worden bij een daling van de heffingsgrondslag naar boven en bij een stijging naar beneden bijgesteld. Om zo tot de door u gewenste OZB-opbrengst te komen.

Parkeerbelasting

We heffen parkeerbelasting voor het parkeren van een motorvoertuig en voor een parkeervergunning. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van parkeerbelasting](#).

Precariobelasting

We heffen precariobelasting op het hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van precariobelasting](#).

Sinds 2011 heffen we deze belasting ook op ondergrondse kabels en leidingen (nutswerken gas en elektriciteit). Deze belasting wordt opgelegd aan nuts- en particuliere bedrijven die daarvan eigenaar zijn. Kabels in het kader van de Communicatiewet moeten worden gedoogd en kunnen niet worden belast.

Gemeenten die op 10 februari 2016 in hun belastingverordening een tarief hadden voor nutswerken, mogen uiterlijk tot 1 januari 2022 nog precariobelasting blijven heffen. Onder deze overgangsregeling kan een gemeente maximaal het tarief in rekening brengen dat op 10 februari 2016 gold. Heerenveen valt binnen deze overgangsregeling. Dat tarief is € 0,19 per meter kabels/leidingen per maand.

Reclamebelasting

In het centrumgebied van Heerenveen heffen we reclamebelasting. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en invordering van reclamebelasting](#). We houden de gemeentelijke perceptiekosten in op de opbrengsten. Wat resteert verstrekken we als subsidie aan de stichting Centrum Promotie Heerenveen. Het grootste deel van de opbrengsten is dus bestemd voor de evenementen in het centrum.

In 2019 evalueren we de werking van de stichting Centrum Promotie Heerenveen en de (opbouw van) tarieven van de reclamebelasting. Een eventuele wijziging van het tarief wordt te zijner tijd verwerkt in de verordening reclamebelasting. Voor de gemeente verloopt dit budgetneutraal.

Rioolheffing

We heffen een rioolheffing op alle percelen die direct of indirect zijn aangesloten op de riolering. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing](#). Met deze rioolheffing op woningen en niet-woningen dekken we de kosten van onderhoud en vervanging van de gemeentelijke voorzieningen voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater (hemel- grond en afvalwater) in de gemeente. In het door u in december 2015 vastgestelde Gemeentelijk Riolerings Plan met bijbehorende kostendeckingsplan, is afgesproken dat de rioolheffing(en) elk jaar met 4,75% stijgen. Dit geldt voor woningen en niet-woningen.

Toeristenbelasting

We heffen een toeristenbelasting op nachtverblijf. De logiesverstrekker mag deze belasting verhalen op degene die overnacht. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en invordering van toeristenbelasting](#).

Financiën

Taakvelden begroting en Beleidsindicatoren

Totaal begroting op taakvelden

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Totaal Lasten	157.360	158.180	157.086	156.827
Totaal Baten	156.779	160.034	157.428	157.815
Resultaat voor bestemming	-581	1.855	341	988
Toevoegingen aan reserves	2.217	2.560	265	288
Onttrekkingen aan reserves	2.798	705	-76	-700
Saldo reserve mutaties	581	-1.855	-341	-988
Resultaat na bestemming	0	0	0	0

Lasten					
Omschrijving		2020	2021	2022	2023
0.1	Bestuur	3.059	3.079	3.134	3.129
0.2	Burgerzaken	1.698	1.699	1.700	1.701
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	2.522	2.518	2.541	2.548
0.4	Overhead	4.611	4.463	4.835	4.572
0.5	Treasury	-905	-923	-957	-927
0.61	OZB woningen	252	253	253	254
0.62	OZB niet-woningen	-	-	-	-
0.63	Parkeerbelasting	-	-	-	-
0.64	Belastingen Overig	373	374	374	374
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	150	151	153	155
0.8	Overige baten en lasten	-953	-134	-1.846	-1.709
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	3.208	3.360	3.553	3.743
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.359	1.363	1.368	1.372
2.1	Verkeer en vervoer	6.812	6.888	7.030	7.136
2.2	Parkeren	1.281	1.240	1.246	1.251
2.3	Recreatieve havens	40	40	40	40
2.4	Economische havens en waterwegen	1.202	1.111	1.225	1.246
3.1	Economische ontwikkeling	1.358	1.171	1.076	1.085
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.726	1.618	1.574	1.258
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	103	103	103	103
3.4	Economische promotie	211	211	217	213
4.2	Onderwijshuisvesting	4.690	4.862	4.849	4.820
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.580	2.601	2.624	2.645
5.1	Sportbeleid en activering	2.115	924	830	838
5.2	Sportaccommodaties	3.326	3.273	3.260	3.238
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.844	2.870	2.924	2.923
5.4	Musea	559	564	570	575
5.5	Cultureel erfgoed	93	70	71	72
5.6	Media	1.055	1.066	1.076	1.087
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.449	8.283	8.263	8.295
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	7.460	7.424	7.477	7.521
6.2	Wijkteams	1.862	1.875	1.900	1.910

6.3	Inkomensregelingen	24.940	24.986	25.054	25.094
6.4	Begeleide participatie	9.182	8.726	8.471	8.541
6.5	Arbeidsparticipatie	3.329	3.345	3.376	3.388
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.355	2.373	2.403	2.418
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	13.524	13.706	13.884	14.051
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	5.278	5.322	4.952	4.993
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	942	949	962	967
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	8.547	8.626	8.286	8.365
7.1	Volksgezondheid	-	-	-	-
7.2	Riolering	5.454	5.721	5.981	6.292
7.3	Afval	6.075	6.178	6.281	6.338
7.4	Milieubeheer	3.761	3.487	3.514	3.549
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	514	511	510	512
8.1	Ruimtelijke ordening	1.908	1.582	1.747	2.265
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5.970	7.833	7.751	6.090
8.3	Wonen en bouwen	2.417	2.436	2.449	2.476
Totaal Lasten		157.360	158.180	157.086	156.827

Baten					
Omschrijving		2020	2021	2022	2023
0.1	Bestuur	-	-	-	-
0.2	Burgerzaken	626	633	640	647
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.831	1.848	1.865	1.883
0.4	Overhead	481	358	408	412
0.5	Treasury	1.566	1.555	1.544	1.544
0.61	OZB woningen	6.801	6.879	6.950	7.019
0.62	OZB niet-woningen	7.055	7.125	7.197	7.269
0.63	Parkeerbelasting	2.372	2.406	2.430	2.455
0.64	Belastingen Overig	3.492	3.492	178	178
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	87.380	88.479	88.622	90.458
0.8	Overige baten en lasten	116	117	118	119
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-	-	-	-
1.2	Openbare orde en veiligheid	58	58	59	59
2.1	Verkeer en vervoer	246	237	238	239
2.2	Parkeren	27	27	28	28
2.3	Recreatieve havens	22	22	23	23
2.4	Economische havens en waterwegen	322	324	326	328
3.1	Economische ontwikkeling	3	3	3	3
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.970	1.820	1.776	1.471
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	75	76	77	77
3.4	Economische promotie	134	134	134	134
4.2	Onderwijshuisvesting	60	60	61	61
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	665	665	665	665
5.1	Sportbeleid en activering	65	65	65	65
5.2	Sportaccommodaties	224	226	229	231
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	579	585	591	597
5.4	Musea	-	-	-	-
5.5	Cultureel erfgoed	-	-	-	-
5.6	Media	-	-	-	-
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	20	20	20	20
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	23	23	23	23
6.2	Wijkteams	-	-	-	-

6.3	Inkomensregelingen	19.535	19.535	19.535	19.535
6.4	Begeleide participatie	-	-	-	-
6.5	Arbeidsparticipatie	-	-	-	-
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-	-	-	-
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	780	780	780	780
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-
7.1	Volksgezondheid	-	-	-	-
7.2	Riolering	5.875	6.151	6.441	6.743
7.3	Afval	6.954	7.071	7.191	7.252
7.4	Milieubeheer	1	1	1	1
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	212	214	216	218
8.1	Ruimtelijke ordening	57	58	58	59
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5.487	7.305	7.238	5.504
8.3	Wonen en bouwen	1.665	1.682	1.698	1.715
Totaal Baten		156.779	160.034	157.428	157.815

Overzicht reserves en voorzieningen

STAAT VAN RESERVES BEGROTING 2020

x € 1.000

Omschrijving	Stand 1-1	Storting	Onttrekking	Stand 31-12
Algemene Reserve niet geblokkeerd	528			528
Algemene Reserve	10.894	3.080	2.619	10.680
Reserve Weerstandsvermogen	24.406			24.406
Projecten uit eigen middelen	5			5
Sociaal Cultureel werk Aengwirden	104	2		107
Reserve Sociaal Domein	0			0
Reserve leegstand Kompanije/ MFG Jubbega	60			60
Reserve Baggeren	129			129
Frictiekosten concern	1.292	35	179	1.149
Reserve BGT	265			265
Totaal reserves	37.009	3.117	2.798	37.328

STAAT VAN VOORZIENINGEN BEGROTING 2020

x € 1.000

Omschrijving	Stand 1-1	Storting	Onttrekking	Stand 31-12
Voorziening sportvelden	559	308	467	399
Onderhoud kade- en oeverbescherming	97	51	61	87
Onderhoud CT kunstwerken	382	154	51	485
Voorziening onderhoud gebouwen	3.236	1.341	3.020	1.557
Voorziening Afvalstoffenheffing	395	1	0	396
Verplichting B'him (RO; risicovoorziening)	108		108	0
Rioleringen	6.165	949	1.073	6.040
Gevolgen wet APPA	4.328			4.328
WGA-fonds	88	26	26	88
Inventaris gemeentehuis	173	37	28	181
Participatiefonds kwijtscheldingen	1	774	774	1
Faciliteiten Raad	36	5		41
Totaal voorzieningen	15.568	3.645	5.609	13.604

Overzicht van te verstrekken subsidies

Gesubsidieerde instellingen	Begroting dienstjaar 2019	Begroting dienstjaar 2020
<u>Evenementen</u>		
Subsidies	25.000	25.250
Subsidie aan marktproducenten	5.400	5.454
	30.400	30.704
<u>Cultuur</u>		
Bibliotheek: Inzet culturele samenwerking	30.950	31.260
Bibliotheek	973.196	982.928
Ateliers Majeur	677.361	684.135
Inzet culturele samenwerking	18.074	18.255
Museum Heerenveen	402.384	406.408
Museum Heerenveen - huur Heerenveense School vm V.V.V.	18.685	18.872
Museum Heerenveen - Frontoffice toeristische activiteiten	8.434	8.518
Museum Heerenveen - huur Stg. De Heerenveense School	14.443	14.587
Muziekkorpsen	13.554	13.690
Tomke - subsidie	2.794	2.822
AFUK - subsidie	4.716	4.763
Uur Cultuur - Stg. Keunstwurk	3.678	3.715
Comité Soarremoarre 8-11	202	204
Concert 4-5 koren CVF, TK en COV	1.010	1.020
Mannekoor Credo Oranjeconcert 27-4	505	510
Open monumentendag Oud Heerenveen	808	816
Subs.Cult.activiteiten kwetsbare inwoners	15.150	15.302
Herdenking 4-5 Akkrum	364	368
Herdenking 4-5 Raad van Kerken	828	836
Oranjewoud Festival	25.250	25.503
Museum belvedere	50.500	51.005
Stifting Akkrum Ald en Nij	677	684
Stifting Aldheidkeamer U. Bottema	677	684
Subsidie Bevorderen Amateurkunst	33.330	33.663
Monumentenstichting Boarnsterhim	22.765	22.993
Molen Welgelegen	15.700	15.857
Tjongermolen/De Fryske Mole	2.570	2.596
Molenstichting De Lege Midden Mellemolen	2.700	2.727
	2.341.305	2.364.721

Jeugd

Scouting Van Maasdijk	1.025	1.035
Zomerspelweken Jubbega - Hoornsterzwaag	3.023	3.053
Tienerclub Aldeboarn	3.017	3.047
Jongerencentrum STAJ Akkrum	1.652	1.669
Spikerspulwike Akkrum	2.560	2.586
Jeugdraad De Regenboog	845	853
Onderwijsachterstandsmiddelen subsidies VVE	180.182	181.984
Middelen Wet taaleis	49.531	50.026
Reguliere peuteropvang	398.952	365.572
Voorschoolse voorzieningen peuters	180.754	182.562
Stichting maatschappelijk werk	571.944	577.663
Ontmoetingscentrum jonge ouders	31.714	32.031
Projectleiding CJG in de School	51.509	52.024
	1.476.708	1.454.105

Maatschappelijke Dienstverlening

Expansiehal/Kompenije Jubbega	37.438	20.902
Plaatselijk Belang Oudeschoot	35.845	36.203
Subsidie Maatschappelijke organisaties	51.250	51.763
Ondernemersfonds	318.815	306.000
Centrummanagement	165.200	165.200
Subsidie regiomarketing	80.050	80.851
Wijk-en dorpsbudgetten (Marc en Annie)	69.300	69.993
	757.898	730.912

Integrale veiligheid en crisisbeheersing

Bijdrage aan RIEC	5.555	5.611
	5.555	5.611

Participatie

Vluchtelingenwerk	133.588	134.924
Stichting Leergeld	145.000	146.450
Stichting Jeugdsportfonds	10.000	10.100
Stichting Jeugdcultuurfonds	3.000	3.030
De basis op orde	50.000	50.500
Bewustwording en communicatie	10.000	10.100
Participatiefonds voor volwassenen	110.000	111.100
Stichting Urgente noden	7.530	7.605
Steunpunt De Barones	78.578	79.364
Voedselbank	26.634	26.900
	574.330	580.073

Sport

Subsidie Heerenveens Skutsje	1.510	1.525
Subsidie Skutsje Akkrum	1.510	1.525
Subsidie Samen onderweg	2.146	2.167
Subsidie Topsport Noord	42.743	43.170
Subsidie Buurtsportcoaches (v/h Combinatiefuncties)	486.063	490.924
Subsidie UT-Hal Akkrum	30.805	31.113
Subsidie Sportstad/ Thialf	16.000	16.320
	580.777	586.744

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Stichting Caleidoscoop	1.776.191	1.475.109
Humanitas	3.751	3.789
Cosbo	4.677	4.724
Tumba	19.336	19.529
Slachtofferhulp	9.696	9.793
Stg. Present	5.126	5.177
Julia Jan Wouters-hospice	23.281	23.514
Dorpshulp Haskerdijken - Nieuwebrug	555	561
LHBTIQ en emancipatiebeleid	20.000	20.200
Mantelzorg en vrijwilligerswerk - Subsidie	198.719	270.688
Leefbaarheid en Meedoen	69.212	69.904
Maak het!	82.010	82.830
Caleidoscoop coördinatie buurtbemiddeling	13.078	0
Subsidie Fier Fryslan	30.134	30.435
GGZ Mind-up	52.672	53.199
	2.308.438	2.069.452

Totaal budgetten gesubsidieerde instellingen	8.075.411	7.822.322
---	------------------	------------------

Investeringsplan 2020 – 2023

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
VVI: Voertuigen R&W	18	-	-	286
VVI: Materieel R&W	194	318	110	11
VVI: Verhardingen	1.713	1.660	1.677	1.694
VVI: Onderwijshuisvesting	289	289	289	289
VVI: Riolering	1.073	1.084	1.095	1.106
VVI: Posthuis overig	12	30	10	-
VVI: Hardware	620	210	1.021	296
VVI: Posthuis	42	42	24	25
VVI: Bruggen	23	763	121	579
VVI: Oevers	176	2.375	414	504
VVI: Overig MVA maatschappelijk nut	65	-	-	-
VVI: Bruggen	31	32	32	32
VVI: Oevers	31	32	32	32
VVI: Uren toekomstige investeringen	60	61	62	62
VVI: Riolering	199	187	274	180
VVI: Materieel IBOR	-	-	-	56
Totale vervangingsinvesteringen	4.546	7.080	5.161	5.152

Berekening EMU-saldo

Op grond van de Europese begrotingsregels mag het landelijk EMU-tekort (het gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen) van de landen die participeren in de Economische Monetaire Unie niet boven de 3% uitkomen. Een goede informatievoorziening voor het Rijk is essentieel voor het monitoren en beheersen van het EMU-saldo.

EMU-saldo

		x € 1.000				
EMU Saldo		2019	2020	2021	2022	2023
Exploitatiesaldo voor bestemming	+	-3.562	-579	1.855	341	987
Mutatie (im)materiële vaste activa	-	-22.095	4.019	1.308	3.375	3.546
Mutatie voorzieningen	+	-1.964	778	25	896	1.273
Mutatie voorraden	-	215	3.052	3.781	2.505	1.032
Verwachte boekwinst verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Berekend Emu-saldo		-27.406	7.270	6.969	7.117	6.839

Geprognosticeerde balans

Balans	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Activa						
Immateriële vaste activa	15.416	15.414	14.840	14.259	13.671	13.085
Materiële vaste activa	112.690	134.786	131.342	130.615	127.828	124.868
Financiële vaste activa	12.340	12.320	12.300	12.280	12.260	12.240
Voorraden	25.133	21.164	20.949	17.897	14.116	11.611
Uitzettingen <1 jr.	37.280	6.991	2.751	4.661	7.099	9.951
Liquide middelen	1.806	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700
Overlopende activa	480	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal activa	205.145	193.375	184.882	182.411	177.674	174.454
Passiva						
Eigen vermogen	42.147	38.529	37.103	38.958	39.299	40.287
Voorzieningen	17.025	15.568	13.604	14.382	14.407	15.303
Vaste schulden	129.382	124.278	119.175	114.071	108.967	103.864
Netto vlottendeschulden	7.583	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Overlopende passiva	9.008	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Totaal passiva	205.145	193.375	184.882	182.411	177.674	174.454
Saldo	0	0	0	0	0	0

Uitgangspunten Themabegroting 2020-2023

Loon- en prijsstijgingen

Uitgaven

Kostensoort	Accres	Toelichting
0.0 Nog in te delen lasten	2020: 0% 2021 t/m 2023: 0%	Per post nagaan of een accres moet worden toegepast over gereserveerde bedragen.
1.0 Salarissen	2020: 1,75% 2021: 3,25% 2022: 2% 2023: 2%	Uitgaan van een verhoging ten opzichte van de salarisramingen in het voorgaande jaar. In de verhoging is rekening gehouden met de nieuwe CAO (looptijd 2019-2020) en een inschatting van toekomstige loonontwikkelingen.
2.0 rente en afschrijving		Centraal wordt een overzicht verstrekt van het verloop van de kapitaallasten
3.0 Personeel van derden	2020: 1% 2021 t/m 2023: 0%	In voorkomende gevallen de percentages voor prijsstijging toepassen
3.1 Energie	2020: 1% 2021 t/m 2023: 0%	
3.3/3.4 Goederen en diensten	2020: 1% 2021 t/m 2023: 0%	
4.1 Overdrachten Rijk	0%	
4.2 Overige overdrachten (budgetsubsidies)	2020 lonen: 1% 2020 prijzen: 1% 2021 t/m 2023: 0%	Voor de welzijnsinstellingen wordt uitgegaan van een verhoging van de prijzen en de lonen t.o.v. 2019 met 1%.
4.3 Overige vermogensoverdrachten	0%	
5.0 Kredietverlening	0%	
6.0 Reserveringen	0%	
6.1 Kapitaallasten	-	De Staat van activa wordt verwerkt in de begroting. Hierin is rekening gehouden met de vervangingsinvesteringen
6.2 Kostenplaatsen	-	Op de kostenplaatsen rekening houden met hetgeen hiervoor per kostensoort is vermeld

Inkomsten

Rioolheffing		Tarieven baseren op 100% kostendekking (inclusief btw compensatiefonds). Het tarief van de rioolheffing wordt verhoogd
--------------	--	--

		met 4,75% op basis van het Watertakenplan
Afvalstoffenheffing		Tarieven baseren op 100% kostendekking (inclusief btw compensatiefonds)
Parkeerbelastingen		Tarief is niet gebonden aan een maximum, kostencomponent in naheffingsaanslag kostendekkend. Wel wettelijk maximum
Onroerende zaakbelastingen	2020: -2%/-4% 2021 t/m 2023: 0%	Er wordt vanaf 2020 een verlaging doorgevoerd van 2% op de woningen en 4% op niet-woningen (eigenaar en gebruiker)
Overige belastingen toeristen/ honden/ woonforensen/baat	2020: 1% 2021 t/m 2023:0%	De hondenbelasting is m.i.v. 2020 afgeschaft.
Overige belastingen (leges en rechten)	2020: 1% 2021 t/m 2023:0%	Tarieven: maximum is 100% kostendekking
Verhuur onroerende zaken	Zie toelichting	Tarieven verhogen conform wettelijke voorschriften en overeenkomsten
Tarieven derden	2020: 1% 2021 t/m 2023:0%	Betreft tarieven verhuur gymnastieklokalen, sportvelden, en overige diensten. De tarieven voor het Posthuis worden niet verhoogd met de inflatiecorrectie

Aanvullende Toelichting:

Prijzen

De ramingen van de lasten kunnen voor het jaar 2020 worden verhoogd met 1%.

Salarissen

Het budget voor 2019, is het uitgangspunt voor raming van de salarissen voor het jaar 2020. Rekening moet worden gehouden met een stijging van de salarissen 1,75% in 2020, 3,25% in 2021 en 2% in 2022 en 2023. Voor de budgetten van externe inhuur moet worden uitgegaan van een correctie van 1%.

Gesubsidieerde instellingen

Voor de gesubsidieerde instellingen wordt voor het jaar 2020 ten opzichte van de geraamde budgetsubsidies 2019 voor prijsstijgingen en voor loonstijgingen (bij wijze van een voorschot conform de VNG richtlijn) uitgegaan 1%. Ten tijde van de afrekeningen met de instellingen worden in principe de werkelijke loonkosten vergoed.

Kapitaallasten/reserves

Rekening dient te worden gehouden met de geraamde kapitaallasten (vanuit de staat van kapitaallasten).

Meerjarenramingen

Voor de ramingen voor de jaren 2021-2023 dient op de producten te worden uitgegaan van een constant loon- en prijsniveau. Accressen, besluitvorming in de vastgestelde meerjarenperspectieven, mutaties in kapitaallasten (zowel vervangingsinvesteringen als vrijval van kapitaallasten) dienen te worden verwerkt in de desbetreffende jaren. Op het product algemene uitgaven en inkomsten wordt rekening gehouden met prijsstijgingen voor de jaren 2021-2023.

Inwoners

Datum / Jaar	Toename	Begroting 2020- 2023	Begroting 2019-2022
1 januari 2020		50.250	50.330
2020	50		
1 januari 2021		50.300	50.350
2021	50		
1 januari 2022		50.350	50.370
2022	50		
1 januari 2023		50.400	
2023	50		
1 januari 2024		50.450	

De toename is gebaseerd op de aantallen in de algemene uitkering.
Het aantal inwoners op 1 januari 2019 bedroeg 50.192.

Woningen

De raming is gebaseerd op een prognose van het meest recente woningbouwprogramma.

Datum / Jaar	Toename	Begroting 2020- 2023	Begroting 2019-2022
1 januari 2020		23.530	23.270
2020	100		
1 januari 2021		23.630	23.290
2021	100		
1 januari 2022		23.730	23.310
2022	100		
1 januari 2023		23.830	
2023	100		
1 januari 2024		23.930	

De toename is gebaseerd op de aantallen in de algemene uitkering.
Het aantal woningen per 1 januari 2019 bedroeg 23.367.

Productieve uren

Op basis van een full time dienstverband heeft een werknemer 1.836 uur (formele arbeidsduur volgens CAR/UWO) beschikbaar. Aangezien de organisatie ook de ADV (Tijd voor Tijd) uren wil meten, dient het aantal uren opgehoogd te worden met 200. In totaal wordt bij de registratie van uren uitgegaan van 2.036 uren.

Omschrijving	Uren
Aantal werkdagen per jaar (gemiddeld)	1.836
Aantal uren adv (gemiddeld)	200
Totaal aantal uren	2.036
Improductieve uren (gemiddeld)	-501
Indirect productieve uren (gemiddeld)	-85
Totaal productieve uren	1.450

Overzicht incidentele lasten en baten

Toelichting incidentele baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de incidentele mutaties verwerkt die in deze begroting zijn opgenomen. Naast deze mutaties, zijn in deze tabel ook de incidentele mutaties verwerkt die in eerder documenten door de raad zijn vastgesteld.

Lasten per product	2020	2021	2022	2023
Jeugd	858	858	8	-
Maatschappelijk dienstverlening	60	-	-	-
Sport	100	100	-	-
Sportaccommodaties	1.200	-	-	-
Beleid groen	15	-	-	-
Bestemmingsplannen	120	-	-	-
Evenementen	-	-	5	-
Grondexploitaties	2.759	2.634	2.736	1.860
Handhaving	50	-	-	-
Planologisch beleid	-	100	-	-
Verkeersveiligheid	10	-	-	-
WABO	-17	-17	-17	-
Watergangen	100	-	-	-
Sociaal economisch beleid	175	100	-	-
Milieubeleid	254	400	-	-
Vastgoed	-304	366	16	-
Bestuurszaken	-	-	30	-
Erfgoed	25	-	-	-
Maak het! en nieuwe rollen	50	-	-	-
Algemene uitgaven en inkomsten	-2.008	-1.414	-3.058	-2.686
Bedrijfsvoering	3.767	2.887	3.411	3.369
Belastingen	1.919	1.919	-	-
Resultaatboekingen	-83	-1.171	-910	-814
Totaal incidentele lasten	9.050	6.762	2.221	1.729

Baten per product	2020	2021	2022	2023
Sportaccommodaties	1.200	-	-	-
Grondexploitaties	1.512	855	19	-582
Verkeersveiligheid	10	-	-	-
Algemene uitkering gemeentefonds	850	850	-	-
Algemene uitgaven en inkomsten	1.598	705	-76	-700
Bedrijfsvoering	154	24	69	69
Belastingen	3.315	3.313	-	-
Totaal incidentele baten	8.639	5.747	12	-1.213

Saldo incidentele baten en lasten	411	1.014	2.209	2.943
--	------------	--------------	--------------	--------------